

SOUPIS SPISOVATELŮ S ŽIVOTOPISNÝMI A BIBLIOGRAFICKÝMI ÚDAJI

Soupis spisovatelů poskytuje základní informace o beletristech, dramaticích, kritikách, literárních vědciích a publicistech, o jejichž tvorbě a působení se pojednává v textu obecných kapitol. Na rozdíl od předcházejících svazků Dějin české literatury uvádíme biografickou i bibliografickou část jednotlivých hesel v užším výběru, neboť obšírná fakta jsou ve větší úplnosti přístupná v různých příručkách (Slovník soudobých českých spisovatelů J. Kunce, 1946, Slovník českých spisovatelů, 1964, Česká literární bibliografie J. Kunce a nejnověji zejména Lexikon české literatury 1, 1985 a 2, 1993). U autorů, kterým je ve třetím svazku Dějin české literatury (1961) věnována monografická kapitola, odkazujeme na tuto kapitolu. Z informací o spisovatelích ze Soupisu z předchozího svazku, kteří jsou probíráni i ve svazku čtvrtém, přebíráme základní údaje a odkazujeme na podrobnější zpracování hesla v Soupisu spisovatelů třetího dílu.

ALARICH (vl. jm. Oldřich Hlaváč; 9. 1. 1895 v Stříbrných Horách - 18. 12. 1942 popraven nacisty v Berlíně Plötzensee), lékař, prozaik humorista (*Medicína v županu*, 1929, *Medicínské historie*, 1935). Z pozůstalosti vyšly *Listy z vězení* (1946) a báseň *Sylva* (1946).

ALDA Jan (vl. jm. Alexandr Hořejší; 26. 2. 1901 v Praze - 30. 10. 1970 v Praze), učitel, bratr básníka Jindřicha Hořejšího, autor sociální a intimní lyriky (*Na promenádě*, 1926, *Černá mše*, 1928, *Od noci k ránu*, 1929, *Žalář smíchu*, 1933), apelativní poezie (*Větr*, 1941, *Duha nad námi*, 1952, *Alespoň chvíli*, 1960) a prací pro děti, vydávaných po r. 1945 (*Sál nad zlato*, 1945, *Honza králem*, 1948, *Radostně vpřed*, 1952, *Lesy, lesy zelené*, 1953, *Slunečnice*, 1954, *Šťastnou cestu*, 1959, *Tři pohádky*, 1962, *Voříškovi přátelé*, 1963, *Věrní přátelé*, 1964, *Na houbách*, 1967, *V poledním slunci*, 1967, *V zimě v létě na výletě*, 1968, *O cvalíku, Alíku a strýci, jak s lodičkou pluli po Lužnici*, 1969, *Jak vyjeli autíčkem Cvalík, Alík se strýčkem*, 1969 a *Cvalík, Alík, strýc letí moří vsíříc*, 1970). Překládal poezii francouzskou, německou, čínskou, indickou, gruzínskou aj.

ANČÍK Zdena (10. 1. 1900 v Kunovicích u Uherského Hradiště - 17. 9. 1972 v Praze), novinář, prozaik humorista (*Naši v Anglii*, 1946, pův. vyd. v Londýně 1944 s titulem *Scvrk se nám Cvrk*), autor monografické práce *O životě Jaroslava Haška* (1953), vydavatel (Spisy J. Haška).

BAAR Jindřich Šimon (7. 2. 1869 v Klenčí - 24. 10. 1925 v Klenčí), katolický kněz, prozaik, autor lidovýchovných povídek a románů zejména z chodského kraje (*Cestou křížovou*, 1900, *Pro kravičku*, 1905, *Farská panička*, 1906, *Farské historky*, 1908 a 1912, *Jan Cimburá*, 1908, *Hanče*, 1917, *Hu nás*, 1920, *Holoubek*, 1921, historická trilogie *Paní komisárka*, 1923, *Osmatřicátníci*, 1924, *Lúsy*, 1925). Psal též poezii, pohádky a drobné náboženské spisy. Sebrané spisy 1923–1924 (znovu 1931–1941), 30 svazků.

BÁR Zdeněk (19. 1. 1904 ve Štamberku - 17. 7. 1980 v Ostravě), středoškolský profesor, básník a prozaik, z jehož tvorby jsou nejvýznamnější práce inspirované slezským krajem (*Jediný návrat*, 1937, *Ztracený domov*, 1938, 1946/21, *Hvězdy nad domovem*, 1940, *Než zahoukla siréna*, 1941, *Mrtví mluví*, 1941, *Krev a pluh*, 1942; poezie: *Chléb a víno*, 1926, *Jaro a dým*, 1935, *Píseň pod Beskydami*, 1941, *Mimo domov*, 1968). Psal též odborné práce (Čeští spisovatelé z Hlučína, 1933, *O Petru Bezručovi*, 1937, *Vojtěch Martínek*, 1948) a přehledy *Literatura jednoho roku na Ostravsku 1 - 6* (1934–40), později *Literatura Ostravska v roce 1975* (1976), 1976 (1977), 1977 (1978) a 1978 (1979). Výbor z díla *Návraty* (1980). Překládal z francouzštiny. V padesátých letech byl protiprávně vězněn (do r. 1961).

BAREŠ Gustav (pův. jm. G. Breitenfeld; nar. 22. 10. 1910 v Záhoří u Skutče – 13. 9. 1979 v Praze), politický pracovník, profesor filozofie na KU (od r. 1963), novinář a publicista. Většinu knižních prací vydal po r. 1945 (*Listy o kultuře*, 1947, *Zrození atomového věku*, 1958, *Tři pře Jana Ziky*, 1961, *Malý kousek nebe*, 1963, *Dvacáté století*, 1965).

BART Ilja (vl. jm. Julius Bartošek; 17. 5. 1910 v Chrudimi – 11. 11. 1973 v Praze), novinář, autor revoluční apelativní poezie (*Slunce nad blátivým jarem*, 1927, *Nádraží*, 1934, *Gejzír*, 1936, *Písň s náhubkem*, 1936, *Matka a syn*, 1938, *Duňte, hrany*, 1945, *Písň zažíva zazděného*, 1946, *Španělské rytmy*, 1950, 1957/2, *V zákopech míru*, 1952, *Navrácené dálky*, 1956, *Uhelný kraj*, 1957; *Vráška*, 1970, *Silokřivky*, 1970, *Kde*, 1972, *Zrcadlení*, 1973; posmrtně *Já jsem ten šachový král*, 1976, *Můj sever*, 1977, *Směšné smutky*, 1980), reportážních próz, publikovaných po r. 1945 (*Dny života*, 1946, *Kráter se otevírá*, 1957, *Zásnuby smrti*, 1959, *Astronauti hlubin*, 1961), a vzpomínek (*Dny života*, 1966). Překládal zejména z poezie ruské (D. Bědnyj) a španělské (F. G. Lorca).

BARTOŠ František (16. 3. 1837 v Mladcové, nyní část Zlína – 11. 6. 1906 tamtéž), národopisec a filolog (*Malá slovesnost*, 1876, s J. E. Kosinou, *Skladba jazyka českého*, 1878, rozš. vyd. 1882, *Lid a národ*, 1883, 1885, 2 sv., *Dialektologie moravská*, 1886, 1895, 2 sv., *Naše děti*, 1888, 1899/2, *Rukověť správné češtiny*, 1891, *Moravský lid*, 1892, *Nová rukověť správné češtiny*, 1901, *Dialektický slovník moravský*, 1905, 1906, 2 sv., *Deset rozprav lidopisných*, 1906). Sbíral národní písně (*Nové národní písně moravské*, 1882, *Národní písně moravské vnově nasbírané*, 1889, *Kytice z národních písní moravských*, 1890, s L. Janáčkem, *Sto lidových písní československých s rozbory a výklady*, 1903, *Kytice*, 1906). Spoluredigoval Časopis Matice moravské. Vydal antologii z české lyriky *Vlast* (1875) a *Vesna* (1876). Srov. Dějiny české literatury III, s. 551.

BARTOŠ Jan (23. 2. 1893 v Rychnově n. Kněžnou – 6. 5. 1946 v Praze), správce divadelního odd. Národního muzea, dramatik expresionistického zaměření (*Primo vere*, 1913, *Konec Jakuba Carranzy*, 1916, *Souboj*, 1917, *Krkavci*, 1920, *Milenci*, 1922, *Pelikán obrovský*, 1923, *Vzbouření na jevišti*, 1925, *Hrdinové naší doby*, 1926, *Uloupená kadeř*, 1927, *Orfeus a Eurydiké*, 1927, *Plující ostrov*, 1927, *Jára ďábel*, 1927, *Nezvěstná*, 1928, *Eliane*, 1938), divadelní historik (*Dějiny Národního divadla: Národní divadlo a jeho budovatelé*, 1933, *Budování Národního divadla*, 1934, *Legenda o budování Národního divadla a její obhájce*, 1935; *Prozatímní divadlo a jeho činohra*, 1937) a esejista (*Běšové*, 1914, 1917/2/ s titulem *F. M. Dostojevskij, Rusko a Evropa*, 1919, *Listy o současné Francii*, 1921, *O moderním divadelním projevu*, 1922, *Hercovo tajemství*, 1926, *Daleká cesta*, 1929).

BARTOŠ Josef (4. 3. 1887 ve Vysokém Mýtě – 27. 10. 1952 v Praze), středoškolský profesor, hudební kritik a estetik (Antonín Dvořák, 1914, *Jak naslouchati hudbě*, 1916, 1921/2, *M. Tyrš*, 1916, *Umění*, 1922, *J. B. Foerster*, 1923, *Iluzionismus*, 1927, *Dějiny Pražského Hlaholu 1911 - 1936*, 1936, *Prozatímní divadlo a jeho opera*, 1938). Překládal z franštiny (H. Bergson, E. Carrière), italštiny (B. Croce). Redigoval Český časopis estetický.

BASS Eduard (vl. jm. E. Schmidt; 1. 1. 1888 v Praze – 2. 10. 1946 v Praze), redaktor a šéfredaktor Lidových novin (zde tiskl týdenní veršované Rozhlásky), spolupracovník kabaretu Červená sedma (*Pegas k drožce připřažený*, 1916), autor literárních parodií a anekdot (*To Arbes nenapsal, Vrchlický nebánil*, 1930, *Umělci, mecenáši a jiná čeládka*, 1930), causerii, reportáží a literatury faktu (*Potulky pražského reportéra*, 1929, *Holandský deníček*, 1930, *Jak rok běží*, 1930, *Divoký život Alexandra Staviského*, 1934, *Čtení o roce osmačtyřicátém*, 1940, 1948/2, *Pod kohoutkem svatovítským*, 1942, *Kázáníčka*, 1946), humoristických próz (*Fanyňka a jiné humoresky*, 1917, *Letohrádek Jeho Milosti a 20 jiných povídek z vojny vojenské i občanské*, 1921, *Klapzubova jedenáctka*, 1922, *Šest děvčat Williamsových*, 1930) a próz z cirkusového prostředí (*Cirkus Humberto*, 1941, *Lidé z maringotek*, 1942). Z pozůstalosti vyšla *Křižovatka u Prašné brány* (1947) a *Prašná ulice* (1949). V Díle E. B. *Letáky* (1955), *Rozhlásky* (1957). Redigoval satirický časopis Šibeničky. Překládal z němčiny (H. Heine). Dílo Eduarda Basse 1955 - 1963, 8 svazků.

BAUDYŠOVÁ Libuše (roz. Zadinová; 9. 2. 1877 v Poděbradech – 27. 4. 1954 v Hradci Králové), prozaička, autorka společenských povídek a románů z maloměstského prostředí (*Život ženy*, 1916, *Paní Božena*, 1923, *Ztracená*, 1923, *Domov*, 1936, *Starý dům*, 1939) a románové kroniky (*Jányšové*, 1919 - 1925, 4 díly). Psala také divadelní hry (*Právo*, 1927, *Bouře*, 1930) a překládala z ruštiny (A. I. Kuprin aj.).

BEDNÁŘ Jaroslav (28. 9. 1889 ve Vysokém Mýtě - 21. 2. 1976 v Praze), lékárník, básník spřízněný s generací let dvacátých (*Lidská tvář*, 1923, *Proud světa*, 1926, *Hvězdná tuláctví*, 1930, 1946/2/ s titulem *Hvězdná tuláctví - Retorta*, *V lidu jsi*, 1953, *Slunce nad domovem*, 1955, *Rodný stůl*, 1959, *Živý dech*, 1963, *Má Praho, město můz*, 1966, *Cizinka a básník*, 1969), autor válečných románů (*Červená země*, 1928, *Probuzení ohně*, 1930, *Bílý smích*, 1940).

BEDNÁŘ Kamil (4. 7. 1912 v Praze - 23. 5. 1972 v Mělníku), nakladatelský redaktor, básník existenciálních pocitů mladé generace z konce let třicátých (*Kámen v dlažbě*, 1937, *Milenka modř*, 1939, *Rok*, 1939, *Kamenný pláč*, 1939, *Veliký mrtvý*, 1940, *Bosé oblohy*, 1942, *Hladiny tání*, 1943, *Píseň lásky*, 1944, *Praha pod křídly války*, 1945, *Duše orlů*, 1946, *Jim hostinou bylo*, 1948, *Dějiny srdce*, 1957, *Jezdci v topolech*, 1961, *Čas kočárů a lamp*, 1963, *Můj Quijote*, 1964, *Ypsilon a Evangelina*, 1965, *Co nesmyl déšť*, 1967, *Nezapomenutelný čas*, 1971, *Zahrada v Atlantidě*, 1971, *Andělům a růžím*, 1971), publicista (*Slovo k mladým*, 1940, *Ohlasy slova k mladým*, 1941). Publikoval též práce pro děti (*Malá dobrodružství*, 1947, *Slunce život*, 1954, *Tam v pohádkové město Alaká*, 1957, *Johanes doktor Faust*, 1958, *Děvčátko z Itálie*, 1962, *Jak vejce potkalo strejce*, 1964, *Pohádky za oponou*, 1965, *Labutí jezero*, 1965, *Povídám, povídám pohádky*, 1968, *Kašpárek*, 1968, *Kocour v botách*, 1972) a vzpomínkové knihy *Střepiny, o které jsem se sám pořezal* (1969) a *Přátelství přes oceán* (1971). Posmrtně vydány básnické knihy *Závrať návratu* (1973), *Na konci tisíciletí* (1973), *Odila* (1976), *Slova a zaklínadla* (1982), kniha pro děti *Pohádky ze starého kočáru* (1973), próza *Zahrada přítelkyně* (1976) a převyprávění hry *Cyrano z Bergeracu* (1973). Překládal staročeskou poezii, A. Petőfiho, J. W. Goetha, L. de Camoëse, R. Jefferse aj.

BĚHOUNEK František (28. 10. 1898 v Praze - 1. 1. 1973 v Karlových Varech), fyzik, vysokoškolský profesor a vědecký pracovník v oboru radiologie, akademik, účastník dvou polárních výprav; autor vědeckých a popularizačních prací, cestopisné, dobrodružné a vědeckofantastické prózy pro mládež (*Trosečníci na kře ledové*, 1928, *V říši věčného ledu a sněhu*, 1936, *Lidé a póly*, 1941, *Mořeplavci a objevitelé*, 1941, *Kletba zlata*, 1942, *Tajemství polárního moře*, 1942, *Fregata pluje kolem světa*, 1942, *Kniha robinsonů*, 1944, *Robinsoni z Kronborgu*, 1944, *Ledovou stopou*, 1946, *Na sever od Zambezi*, 1947, *Ponorka Nerwhal-2*, 1947, *V horách Větrné řeky*, 1947, *Děla hřmí u severního pólu*, 1947, *Komando plukovníka Brenta*, 1948, *Únik z atomového města*, 1948, *V zajetí Mutabelů*, 1948, *Lovci paprsků*, 1949, *Příběhy staré řeky*, 1955, *Akce L*, 1956, *Robinsoni vesmíru*, 1958, *Tábor v lese*, 1960, *Projekt Scavenger*, 1961, *Dobrodružství na nové řece*, 1962, *Mlha nad Atlantikem*, 1969).

BĚHOUNEK Václav (12. 9. 1902 v Lounech - 10. 12. 1980 v Praze), novinář, literární kritik a bibliograf, autor odborných prací (*Bibliografie studentského hnutí vysokých a středních škol*, 1928, 1930, 2 sv., *Bibliografie socialismu*, 1932–1935, 4 sv., *Ruská literatura za pětiletky*, 1932, *Sovětský svaz v písemnictví československém*, 1936, s J. Riessem, *Naše vězeňská literatura*, 1948, A. S. Puškin, 1949, *Maxim Gorkij, klasik socialistického písemnictví*, 1951). Překládal z ruštiny (L. N. Tolstoj, M. Gorkij aj.).

BENEŠ Karel Josef (21. 2. 1896 v Praze - 27. 3. 1969 v Rožmitále pod Třemšínem), knihovník, prozaik, autor psychologických próz (*Dobry člověk*, 1925, *Ozáření lidé*, 1929, *Uloupený život*, 1935, *Kouzelný dům*, 1937, *Červená pečeť*, 1940), historických románů (*Mezi dvěma břehy*, 1954, *Dračí setba*, 1957, *Útok*, 1963) a próz s okupačními náměty (*Rudá v černé*, 1948, 1955/2/, *Ohnivě písmo*, 1950, *Rodný hlas*, 1953). Posmrtně vydán román *Cesta do neznáma* (1973). Dílo K. J. Beneše 1957–1961, 5 svazků.

BENEŠOVÁ Božena (roz. Zapletalová; 30. 11. 1873 v Novém Jičíně - 8. 4. 1936 v Praze, autorka společenských, psychologických, kritikorealistických próz (*Nedobytá vítězství*, 1910, *Tři povídky*, 1914, 1927/2/ s titulem *Chlapci, Myšky*, 1916, *Kruté mládí*, 1917, 1935/2/, *Člověk*, 1919–1920, 2 díly, *Tiché dívky*, 1922, *Oblouzení*, 1923, 1933/2/ s titulem *Rouhači a oblouzení*, trilogie *Úder*, 1926, *Podzemní plameny*, 1929 a *Tragická duha*, 1933, *Není člověku dovoleno*, 1931, *Don Pablo*, *Don Pedro a Věra Lukášová*, 1936). Vydala knihu básní (*Verše věrně i proradné*, 1909); posmrtně vydány *Divadelní hry* (1937) a *Verše* (1938). Překládala z franštiny (C. Maclair) a z němčiny (H. Mann). Spisy B. Benešové 1933–1939, 10 svazků, Dílo 1955–1957, 5 svazků.

BEZRUC Petr viz str. 83.

BIEBL Konstantin (26. 2. 1898 ve Slavětíně u Loun - 12. 11. 1951 v Praze), synovec básníka A. Ráže, příslušník Devětsilu, básník, autor poetistických a surrealistických veršů (*Cesta k lidem*, 1923, s A. Rážem, *Věrný hlas*, 1924, 1925/2/, *Zlom*, 1925, 1928/2/, *Zloděj z Bagdadu*, 1925, *Zlatými řetězy*, 1926, *S lodí jež dováží čaj a kávu*, 1927, *Nový Ikaros*, 1929, *Nebe peklo ráj*, 1930, 1931/2,3/, *Zrcadlo noci*, 1939, *Bez obav*, 1951). Z prózy vyšla kniha *Plancius* (1931) a posmrtně *Cesta na Jávě* (1958). Dílo Konstantina Biebla 1951–1954, 5 svazků.

BITNAR Vilém (11. 4. 1874 ve Zbečnicku u Hronova - 12. 10. 1948 v Praze), strojní inženýr, básník katolického zaměření (*Biblické rapsodie*, 1896, *Matky sedmibolestné*, 1897), literární historik (*Bridel a Komenský*, 1935, *Vojtěch Pakosta*, 1935, *Duch českého baroku*, 1935, *O poezii českého literárního baroku*, 1940) a editor (J. Linda, V. Beneš Třebízský, J. Š. Baar aj.).

BLATNÝ Ivan (21. 12. 1919 v Brně - 5. 8. 1990 v Colchesteru; od r. 1948 žil v Anglii), syn spisovatele Lva Blatného, člen Skupiny 42, básník (*Paní Jiřenka*, 1940, *Melancholické procházky*, 1941, *Tento večer*, 1945, *Hledání přítomného času*, 1947), autor prací pro děti (*Na kopané*, 1946, *Jedna, dvě, tři, čtyři, pět*, 1947). V zahraničí vyšly sbírky *Stará bydliště* (1979) a *Pomocná škola Bixley* (1987; usp. Antonín Brousek), doma 1992 a 1994.

BLATNÝ Lev (11. 4. 1894 v Brně - 21. 6. 1930 v Kvetnici u Popradu), lektor a dramaturg Národního divadla v Brně, expresionistický dramatik (*Tři*, 1920, *Kokoko-dákl!*, 1922, *Vystěhovalci*, 1923, *Říše míru*, 1927, *Smrt na prodej*, 1929, *Černá noc*, 1930) a prozaik (*Vítr v ohradě*, 1923, *Povídky v kostkách*, 1925, *Regulace*, 1927, *Povídky z hor*, 1927, *Housle v mrakodrapu*, 1928, *Tajemství Louvru*, 1928), spoluzakladatel Literární skupiny.

BOGATYRJEV Petr Grigorjevič (29. 1. 1893 v Saratově - 18. 8. 1971 v Moskvě), ruský slavista a etnograf, v l. 1921–1939 působil v Československu jako spolupracovník sovětské diplomatické mise, v l. 1934–1939 docent etnografie a folkloristiky na KU v Bratislavě, věnoval se mj. výzkumu naší lidové tvorby (*Funkcie kroja na Moravskom Slovensku*, 1937, *Lidové divadlo české a slovenské*, 1940).

BÖHNEL Miroslav Bedřich (vl. jm. Bedřich Böhnel; 3. 7. 1886 v Brně - 23. 9. 1962 v Praze), středoškolský profesor, prozaik, autor konvenčních románů z pražské společnosti a studentského prostředí (*Vinohradští*, 1919, *Nemravní*, 1920, *Neřest*, 1922, *Chlapík*, 1923, *Rašení*, 1928, *Miláček*, 1930, *Divoká*, 1932, *Zralá*, 1933, *Rozpuk*, 1934, *Cudnost*, 1936, *Anděl*, 1938, *Postrach*, 1941) a dramatických prací (*Teta Fanny*, 1910, *Pan Trikolet*, 1918, *České srdce*, 1920, *Obložený chlebiček*, 1923, *Smyčka*, 1941). Sebrané spisy 1926–1930, 8 svazků.

BOCHORÁK Klement (18. 1. 1910 v Kunštátě na Moravě - 11. 8. 1981 v Brně), básník, autor veršů spiritualistického zaměření (*Mladý žebrák*, 1935, *Žluč a víno*, 1938, *Jasy*, 1940, *Listopad*, 1940, *Ušchlé květiny*, 1942, *Zápisník*, 1943, *Snář a planetář*, 1944, *Tři slzy*, 1947, *Svět, pláň andělská*, 1947, *Poutník*, 1948, *Cesty a zastavení*, 1958, *Básně pro velké děti*, 1964, *Proudění*, 1971), próz (*V druhé světnici*, 1969), souborů básní a próz (*Věčná loviště*, 1969, *Legendy-Staronové básně*, posmrtně 1982) a knížek pro děti (*Betlém*, 1948, *Hračky*, 1949, 1956/2/ s názvem *Kouzelné hračky*, *U krále Vendelína*, 1950, *Příběhy a povídky po večerech sebrané*, 1958).

BOJAR Pavel (vl. jm. Karel Krejčík; nar. 18. 5. 1919 ve Strakoniciích), politický pracovník, redaktor, básník (*Modravá šerka*, 1942, *Hoře milovati*, 1943, *Trysk*, 1945, *Jediná*, 1972, *Zde v rodné zemi*, 1982, *Doporučeně*, 1983), prozaik, autor románů, vydaných po r. 1945 (*Siné roky*, 1947, *Jarní vody*, 1952, 1. díl trilogie, *Horké dny*, 1953, 2. díl, *Milenci*, 1956, s O. Bojarovou, *Úroda*, 1961, s O. Bojarovou, 3. díl, *Pohled do té kotliny*, 1986, *Předpoklad ke katastrofě*, 1988, s O. Bojarovou) a knih pro mládež (*Detektivové v trenýrkách*, 1959, s O. Bojarovou, *Jmenuji se Geriňa*, 1980). Spolu s manželkou Olgou Bojarovou, nar. 9. 5. 1925 v Praze, překládal z ruštiny (N. V. Gogol, A. N. Tolstoj, M. Prišvin aj.).

BONN Hanuš (5. 7. 1913 v Teplicích - 20. 10. 1941 v koncentračním táboře Mauthausen), úředník pražské Židovské obce, meditační lyrik (*Tolik krajín*, 1936, posmrtně *Dílo H. Bonna*, 1947) a překladatel z angličtiny a němčiny.

BOR Jan (vl. jm. Jan Jaroslav Strejček; 16. 2. 1886 v Praze - 25. 3. 1943 v Zámostí u Hluboké), divadelní režisér,

dramaturg a šéf činohry Vinohradského divadla, v l. 1939–1943 šéf činohry Národního divadla, autor dram (Macecha, 1904, Zuzana Vojířová, 1942), dramaturg (Zločin a trest, 1928, podle F. M. Dostojevského, Anna Karenina, 1929, podle L. N. Tolstého, Bratři Karamazovi, 1931, podle F. M. Dostojevského, Idiot, 1934, podle F. M. Dostojevského, Vzkříšení, 1939, podle L. N. Tolstého, Stráž, 1940, podle I. A. Gončarova), esejů (Cestou k jevišti, 1927, Účast diváka na jevištním umění, 1940), prací monografických (Eduard Vojan, 1907, Marie Laudová, 1913, Bohuš Zakopal, 1924) a překladatel (A. Strindberg, F. Wedekind, F. Hebbel).

BORECKÝ Jaromír (6. 8. 1869 v Českých Budějovicích - 8. 5. 1951 v Praze), knihovník, básník z okruhu J. Vrchlického (Rosa mystica, 1892, Básníkův kancionál, 1905, Zpěvy života, 1911, Pršely růže, 1920), prozaik (Na cizím, 1920) a autor prací odborných (Stručný přehled dějin české hudby, 1906, J. Vrchlický, 1906, J. Kvapil, 1918, A. Jirák, 1933). Napsal libreto Krakonoš pro J. R. Rozkošného (1890). Psal hudební referáty (Thalie, Národní listy, Národní politika). Redigoval a spoluredigoval Dalibor, Hudební listy, Topičův sborník, Zvon, Sborník světové poezie aj. Překládal z polštiny (S. Wyspiański, A. Mickiewicz), franštiny (G. Flaubert, E. Zola), italštiny (d'Annunzio), angličtiny (O. Wilde), perštiny (Firdausi), španělštiny, portugalštiny aj. Srov. Dějiny české literatury III, s. 553.

BORIN V. (vl. jm. Vladimír Ležák; 2. 6. 1902 v Sokolovce u Chotěboře - 11. 1. 1970 v Praze; od r. 1939 žil mimo Československo), publicista a satirik (Na smetišti světa, 1929, Používejte krisolu, 1931, Trabantí mají také čest, 1932).

BOUČEK Antonín (26. 6. 1880 v Praze - 15. 2. 1947 v Praze), redaktor, anarchistický a komunistický publicista, kulturní historik (I. máj, jeho vznik, historie a význam, 1946, posmrtně Karel Sladkovský, 1948). Napsal vzpomínky na J. Haška (Padesát historek ze života J. Haška, 1923, 1938/41 s titulem Kopa historek ze života J. Haška).

BOUŠKA Sigismund (vl. jm. Ludvík B.; 25. 8. 1867 v Přibrami - 29. 8. 1942 v Náchodě), katolický farář, organizátor Katolické moderny, básník (Pietas, 1897, Legendy, 1903, Duše v přírodě, 1904), prozaik (Láska Aubanelova, 1898, Vánoce, 1903, Děti, 1911), autor náboženských publikací (Mirjam - Marija, 1903, Utrpením ku štěstí, 1910). Psal literární a výtvarné statě (Niva, Lumír, Nový život aj.). Překládal z franštiny (M. Maeterlinck, F. Mistral) aj. Spisy S. Boušky 1927–1929, 3 svazky. Srov. Dějiny české literatury III, s. 554.

BRANISLAV František (19. 6. 1900 v Berouně - 25. 9. 1968 v Komořanech u Prahy), básník, autor meditativní, intimní lyriky (Bílý kruh, 1924, Na rozcestí, 1927, Věrná růžice, 1930, Na houslích jara, podzimu, 1933, Věčná země, 1939, Dým k hvězdám, 1940, Pozdrav Polsku, 1950, Milostný nápěv, 1951, Krásná láska, 1952, Večer u studny, 1955, Prsten na cestu, 1957, Věneček z trávy, 1960, Moře, 1961, Recká sonatina, 1962, Divertimento a kantiléna, 1964, Sluneční kámen, posmrtně 1969) a veršů pro děti, psaných po r. 1945 (Píseň dětství, 1952, Zlatý déšť, 1955, Zelené roky, 1959, Naše a vaše, 1960, Modrý obláček, 1962, Malá říkadla, 1963, Polní růžičky, 1966). Souborné vydání Básně dětem (1971, 3 svazky) a výběr z básní a statí Z rosy a ze studánek (1980).

BRDEČKA Jiří (vl. jm. J. Brnečka; 24. 12. 1917 v Hranicích - 2. 6. 1982 v Praze), malíř, kreslíř, autor kreslených filmů, scenárista, filmový režisér, novinář, prozaik a parodista (Limonádový Joe, 1946, Kolty bez pozlátka, 1956, Faunovo značné pokročilé odpoledne, 1966).

BROJ Richard (vl. jm. R. Fragner; 23. 2. 1893 v Praze - 11. 4. 1954 v Praze), bratr spisovatele Benjamina Kličky, básník, autor vitalistických veršů (Podivné jitro, 1921, Větrný mlýn, 1926, Rozbité dopoledne, 1935). Vydal též prózy (Ohnivá mračna, 1918).

BROUK Bohuslav (15. 3. 1912 v Praze - 20. 1. 1978 v Londýně; od r. 1948 žil v zahraničí), publicista, esejista, básník, autor prací z oboru psychologie, psychoanalýzy a sexuologie (Psychoanalýza, 1932, Psychoanalytická sexuologie, 1933, Autosexualismus a psychotismus, 1935, O smrti, lásce a žárlivosti, 1936, Patologie životní zdatnosti, 1937, O funkcích práce a osobitosti, 1939, Jazyková komika, 1941, Závažnost obecného vzdělání, 1946, Racionalizace spotřeby, 1946, Lidé a věci, 1947), knih esejí (Dopisy z exilu přístím milenkám, 1949, ps. Jan Vlasák, O svobodě a demokracii, 1961), sbírký básní (Dvacet let svobody, 1965).

BŘEZINA Otokar (vl. jm. Václav Jebavý; 13. 9. 1868 v Počátkách - 25. 3. 1929 v Jaroměřicích n. Rokytinou), učitel, symbolistický básník (*Tajemné dálky*, 1895, *Světání na západě*, 1896, *Větry od pólů*, 1897, *Stavitelé chrámu*, 1899, *Ruce*, 1901) a esejista (*Hudba pramenů*, 1903). Z korespondence: Dopisy O. B. F. Bauerovi (1929), A. Pammrové (1930, 1933), F. Bílkovi (1932), J. Demlovi (1932), s F. X. Šaldou (1939), s O. Theerem (1946). Posmrtně vydány esejistické výbory *Dílo smrti* (1930), *Skryté dějiny* (1931), *Slovo* (1931) a *Mír* (1931). Souborně v knihách *Nové eseje* (1935), *Eseje z pozůstalosti* (1967), *Hudba pramenů a jiné eseje* (1989). Spisy Otokara Březiny 1933, 3 svazky; Básně, 1958, 1 svazek; Básnické spisy, 1975, 1 svazek. Srov. Dějiny české literatury III, s. 555.

BŘEZOVSKÝ Bohuslav (25. 11. 1912 v Rohozné u Poličky - 24. 6. 1976 v Praze), redaktor, prozaik, autor společensko-psychologických generačních románů, vydaných většinou po r. 1945 (*Blíženci života*, 1940, *Člověk Bernard*, 1945, 1969 s titulem *Vzdušné zámky*, *Lidé v květnu*, 1954, *Železný strop*, 1959, *Věční milenci*, 1965, *Joachym aneb Vladyčtí*, 1967, *Čistá duše*, 1971, rozš. 1983), dramatičtější (*Veliké město pražské*, provedeno 1953, *Nebezpečný věk*, 1962, *Všechny zvony světa*, 1967) a prací pro děti (*Zlatá jeskyně*, 1941, *Tajemný hrad Svojanov aneb Paměti Františka Povídkal*, 1947, *Jak poslal Honza duši, oči a srdce na vandr*, 1947, *Pozor! Natáčíme!*, 1954, *Nepovídej pohádky*, 1970).

BUBELOVÁ Lila (vl. jm. Ludmila Bubelová, provdaná Nováková; 12. 2. 1886 v Krempně v Haliči - 13. 9. 1974 v Praze), dramatička, autorka konverzačních her (*Služka*, 1933, *Případ Terezy Málkové*, 1935, *Schody do nebe*, 1944), básnička (*Cestou*, 1910, *Nad její drahou zachmuřenou*, 1912) a prozaička (*Dítě*, 1921, *Jarní vody*, 1923, *Cyrla*, 1927). Psala také knížky pro děti (*U staroušků*, 1931) a překládala hry z němčiny (G. Hauptmann) a z franštiny.

BUDÍN Stanislav (vl. jm. Benzion Bať; 23. 3. 1903 v Kamenci Podolském, Ukrajina - 12. 8. 1979 v Dačicích), novinář, redaktor, publicista (*Věrní zůstali*, 1947, *USA-portrét národa*, 1948, *Karel Havlíček Borovský*, 1954, pod pseud. B. Stanislav, *Jan Neruda a jeho doba*, 1960, *Probuzený světadíl*, 1963, *F. D. Roosevelt*, 1965, *Sedmá velmoc*, 1966, *Operace Argonauti*, 1967, *Jistý pán z admirality*, 1967, *Dynastie Kennedyů*, 1969). Překládal z ruštiny a z angličtiny.

BUDÍNOVÁ Hana (24. 12. 1902 v Staré Ušici, Ukrajina - 15. 9. 1965 v Praze), novinářka, redaktorka, kritička a překladatelka z angličtiny (R. Wright, J. Osborne, A. Miller) a ruštiny (A. N. Tolstoj, K. Simonov aj.).

BUONACCINI Simonetta (vl. jm. Ludmila Šebestová, provdaná Bučanová; 21. 3. 1893 v Pelhřimově - 30. 5. 1935 v Praze), básnička senzualistické a kontemplativní lyriky (*Lampa v okně*, 1928, *Odi et amo*, 1934, posmrtně *Sířenin ocas*, 1937, *Můj prsten leží pod mořem*, 1942, *Browning a ráže*, 1946). Koncepty dopisů F. X. Šaldovi in: F. X. Šalda, *Dopisy Simonettě B.* (1967).

BUREŠ Miloslav (6. 11. 1909 v Poličce - 12. 11. 1968 v Praze), novinář a redaktor, básník, autor meditativní lyriky, inspirované často Českomoravskou vysočinou (*Katalepton*, 1929, *Nevěsta*, 1930, *Ztracené deště*, 1931, *Nachový vítr*, 1934, *Chudé lásky*, 1935, *Země krásnou*, 1937, *Listy z pohraničí*, 1939, *Bílé jaro*, 1943, *Všechno mi připomíná píseň*, 1952, *Otvírání studánek*, 1955, *Utkáno z pramenů*, 1959, *Slunce zapadá do hlíny*, 1966, *Příběh fotbalového hřiště*, 1968, *Jedlíci brambor*, posmrtně 1969), próz (*Píseň Iněných polí*, 1940, *Země v oblacích*, 1943, *Vracející se země*, 1947, *Marie a my všichni*, 1953, *Hory mají srdce v člověku*, 1960) a prací pro děti (*Strýc Ještěd a teta Sněžka*, 1946, *Vrbová písťalka*, 1949, *Zpívající lípa*, 1955, *Veselé pohádky a jiné příběhy z Vysočiny*, 1958, *Palečkova dobrodružství*, 1964). Některé verše (Otvírání studánek aj.) zhudebnil B. Martinů. Překládal z portugalštiny (L. de Camoës).

BURIAN Emil František (11. 6. 1904 v Plzni - 9. 8. 1959 v Praze), režisér, skladatel, zakladatel avantgardní divadelní scény D 34, dramatik (*Hamlet III., králevic dánský*, prem. 1937, *Hráze mezi námi*, prem. 1947, *Láska ze všech nejkrásnější*, prem. 1948, *Není pozdě na štěstí*, prem. 1948, *Krčma na břehu*, 1949, *Pařeniště*, prem. 1950, *Ani láska není sama*, prem. 1957, *Proč žiješ, Václave Řího?*, prem. 1958, *Dálky*, prem. 1959, *Rozcestí*, prem. 1959), básník (*Idioteon*, 1926, *Jeden ze všech*, 1947, *Viděno slzami*, 1947, *Atomový mír*, 1950, *Horkým srdcem*, 1950), prozaik (*Osm odtamtud*, 1954, *Vítězové*, 1955), autor divadelních adaptací, úprav, montáží (*Chudák ať má za ušima*, prem. 1931, podle Calderóna, *Lakomec*, prem. 1934, podle Moliéra, *Chceme žít*, prem. 1934, podle K. Nového, *Vojna*, lid. poezie, 1955, prem. 1935, *Dobrý voják Švejk*, prem. 1935, podle J. Haška, *Každý něco pro vlast*, prem. 1936, podle V. K. Klicpery, *První lidová svita*, prem. 1938, *Věra*

Lukášová, prem. 1938, podle B. Benešové, *Druhá lidová svita*, prem. 1939, *Krysař*, prem. 1940, podle V. Dyka, *Bílé noci*, prem. 1946, podle F. M. Dostojevského, *Láska, vzdor a smrt*, prem. 1946), hudebních dramát, oper, baletů (*Před slunce východem*, prem. 1925, *Mastičkář*, prem. 1929, *Maryša*, prem. 1940, *Opera z pouti*, prem. 1956), teoretických prací o divadle a hudbě (*O moderní ruské hudbě*, 1926, *Polydynamika*, 1926, *Jazz*, 1928, *Černošské tance*, 1929, *Zaměťte jeviště*, 1936, *Pražská dramaturgie*, 1937, 1938, *Pojďte, lidé, na divadla s železnými kladivama*, 1940), prací publicistických (*Zahajujeme*, 1945, *Voláno rozhlasem I, II*, 1945, 1946, *Ofenziva míru*, 1949). Národní umělec.

BUZKOVÁ Pavla (roz. Ježková; 22. 10. 1885 v Ohnišově u Nového Města nad M. - 15. 4. 1949 v Praze), prozaička, autorka společensko-kritických románů z venkovského prostředí (*Mlhy úsvitu*, 1920, *Mláží*, 1930, *Přerod*, 1943), literární kritička a publicistka (*České drama*, 1932, *Šaldovy Loutky a dělníci boží*, 1936, *Přítelkyně*, 1939). Usp. a k vyd. připravila Divadelní hry (1937) a Verše (1938) Boženy Benešové.

BYSTRINA Otakar (vl. jm. Ferdinand Dostál; 23. 5. 1861 ve Věrovanech u Tovačova - 18. 7. 1931 v Ostravici u Frýdlantu n. Ostravíci), prozaik, autor realistických povídek z venkovského prostředí (*Na vsi*, 1889, *Hanácké figurky*, 1890, *Hanácká legenda*, 1904), humoristických próz (*Bystřinův smích I, II*, 1917, 1926, *Jak se naši škádlívají*, 1924) a vzpomínek (*Súchovská republika*, 1926). Spisy O. Bystřiny 1916–1926, 6 svazků.

ČAPEK Jan Blahoslav (6. 11. 1903 v Třebuchovicích pod Orebem - 10. 9. 1982 v Praze), literární historik, profesor dějin české literatury na KU od r. 1945 (*Československá literatura toleranční 1781–1861*, 1933, 2 sv., *Alegorie Nové rady a Theriobulie*, 1937, *Vznik a funkce Nové rady*, 1938, *Z kulturních dějin českých 17. a 18. století*, 1940, *Záření ducha a slova*, 1948) a literární kritik (*Profil české poezie a prózy od r. 1918*, 1947, *Básník vesmíru a člověka*, 1968). Psal též poezii a prózu (*Zlomený kmen*, 1925, *Slovo nad světem*, 1929, *Boj o milost*, 1931, *Za jazyk přibitý*, 1970), překládal ze středověké latiny a z angličtiny (E. A. Poe).

ČAPEK Josef (23. 3. 1887 v Hronově - duben 1945 v koncentračním táboře Bergen-Belsen), malíř, grafik, prozaik, spoluzakladatel Skupiny výtvarných umělců (1911), skupiny Tvrdšíjních (1918). Kromě prací vydaných společně s bratrem Karlem napsal knihy próz, fejetonů a filozofických úvah (*Lelio*, 1917, *Pro delfína*, 1923, *Málo o mnohém*, 1923, *Umělý člověk*, 1924, *Ledacos*, 1928, *Stín kapradiny*, 1930, *Kulhavý poutník*, 1936, posmrtně *Psáno do mraků*, 1947, *Rozpomínky*, 1947, *O sobě*, 1958), esejů (*Nejskromnější umění*, 1920, *Jak se dívat na moderní obrazy*, 1935, *Umění přírodních národů*, 1938, posmrtně *Co má člověk z umění*, 1946) a drama (*Země mnoha jmen*, 1923). *Básně z koncentračního tábora* vyšly posmrtně (1946), 1980 rozšíř. s titulem *Oheň a touha*. Psal rovněž knížky pro děti (*Povídání o pejskovi a kočičce*, 1929, posmrtně *Povídáme si, děti*, 1954). Výbory z korespondence Nepřicházejí vhod (B. Reynkovi, 1969), Dvojitý osud (J. Pospíšilové, 1980), Dopisy z mládí (s K. Čapkem N. Jehličkové, 1982). Spisy bratří Čapků, 1928–48, 51 svazek. Dílo bratří Čapků, 1954–71 (nečíslováno, 20 svazků).

ČAPEK Karel viz str. 586.

ČAPEK Chod Karel Matěj (vl. jm. K. M. Čapek; 21. 2. 1860 v Domažlicích - 3. 11. 1927 v Praze), novinář a redaktor (Hlas národa, Národní politika, Národní listy), prozaik, jehož raná tvorba je ve znamení vlivu žánrové groteskní literatury (*Povídky*, 1892, *Nejzápadnější Slovan*, 1893, *Patero novel*, 1904). Těžisko spočívá v naturalistických románech a povídkových cyklech s etickým zaměřením (*Kašpar Lén mstitel*, 1908, *Turbína*, 1916, *Antonín Vondřejc*, 1917–1918, 2 sv., *Jindrové*, 1921, *Věrník*, 1923, *Vilém Rozkoč*, 1923, *Řešany*, 1927). Psal výtvarné a divadelní kritiky (Světobor, Zlatá Praha aj.). Spisy K. M. Čapka Choda 1921–1938, 18 svazků; Dílo 1955–1962, 8 svazků. Srov. Dějiny české literatury III, s. 556.

ČAREK Jan (29. 12. 1898 v Heřmanu u Písku - 27. 3. 1966 v Praze), básník, autor veršů inspirovaných zejména jihočeským venkovem (*Vojna*, 1920, *Chudá rodina z Heřmaně*, 1924, 1935/2/, *Tenno v chalupách*, 1926, 1941/2/, *Smutný život*, 1929, *Hvězdy na nebi*, 1934, *V zemi české*, 1942), satirik (*Devítiocasá kočka*, 1939, *Železná panna*, 1946). Po r. 1945 se věnoval převážně poezii určené dětem (*Ráj domova*, 1948, *Bajky o nástrojích*, 1953, *Náš jeden rok*, 1954, *Radost nad radost*, 1954, *O velkých maličkostech*, 1955, *Bylo - nebylo*, 1957, *Veselý věneček*, 1958, *Od jehly k mašinkám*, 1960, *Kolo radovánek*, 1961, *Co se to děje*, 1965). Z odborných prací vydal *O životě a literatuře* (1941) a *Jan Opolský* (1949).

ČECH Svatopluk (21. 2. 1846 v Ostředku u Benešova - 23. 2. 1908 v Praze) viz monografickou kapitolu v Dějinách české literatury III, s. 277-293.

ČEP Jan (31. 12. 1902 v Myšlichovicích u Litovle - 25. 1. 1974 v Paříži; od r. 1948 žil ve Francii), redaktor, prozaik spirituální orientace (*Dvojitý domov*, 1926, *Vigilie*, 1928, *Letnice*, 1932, *Děravý plášť*, 1934, *Hranice stínu*, 1935, *Příbuzenstvo*, 1938, *Modrá a zlatá*, 1938, *Tvář pod pavučinou*, 1941, *Lístky z alba*, 1944, *Polní tráva*, 1946, *Cikáni*, 1953, *Květnové dny*, 1954, *Zápisky Jiljího Klena*, 1963, *Etudy pro paní J.*, 1986). Psal též eseje (*Básník a jeho inspirační zdroje*, 1941, *Rozptýlené paprsky*, 1946, *O lidský svět*, 1953, *Malé řeči sváteční*, 1959, *Samomluvy a rozhovory*, 1959) a posmrtně vyšly vzpomínky Sestra Úzkost (1975). Překládal z franštiny (H. de Balzac, G. Flaubert, G. Bernanos), angličtiny, němčiny, španělštiny. Spisy Jana Čepa 1947–1948, 4 svazky.

ČERNÍK Artuš (26. 7. 1900 ve Vyšněvčicích u Bohdanče - 25. 12. 1953 v Praze), člen Devětsilu (řídil brněnskou odbočku), novinář, redaktor (Pásmo, Filmová tribuna), filmový kritik, překladatel z franštiny (Ch. Vildrac, G. Apollinaire, I. Goll, R. Clair), angličtiny aj.

ČERNÝ Václav (26. 3. 1905 Jizbici u Náchoda - 2. 7. 1987 v Praze), profesor komparatistiky na KU od r. 1945, literární vědec a kritik, esejista (*Ideové kořeny současného umění*, 1929, *Essai sur le titanisme dans la poésie romantique occidentale entre 1815 et 1850*, 1935, *Esej o básnickém baroku*, 1937, *Polibek na usměvavá ústa*, 1943, *Boje a směry socialistické kultury*, 1946, *Zpěv duše*, 1946, *Osobnost, tvorba a boj*, 1947, *První sešit o existencialismu*, 1948, *Staročeská milostná lyrika*, 1948, *Staročeský Mastičkář*, 1955, *Emile Verhaeren a jeho místo v dějinách volného verše*, 1955, *Lid a literatura ve středověku, zvláště v románských zemích*, 1958, *Knížka o Babičce*, 1963, dopl. 1982, *Středověká dráma*, 1964, *Co je kritika, co není a k čemu je na světě*, 1968, *Studie a eseje z moderní světové literatury*, 1969, *Studie ze starší světové literatury*, 1969, *O povaze naší kultury*, 1981); za hranicemi vyšlo několik částí jeho vzpomínek, doma ve 3 svazcích (*Paměti*, 1992-94). Překládal ze španělštiny (M. de Cervantes), francouzštiny (Sainte-Beuve), italštiny. V l. 1938–1942 a 1945–1948 redigoval Kritický měsíčník. Jako účastník protifašistického odboje byl počátkem r. 1945 vězněn; znovu zatčen a vězněn r. 1953.

ČERVENÝ Jiří (14. 8. 1887 v Hradci Králové - 6. 5. 1962 v Praze), právník, organizátor a autor kabaretu Červená sedma (písň, šansony, výstupy), autor drobných dramatických prací a próz (*Rozmary*, 1920, *Kabaretní brejle*, 1922, 1939/2/ s titulem *Staré mandle*, *Máňa*, 1928), vzpomínkových knih (*Červená sedma*, 1959, *Paměti Mansardy*, 1962).

ČERVINKA Jaroslav (nar. 15. 1. 1918 v Sušici), učitel, literární kritik (*O nejmladší generaci básnické*, 1941), překladatel.

ČIVRNÝ Lumír (nar. 3. 8. 1915 v Červeném Kostelci), básník (*Hlavice sloupů*, 1938, *Hladiny tmy*, 1941, *Sonety paní*, 1943, *Ráno tkané nahruho*, 1960, *Na dech*, 1984), esejista, autor knih pro děti, vydaných po r. 1945 (*Pohádka o kouzelném džbánu*, 1958, *Doma i venku*, 1959, *Čokoládová princezna*, 1961), a knížky prózy (*Jít jen tak*, 1987). Překládal ze španělštiny (F. G. Lorca, R. Alberti, N. Guillén aj.).

DANIEL Jiří (vl. jm. František Schulmann; 25. 8. 1916 v Libáni - březen 1945 v koncentračním táboře Bergen-Belsen), básník ortenovské generace, připravoval knihu básní *Jarní sad*.

DEML Jakub (20. 8. 1878 v Tasově - 10. 2. 1961 v Třebíči), katolický kněz, autor veršů a básní v próze (*Notantur lumina*, 1907, 1917 přeprac. s titulem *První světla, Moji přátelé*, 1913, 1917/2/, *Miriam*, 1916, *Solitude*, 1934, *Verše české 1907–1938*, 1938), próz (*Hrad smrti*, 1912, *Tanec smrti*, 1914, *Věštec*, 1917, *Česno*, 1924, *Mohyla*, 1926, *Z mého okovu*, 1927, *Můj očištec*, 1929, *Vražda*, 1937, *Pupava*, 1939), deníkových sborníků (*Rosnička*, 1912, *Pro budoucí poutníky a poutnice*, 1913, *Šlépěje I - XXVI*, 1917 - 1941), prací publicistických (*Sokolská čítanka*, 1923, *Sestrám* 1924, *Katolický sen*, 1932) a náboženských (*Homilie*, 1907, *Jméno Ježíš*, 1942). Úplné vydání spisů Jakuba Demla 1931–1932, 2 svazky; Dílo 1948, 1 svazek.

DOKULIL Jan (13. 7. 1910 v Mastníku u Třebíče - 1. 2. 1974 ve Svitávce u Blanska), katolický kněz, básník (*Křžové*

dny, 1935, *Tvým slovem*, 1937, *Lidský život*, 1940, *Tváří v tvář*, 1947), publicista (*Náš kraj v pověstech a lidovém vypravování*, 1936), překladatel, spoluredaktor Akordu. V l. 1957–1965 protiprávně vězněn, 1967 rehabilitován.

DOSKOČIL Karel (16. 7. 1908 v Olešnici na Moravě - 4. 2. 1962 v Praze), historik, archivář, básník katolického zaměření (*Věve stromů*, 1941, *Milosrdensví*, 1947), autor odborných prací (*Původ J. Vrchlického*, 1944, *Mistr Dybin, rétor doby Karlovy*, 1948), editor (*Šest kázání z Homiliáře opatovického*, 1939).

DOSTÁL-LUTINOV Karel (22. 9. 1871 v Prostějově - 29. 11. 1923 v Prostějově), katolický kněz, příslušník Katolické moderny, básník (*Sedmkrásy*, 1895, *Království boží na zemi*, 1900, *Potulný zpěvák*, 1902, *Písně o žnících*, 1912, *Osudy*, 1913) a satirik (*Šlehy a něhy*, 1914). Překládal z italštiny a němčiny, vydával náboženské spisy a redigoval revui *Nový život*, *Archu* aj. Vybrané spisy K. Dostála-Lutinova 1928–1942, 4 svazky.

DRDA Jan (4. 4. 1915 v Příbrami - 28. 11. 1970 v Dobříši), novinář, publicista (redaktor a šéfredaktor *Lidových novin*), prozaik (*Městečko na dlani*, 1940, *Živá voda*, 1942, *Putování Petra Sedmilháře*, 1943, *Svět viděný zpomaloučka*, 1944, *Němá barikáda*, 1946, *Krásná Tortiza*, 1952), dramatik (*Jakož i my odpouštíme*, 1941, *Hrátky s čertem*, 1946, *Dalskabáty, hříšná ves, aneb Zapomenutý čert*, 1960, *Jsou živí, zpívají*, 1961), autor prací pro děti (*České pohádky*, 1958; posmrtně *Posvícení v Tramtárii*, 1972, *Hastrmani*, 1973) a filmových scénářů (*Dařbuján* a *Pandrhola*, *Vyšší princip*, *Zlaté kapradí* aj.).

DRNÁK Vladimír - viz ROSŮLEK Jan Václav

DRTIL Artuš (6. 1. 1885 v Klopíně u Zábřeha na Moravě - 10. 4. 1910 v Praze), novinář a redaktor (*Moravské rozhledy*, *Kramerius*), fejetonista, literární kritik (posmrtně *Výbor prací*, 1913).

DURYCH Jaroslav (2. 12. 1886 v Hradci Králové - 7. 4. 1962 v Praze), vojenský lékař, katolicky orientovaný básník (*Cikánčina smrt*, 1916, *Pananky*, 1923, *Balady*, 1925, *Žebrácké písně*, 1925, *Beskydy*, 1926, *Eva*, 1928), prozaik (*Jarmark života*, 1916, *Na horách*, 1918, *Tři dukáty*, 1919, *Tři troničky*, 1923, *Hadí květy*, 1924, *Sedmkráska*, 1925, *Kouzelná lampa*, 1926, *Bloudění*, 1929, *Rekviem*, 1930, *Paní Anežka Berková*, 1931, *Píseň o růži*, 1934, *Masopust*, 1938, *Služebníci neužiteční*, 1940, všechny 4 díly až posmrtně 1969; posmrtně vyšly též prózy *Duše a hvězda*, 1969, a *Boží duha*, 1969), dramatik (*Svatý Vojtěch*, 1921, *Svatý Václav*, 1925, 1929/2/ s názvem *Kvas na Boleslavi*, *Šťedry večer*, 1926) a esejist (a *Gotická růže*, 1923, *Ejhle, člověče!*, 1928, *Cesta umění*, 1929, *Váhy života a umění*, 1933). Redigoval *Rozmach*, *Akord* aj. Spisy Jaroslava Durycha 1928–1932, 10 svazků; 1933–1940, 12 svazků.

DVOŘÁČEK Karel (31. 10. 1911 v Ivanovicích na Hané - 20. 8. 1945 v Brně), učitel, prozaik, autor eticko-sociálních románů a povídek (*Olza*, 1937, *Pole kráčí do hor*, 1941, *Advent Jakuba Kříže*, 1944, *Hle, čas příjemný*, 1944, z pozůstalosti *Mrtvá řeka*, 1946, *Živ buď, neumírej*, 1947, *František chce být spravedlivý*, 1966). Psal též práce pro mládež (*Boží země*, 1941).

DVOŘÁK Arnošt (1. 1. 1881 v Hořovicích - 22. 10. 1933 v Praze), vojenský lékař, dramatik (*Kníže*, 1908, *Král Václav IV.*, 1910, *Husité*, 1919, *Mrtvá*, 1920, *Balada o ženě vražednici*, 1922, *Matěj Poctivý*, 1922, spolu s L. Klímou, *Nová Oresteia*, 1923, *Lvice*, 1927).

DVOŘÁK Miloš (9. 9. 1901 v Jesenici u Třebíče - 26. 7. 1971 v Náměšti n. Oslavou), středoškolský profesor, literární kritik (*Akord*, *Vyšehrad*) a historik katolického zaměření (*Tradice díla O. Březiny*, 1928). Eseje ve sbornících *Pevný bod* (1967), *Sborník pětadvaceti* (1969) a *Stavba ve výši* (1970). Překládal z franštiny (A. Maurois, P. Claudel).

DVOŘÁKOVÁ Helena (roz. Čubová; 6. 8. 1895 v Praze - 23. 6. 1970 v Praze), nakladatelská redaktorka, prozaička, autorka sociálně psychologických románů a povídek (*Golemova milá*, 1925, *Dětství a jiné povídky*, 1926, *Barvy úsvitu*, 1926, *Mary z jedenačtyřicítiky*, 1929, *Pepan Jehně*, 1933, *Doktorka Diana Holcová*, 1941, trilogie *Pád rodiny Bryknarů* (*Na nový květ*, 1943, *Bílými plameny*, 1945, *Prapory nad městem*, 1948), *Na ostří*, 1961, *Dopis prokurátorovi*, 1968).

DYK Viktor (31. 12. 1877 v Pšovce u Mělníka - 14. 5. 1931 na Lopudu v Jugoslávii), příslušník básnické generace z počátku století, politik a novinář (Samostatnost, Národní listy, Lumír), básník (*A porta inferi*, 1897, *Síla života*, 1898, *Marnosti*, 1900, *Buřiči*, 1903, *Milá sedmí loupežníků*, 1906, *Giuseppe Moro*, 1911, *Lehké a těžké kroky*, 1915, 1. díl Válečné tetralogie, 1927/2/, *Zápas Jiřího Macků*, 1916, *Noci chiméry*, 1917, *Anebo*, 1918, 2. díl, *Okno* 1921, 3. díl, *Poslední rok*, 1922, 4. díl Válečné tetralogie, *Domy*, 1926, *Devátá vlna*, 1930, 1931/2/), satirik (*Satiry a sarkasmy*, 1905, *Pohádky z naší vesnice*, 1910), prozaik (*Huči jez a jiné prózy*, 1903, *Konec Hackenschmidův*, 1904, *Prosinec*, 1906, *Píseň o vrbě*, 1908, *Krysař*, 1915, *Prsty Habakukovy*, 1925, *Můj přítel Čehona*, 1925, *Holoubek Kuzma*, 1928, *Soykovy děti*, 1929, posmrtně *Děs z prázdná*, 1932, *Povídky Emila Šarocha*, 1935), dramatik (*Tragikomedie*, 1902, *Zmoudření Dona Quijota*, 1913, *Veliký mág*, 1914, *Ondřej a drak*, 1920, *Revoluční trilogie*, 1921) a publicista (*O Balkánu a o nás*, 1913, *Vzpomínky a komentáře*, I, II, 1927, posmrtně *O národní stát*, 1932–1938, 7 sv.). Překládal z franštiny a italštiny (G. d' Annunzio). Spisy Viktora Dyka, 1918–1924, 7 svazků; 1938–1942, 7 svazků; 1947–1949, 3 svazky.

EISNER Pavel (16. 1. 1889 v Praze - 8. 7. 1958 v Praze), českoněmecký spisovatel, překladatel, publicista, esejista věnující se zejména problematice lingvistické a též lidové slovesnosti (*Milenky*, 1930, *Bohyně čeká*, 1945, *Na skále*, 1945, *Chrám i tvrz*, 1946, *Čeština poklepek i poslechem*, 1948, *Malované děti*, 1949). Překládal mj. z italštiny (Dante A., F. Petrarca), z němčiny (H. von Kleist, Th. Mann, F. Kafka), angličtiny (H. W. Longfellow, W. Whitman), do němčiny (O. Březina, F. Halas, F. X. Šalda). Napsal knihu básní *Sonetů kněžně* (1945).

EL CAR (vl. jm. Karel Jiráček; 15. 7. 1900 v Praze - 17. 5. 1989 v Praze), zakladatel dělnického recitačního souboru, autor agitační a satirické poezie (*El Carův sborník*, 1932, *Karta se obrací*, 1935) a knihy vzpomínek (*El Car vzpomíná*, 1971).

ELPL Mirek (vl. jm. Eduard Elpl; 16. 11. 1905 v Lišni u Brna - 7. 2. 1960 v Brně), báňský inženýr, prozaik, autor románů z hornického prostředí (*Zastavili fedrunk*, 1930, *Černí andělé*, 1960), historických próz (*Marco Polo*, 1937, *Díl U veselého rytířstva*, 1943), fejetonů (*Města na pobřeží*, 1935) a básnických sbírek (*Domova hlas*, 1928, *Vlak v mlze*, 1932, *Don Quijote před kostelem*, 1944, *Česká rapsodie*, 1945). Posmrtně vydány knihy próz *Černí andělé*, 1960, *Nevěsta pod kamenem* (1973).

ENGELMÜLLER Karel (14. 6. 1872 v Praze - 31. 3. 1950 v Praze), divadelní kritik (Zlatá Praha, Národní politika) a historik (*H. Kvapilová*, 1908, *M. Ryšavá*, 1911, *M. Hübnerová*, 1928, *Z letopisů českého divadelnictví*, 1946, *O slávě herecké*, 1947), prozaik (*Černé lilie*, 1902, *Mimochodem*, 1905, *Labyrint lásky*, 1910, *Dobrodružství*, 1913, *Opona tiše padá*, 1927) a dramatik (*Eldorado*, 1913, *Jak táhla mračna*, 1917). S K. Kamínkem redigoval Ottův slovník divadelní (nedokončen). Překládal z němčiny, norštiny aj.

FÁBERA Miloslav (15. 7. 1912 v Štěnovicích u Plzně - 27. 11. 1988 v Praze), právník, prozaik (*Neklidná hranice*, 1940, *Sedm mongolských koní*, 1946, *Stín Bílé skály*, 1965, *Dnů šest a noc sedm*, 1967), filmový scenárista a dramaturg.

FALTIS Dalibor Cyril (vl. jm. D. C. Vačkář; 19. 9. 1906 na Korčule v Dalmácii - 21. 10. 1984 v Praze), skladatel, hudební publicista, básník (*Ruku na srdce*, 1933, *Blýskání na časy*, 1937, *Chorál deště*, 1941), dramatik (*Veronika*, 1942, *Stanice Gordian*, 1943, *Mraky na nebesích*, 1944), autor próz a prací pro děti (*Zlatá brána*, 1947).

FAMÍRA Emanuel (15. 11. 1900 v Hlinsku - 6. 1. 1970 v Praze), tanečník a výtvarník, zakladatel vysočanské Proletscény (1933), v l. 1945 - 1946 šéf baletu Národního divadla, autor esejů o umění (*Co s jevištěm?*, 1937, *Protiklady v umělecké tvorbě*, 1946).

FANTL Hanuš (16. 12. 1917 v Chrastu u Chrudimě - 18. 3. 1942 v koncentračním táboře Mauthausen), básník, autor revolučních veršů, vydaných z pozůstalosti (*Píseň vzdoruje noci*, 1955). Jeho deník byl otištěn v Novém životě 1959.

FIKAR Ladislav (29. 6. 1920 v Samotíně na Českomoravské vysočině - 12. 7. 1975 v Praze), nakladatelský redaktor, básník, autor citové lyriky, vydávané po r. 1945 (*Samotín*, 1945; soubor básní z pozůstalosti *Kámen na hrob*, 1988). Překládal z ruštiny (A. S. Puškin, T. Ševčenko, A. N. Ostrovskij, A. P. Čechov, S. Ščipačev) a němčiny (R. M. Rilke).

FIKER Eduard (21. 11. 1902 v Praze - 3. 3. 1961 v Praze), inženýr, nakladatelský redaktor, prozaik, autor zejména detektivních románů (*Nejdřív já*, 1936, *Žena se zobákem*, 1937, *Zinková cesta*, 1942, *Nikdo není vinen*, 1947, *Série C - L*, 1958, *Kilometr devatenáct*, 1960 aj.). Psal i divadelní hry (*Padělek*, 1955) a filmové scénáře (*Krok do tmy*, *Třináctý revír*).

FISCHER Otokar (20. 5. 1883 v Kolíně - 12. 3. 1938 v Praze), literární historik, profesor německé literatury na KU (od r. 1927), v l. 1911–1912 dramaturg, v l. 1935–1938 šéf činohry Národního divadla, kritik, esejista (*Heinrich von Kleist a jeho dílo*, 1912, *Friedrich Nietzsche*, 1913, *Otázky literární psychologie*, 1917, *K dramatu*, 1919, *Heine I, II*, 1923, 1924, *Duše a slovo*, 1929, *Činohra Národního divadla do r. 1900*, 1933, *Šaldovo češství*, 1936, *Slovo a svět*, 1937, *Václav Tille*, 1938, posmrtně *Slovo o kritice*, 1947), básník (*Království světa*, 1911, *Ozářená okna*, 1916, *Hořící keř*, 1918, *Léto*, 1919, *Kruhy*, 1921, *Hlasy*, 1923, *Peřeje*, 1931, *Poledne*, 1934, *Rok*, 1935, *Host*, 1937), dramatik (*Sestry*, 1912, *Karlštejn*, 1916, *Přemyslovci*, 1918, *Herakles*, 1919, *Otroci*, 1925, *Kdo s koho*, 1928), překladatel z němčiny (J. W. Goethe, F. Schiller, H. von Kleist, H. Heine, F. Nietzsche), franštiny (P. Corneille, Molière, F. Villon), angličtiny (W. Shakespeare, P. B. Shelley, R. Kipling) aj. Básně Otokara Fischera 1925–1926, 6 svazků.

FISCHL Viktor (nar. 30. 6. 1912 v Hradci Králové; od r. 1949 žije v Izraeli pod jm. Avigdor Dagan), diplomatický pracovník, básník, autor meditativní poezie (*Jaro*, 1933, *Kniha nocí*, 1936, *Hebrejské melodie*, 1936, *Anglické sonety*, 1946, *Lyrický zápisník*, 1946; výbor *Dům u tří houslí*, 1981), publicista (*Hovory s Janem Masarykem*, 1952, 1973/3/ rozš.) a prozaik (*Kuropění*, 1975, *Hrací hodiny*, 1982, *Píseň o lítosti*, 1982, *Jeruzalémské povídky*, 1985, *Figarova zlatá svatba*, 1987, *Všichni moji strýčkové*, 1987, *Dvorní šašci*, 1990). Překládal z němčiny (F. Werfel aj.).

FLEISCHMANN Ivo (nar. 21. 6. 1921 v Praze; od r. 1964 žije v Paříži), diplomatický pracovník, redaktor, básník publikující knižně po r. 1945 (*Voják*, 1945, *Sevršená oblaka*, 1946, *Píseň o růži*, 1948, *Píseň velikého jara*, 1953, *Cestopis*, 1956, *Města, ty a já*, 1958, *Naše láska zítra*, 1960), publicista. Překládal z franštiny (L. Aragon, J. Anouilh aj.), francouzsky publikoval monografii *Boris Pasternak* (1978).

FLEISCHNER Richard (20. 12. 1902 v Kolíně - 25. 3. 1942 v koncentračním táboře Gross Rosen v Německu), právník, divadelní kritik a publicista (*Intelligence a dnešek*, 1932, *Divadlo v přerodu*, 1937).

FLOS František (27. 7. 1864 v Přelouči - 8. 1. 1961 v Praze), učitel, autor žánrových próz (*Galerie dobráků*, 1905, *Na cestách života*, 1907–1908, 3 sv., *Šibřaváček*, 1909, *Nádvorník Šibřaváček*, 1915, *Babí hněv a pelyněk*, 1917, *Souborný Šibřaváček*, 1920) a dobrodružných románů a her pro mládež (*Lovci orchidejí*, 1920–1922, 3 sv., *Pod sluncem rovníkovým*, 1922, *Supové Atlasu*, 1929, *Z pralesů Konga*, 1932, *Lovci kožičin*, 1934, *Za pokladem*, 1946), teoretik literatury pro mládež. Překládal z franštiny (E. Zola, G. Flaubert) a angličtiny.

FOGLAR Jaroslav (nar. 6. 7. 1907 v Praze), úředník, redaktor, pak vychovatel v domovech mládeže, pracovník skautského hnutí, autor dobrodružných próz pro mládež (*Přítav volá*, 1934, *Boj o první místo*, 1936, *Hoši od Bobří řeky*, 1937, *Tábor smůly*, 1938, *Chata v Jezerní kotlině*, 1939, *Historie Švorné sedmy*, 1940, *Záhada hlavolamu*, 1941, *Stínadla se bouří*, 1947, *Tajemná Řásnovka*, 1965, *Poklad Černého delfína*, 1966, *Kronika ztracené stopy*, 1968, *Devadesátka pokračuje*, 1969, *Dobrodružství v zemi nikoho*, 1969); přispíval do mnoha dětských aj. časopisů, z nichž Mladý hlasatel otiskoval jeho populární obrázkový seriál *Rychlé šipy* (1938–1941, samostatně 1969–1971).

FRAENKL Pavel (20. 5. 1904 v Hradci Králové - 5. 11. 1985 v Oslo; od r. 1940 žil v Norsku), knihovník, pak profesor na univerzitě v Oslo, literární historik a kritik (*K vývoji novodobé české literární kritiky*, 1930, *Mácha a Březina*, 1936, *Otokar Březina*, 1937, *Masaryk og Garborg*, 1952, *Björnson og tsjekkisk litteratur*, 1953, *Ibsens vei til drama*, 1955).

FRANZ Jan (17. 4. 1910 v Jitkově - 6. 4. 1946 v Havlíčkově Brodě), literární kritik orientovaný katolicky (Řád), překladatel z němčiny.

FREJKA Jiří (6. 4. 1904 v Útěchovicích u Pacova - 27. 10. 1952 v Praze), zakladatel pův. Osvobozeného divadla, divadla Dada a Moderního studia, v l. 1929–1945 režisér Národního divadla, od r. 1945 do r. 1950 uměl. ředitel Městských

divadel pražských, profesor na dramatické konzervatoři, první rektor AMU, divadelní teoretik (*Člověk, který se stal hercem*, 1929, *Živé divadlo*, 1936, *O divadlo vskutku národní*, 1939, *Smích a divadelní maska*, 1942, *Železná doba divadla*, 1945), prozaik (*Outěchovice*, 1942, posmrtně *Myslivecké povídky*, 1964). Upravil řadu her (V. K. Klicperova Zlého jelena, J. K. Tylůva Strakonického dudáka aj.).

FREY Jaroslav (22. 5. 1902 ve Znojmě - 20. 3. 1983 ve Znojmě), knihovník, autor odborných prací (*Úvod do výchovy čtenářů*, 1936, *Seznam české literatury*, 2 sv., 1937, *Literární místopis země České a Moravskoslezské*, 1938, *Jak číst a co číst*, 1940, *Boj o pohádku*, 1942, *Jak číst českou literaturu*, 1947, *Česko-ruská knihovnická terminologie*, 1947, *Práce s dětským čtenářem*, 1951, *Vesnická knihovna*, 1959) a knih pro děti (*Ruské a české pohádky*, 1946, *Co bylo a co bude*, 1949, *Pohádka o dvou bratřech*, 1950).

FRIČ Josef (8. 1. 1900 v Praze - 11. 1. 1973 v Praze), technik, člen Devětsilu, básník (*Umělé květiny*, 1937, rozš. 1965, *Večerní světlo*, 1965; básně z pozůstalosti *Ubohá slova*, 1980).

FRÝD Norbert (Nora) (pův. jm. N. Fried; 21. 4. 1913 v Českých Budějovicích - 18. 3. 1976 v Praze), prozaik, publikoval většinu svého díla po r. 1945, autor cestopisných reportáží (*Mexiko je v Americe*, 1952, *Usměvavá Guatemala*, 1955, *S pimprlaty do Kalkaty*, 1960), povídek a románů (*Don Juan jde do divadla*, 1942, *Studna supů*, 1953, *Krabice živých*, 1956, *Ziracená stuha*, 1957, *Kat nepočká*, 1958, *Živá socha*, 1961, *Pan Lučavka*, 1963, *Sloup vody*, 1964, *Prales* 1965, *Císařovna. Román Charlotty Mexické*, 1972, *Almara plná povídek*, 1973, *Rukama nevinosti*, 1974; posmrtně *Oživení v sále*, 1976), kronikářských retrospektiv (*Vzorek bez ceny a pan biskup aneb Začátek posledních sto let*, 1966, *Hedvábné starosti aneb Uprostřed posledních sto let*, 1968, *Lahvová pošta aneb Konec posledních sto let*, 1971), knih pro mládež (*Pustíte basu do rozhlasu*, 1953, *Květovaný kůň*, 1975) a odborných prací (*Mexická grafika*, 1955).

FUČÍK Bedřich (4. 1. 1900 v Čáslavicích - 2. 7. 1984 v Praze), nakladatelský redaktor, editor, literární kritik orientovaný katolicky (*O knihu pro mládež*, 1941), autor vzpomínkových statí *Sedmero zastavení* (1981, rozš. *Čtrnáctero zastavení*, 1992); posmrtně vydané záznamy rozhovorů z let 1978-82 *Zpovídání* (s K. Bartoškem, 1989). Přispíval do Tvaru, Listů pro umění a kritiku, Akordu, Vyšehradu aj. Překládal z angličtiny (R. L. Stevenson), ruštiny (I. A. Gončarov), němčiny (M. Brod, H. Fallada). V l. 1951-1960 byl protiprávně vězněn, r. 1967 rehabilitován.

FUČÍK Julius (23. 2. 1903 v Praze - 8. 9. 1943 popraven nacisty v Berlíně-Plötzensee), komunistický novinář a redaktor, reportér (*V zemi, kde zítra již znamená včera*, 1932, posmrtně *Reportáž psaná na oprátce*, 1945, *V zemi milované*, 1949), divadelní a literární kritik (posmrtně *Milujeme svůj národ*, 1948, *Stati o literatuře*, 1951, *Divadelní kritiky*, 1956), esejista (*Božena Němcová bojující*, 1940, posmrtně *Tři studie*, 1947). Redigoval Kmen, Tvorbu, překládal sovětskou literaturu (I. Babel, P. Pavlenko aj.). Dílo Julia Fučíka 1947-1963, 12 svazků.

FUCHS Alfred (23. 6. 1892 v Praze - 16. 2. 1941 v koncentračním táboře Dachau), českoněmecký novinář, publicista, esejista (*O židovské otázce*, 1909, *Novinář*, 1924, *Náboženství a politika*, 1925, *Dnešní myšlenková krize*, 1926, *Autorita*, 1930, *Základní noviny*, 1931, *Na přelomu dějin*, 1932, *Deset katolických politiků a diplomatů*, 1934, *Demokracie a encykliky*, 1936, *Propaganda v demokracii a diktaturách*, 1938, *Kurs křesťanské státovědy*, 1938), autor prací o náboženských otázkách (*Sjednocení církví*, 1924, *Novější papežská politika*, 1930, *Sv. Bernard z Clairvaux*, 1935, *Sv. František Xavierský*, 1936), prozaik (*Oltář a rotačka*, 1930), překladatel z němčiny (J. W. Goethe, H. Heine, M. Brod).

GAMZA Vladimír (20. 2. 1902 v Petrohradě - 7. 1. 1929 v Praze), divadelní režisér a herec, zakladatel moravské avantgardní skupiny České studio (1924) a Uměleckého studia v Praze (1926).

GEBAUEROVÁ Marie (8. 12. 1869 v Pardubicích - 7. 1. 1938 v Praze), autorka románů a povídek pro mládež (*Jurka*, 1901, *Obrázky*, 1905, *Péťa a pes*, 1916, *Rod Jurija Klemenčiče*, 1918, *Na zemi*, 1920, *Jurka student*, 1922, literární historička věnující se dílu B. Němcové a pořádání jejich spisů a korespondence, překladatelka z ruštiny.

GEL František (pův. jm. F. Feigel; 18. 9. 1901 v Městě Albrechtice u Krnova - 17. 10. 1972 v Praze), novinář a redaktor (*Lidové noviny*, rozhlas), docent teorie novinářství na novinářské fakultě v Praze, fejetonista a reportér, autor literatury faktu

a publicistických prací, vydaných po r. 1945 (*Internacionála a Marseillaisa*, 1952, *Přemožitel neviditelných dravců*, 1957, *Jak jsem létal a padal*, 1957, dopl. 1965, *Syn čarodějnice*, 1971; posmrtně vydáno *Pane doktore....*, 1975). Překládal z němčiny (E. M. Remarque) a angličtiny (A. C. Doyle, M. Twain).

GELLNER František (19. 6. 1881 v Mladé Boleslavi - asi září 1914 v Haliči), malíř karikaturista, básník z anarchistické skupiny soustředěné kolem St. K. Neumanna (*Po nás ať přijde potopa*, 1901, *Radosti života*, 1903, posmrtně *Nové verše*, 1919, *Don Juan*, 1924), prozaik (*Cesta do hor a jiné povídky*, 1914). Spisy Františka Gellnera 1926 - 1928, 3 svazky (usp. M. Hyšek).

GLAZAROVÁ Jarmila (vl. jm. J. Podivínská; 7. 9. 1901 v Malé Skále u Turnova - 20. 2. 1977 v Praze), prozaička se silným smyslem sociálním, autorka autobiograficky založených románů (*Roky v kruhu*, 1936, *Vlčí jáma*, 1938) a próz z prostředí Beskyd (*Advent*, 1939, *Chudá přadlena*, 1940), publicistka (*Výmarský deníček*, 1950, *Leningrad*, 1950). Psala též knihy pro mládež (*Zahradník Hejduk*, 1944, *Jaro Číny*, 1954). Národní umělkyně. Dílo Jarmily Glazarové 1953–1960, 7 svazků.

GOLL Jaroslav (11. 7. 1846 v Chlumci n. Cidlinou - 8. 7. 1929 v Praze), historik, profesor obecných dějin na KU (od r. 1880), autor odborných prací (*Historický rozbor básní RK: Oldřicha, Beneše Heřmanova a Jaroslava*, 1886, *Čechy a Prusy ve středověku*, 1887, *Chelčický a Jednota v XV. století*, 1916, *Vybrané spisy drobné*, 1928 a 1929, 2 sv.). Psal také poezii (*Básně*, 1874, 1930/2) a překládal z franštiny (Ch. Baudelaire), polštiny a italštiny. Založil a spoluredigoval Český časopis historický. Srov. Dějiny české literatury III, s. 561.

GOLOMBEK Bedřich (5. 2. 1901 v Hrušově u Ostravy - 31. 3. 1961 v Brně), novinář a redaktor, prozaik (*Černí andělé*, 1929, *Lidé na povrchu*, 1941, *Dům o dvou poschodích*, 1942, *Dnes a zítra*, 1944, *Vysazená okna*, 1947, *Perleťová květina*, 1959), autor odborně popularizačních publikací (*Válka v datech*, 1945, *Rudolf Těsnohlídek*, 1946, *Co nebude v dějepise*, 1946). S E. Valentou zpracoval vzpomínky českého polárníka Jana Welzla (*Třicet let na zlatém severu*, 1930, *Po stopách polárních pokladů*, 1932, *Trampoty eskymáckého náčelníka v Evropě*, 1932, *Ledové povídky*, 1934). Posmrtně vydána kniha reportáží *Čtení o veletrhu* (1961).

GOTTLIEB František (4. 8. 1903 v Klatovech - 14. 5. 1974 v Praze), právník, básník reflexivních veršů (*Cesta do Kanadán*, 1924, *Proměny*, 1928, *Bílý plamen*, 1935, *Vzkaz*, 1938, *Nápěvy a nárazy*, 1957, *Hrací mlýn*, 1959, *Rozpjatý den*, 1966) a prozaik (*Životy Jiřího Kahna*, 1930, 1947/2), *Čelem proti čelu*, 1947, *Jaro a poušť*, 1956, 1962/2), *Cesta k mistrům*, 1958, *Člověk není stěhovavý*, 1959, *Volání na časy*, 1962, *Z okna do okna*, 1973).

GÖTZ František (1. 1. 1894 v Kojátkách u Bučovic - 7. 7. 1974 v Praze), v l. 1927–1944 dramaturg Národního divadla, 1965–1969 šéfdramaturg, v l. 1947–1948 šéf činohry Národního divadla, spoluzakladatel Literární skupiny, profesor teorie dramatu a dramaturgie na DAMU (od r. 1950), na KU (od r. 1960), literární kritik (*Anarchie v nejmladší české poezii*, 1922, *Jasnící se horizont*, 1926, *Tvář století*, 1930, *Básnický dnešek*, 1931, *Zrada dramatiků*, 1931, *Boj o český divadelní sloh*, 1934, *Osudná česká otázka*, 1934, *Český román po válce*, 1936, *Na předělu*, 1946; posmrtně výbor z díla *Literatura mezi válkami*, 1984) a autor monografií (*F. X. Šalda*, 1937, *Jaroslav Kvapil*, 1948, *Václav Řezáč*, 1957, *Národní umělec Zdeněk Štěpánek*, 1962, *Vlasta Fabianová*, 1963). Psal též prózu (*Padající hvězdy*, 1932, *Muž bez vlasti*, 1936), dramata (*První rota*, 1938, *Soupeři*, 1940), dramatisoval (F. M. Dostojevského, H. de Balzaka) a upravoval hry. Redigoval nebo spoluredigoval Hosta, Knihovnu Hosta, Sborník Literární skupiny, Národní a Stavovské divadlo, Literární svět, Nové české divadlo aj. Dlouholetý literární kritik v Národním osvobození.

GÖTZOVÁ Joža (roz. Thelenová; 19. 3. 1898 v Praze - 25. 4. 1989 v Praze), manželka F. Götze, dramatička (*Nový Mercadet čili Pan Fahoun střelí gól*, 1932, *Marie Antoinetta*, 1935), autorka odborné publikace (*Profily českých herců*, 1931). Překládala z franštiny.

GREGOR Achille (nar. 3. 12. 1910 v Praze), novinář, autor humoristických a satirických prací (*Pěšinky do filmového nebe*, 1940, *Kolem horké kaše*, 1942, *Povídky s ručením omezeným*, 1945, *My, spotřebitelé*, 1954, *Muž v podnájmu a jeho*

historie, 1954, *Nepřijemné malíčkosti*, 1955, *Čtyři jedou za obzory*, 1960, *Zázrak v Těpicích*, 1961, *Rozhořčený mladý muž*, 1964, *Muž v zástěře aneb Literární kuchtěni aneb Faire sa cuisine littéraire*, 1969, *Paříž v Panonii*, 1972, *Zbraslavský Rabelais*, 1974) a provedených her (*Ostrov krále Leopolda*, 1957).

GRMELA Jan (29. 4. 1895 v Praze - 14. 3. 1957 v Praze), knihovník, prozaik, autor románů s atraktivním dějem většinou z pražského prostředí (*Tanečnice*, 1924, *Muž tisíce tváří*, 1930, 1940/31, *Dravý proud*, 1933, *Dům v ořeši*, 1941), dramatik (*Sen*, 1923, *Lanař Rejtura*, 1936, s B. Vrbským, *Obchod s iluzemi*, 1937, *Sedmé nebe*, 1941, *Velká cena*, 1944). Psal také poezii (*Chvála země*, 1924, *Noční zrcadlo*, 1931), práce pro děti (*Princezna sedmé velmoci*, 1941) a práce odborné (*Válka a mír*, 1921, *Přírodní krásy Prahy*, 1936, *Dělník a kniha*, 1944). Překládal z němčiny (H. Salus, M. Brod, L. Winder, L. Frank) a z angličtiny.

GROSSMAN Jan (22. 5. 1925 v Praze - 10. 2. 1993 v Praze), dramaturg, režisér, šéf činohry Divadla Na zábradlí (1962–1969), redaktor, literární a divadelní kritik, většinu svých studií publikoval po r. 1945 v různých časopisech a revuích (Řád, Generace, My 46, Kvart, Listy, Nový život, Divadlo aj.). Výbor Analýzy (1991). Překládal z angličtiny (E. G. O'Neill).

GRUND Antonín (3. 4. 1904 v Praze - 14. 11. 1952 v Praze), pracovník Národního muzea, profesor dějin české a slovenské literatury na brněnské univerzitě (od r. 1945), literární historik (*Sto let Maticе české*, 1931, *K. J. Erben*, 1935, *Z počátků první české školy literárněhistorické*, 1936), redaktor spisů (J. K. Šlejhar, K. J. Erben, V. Dyk), editor (*Cestopis Bedřicha z Donína*, 1940, *Hynek z Poděbrad*, *Boccacciiovské rozprávky*, 1950, *Kratochvilné rozprávky renesanční*, 1952).

GRUSS Josef (9. 3. 1908 v Praze - 12. 4. 1971 v Praze), herec, prozaik humorista (*S poctivostí nejdál dojdeš*, 1944, *Nevěře na duchy*, 1945, *Jedna paní povídala*, 1945, *Můj přítel Julius*, 1948), autor her pro mládež.

HABŘINA Rajmund (vl. jm. R. Chatrný; 23. 9. 1907 v Příbrami u Brna - 2. 4. 1960 v Brně), středoškolský profesor, básník hlásící se v letech třicátých ke skupině ruralistů (*Marný smích k věčnosti*, 1930, *Legendy vzpoury*, 1934, *Kralická tiskárna*, 1936, *Sasanky*, 1938, *Věvec z klokočů*, 1941, *Vězeň za dráty*, 1945), prozaik (*Ohnivá země*, 1938, *Jan Adam z Víckova*, 1939, *Krvavý účet*, 1946), dramatik (*Valašská stráž*, 1938), autor odborných prací (*Josef Koudelák, básník nové Hané*, 1935, *Březina a Nietzsche*, 1935, *Setkání Arne Nováka s Josefem Dobrovským*, 1940) a překladatel ze slovinštiny.

HAIS-TÝNECKÝ Josef (vl. jm. J. Hais; 2. 3. 1885 v Klatovech - 24. 4. 1964 v Praze), redaktor, prozaik, autor konvenčních povídek a románů (*Kamenné srdce*, 1912, *Pod Emauzi*, 1913, *Duhový pták*, 1918, *Katakomby* 1921, *Batalion*, 1922, *Moře*, 1925, *Z přírody*, 1927, 2 sv., *Kruhy*, 1937, *Cesta* 1949), básník (*Babí léto*, 1909, *Píseň o zlaté mušce*, 1915, *Mládovické písničky*, 1940), dramatik (*Na děkanství*, 1925, *Pan biskup*, 1929, *Sestřičky u sv. panny Kláry*, 1932). Napsal řadu knih pro mládež (*Bratři mravenci*, 1920, *Les*, 1924, *Vrabec tulák*, 1926, *Kmotr Ježek*, 1931, *Osel filozof*, 1932). Souborné vydání spisů 1917–1920, 3 svazky; Souborné vydání divadelních her 1929–1936, 29 svazků.

HALAS František viz str. 529.

HALAS František starší (15. 4. 1880 v Sasíně u Boskovic - 2. 11. 1960 v Brně), textilní dělník, otec básníka F. Halase, autor vzpomínkových knih (*Kemka*, 1950, připravil V. Kaplický, *Bez legend*, 1958, připravil L. Kundera, *Máje a prosince*, 1959, připravil L. Kundera).

HAMPL František (6. 8. 1901 v Týnci n. Labem - 9. 4. 1977 v Praze), středoškolský profesor, pak docent Vysoké školy ekonomické (od r. 1953), prozaik, autor románů, povídek a beletrizovaných životopisů (*Poslední akt*, 1922, *Hlas mrtvého*, 1934, *Rudá a černá*, 1936, *Poznamenání*, 1940, *Pernerové*, 1945, *Básníkův ztracený život*, 1946, *Z bouřného času*, 1955), básník (*Nesplněné touhy*, 1922, *Labe*, 1923, *Podzimní mlhy*, 1924), autor prací odborných (*Ľadislav Stroupežnický, český humorista a dramatik*, 1950, *Dobrodružství Jaroslava Seiferta a jiné vzpomínky na známé i méně známé spisovatele*, 1969, *Krátké manželství humoristovo*, 1971, *Stopami prózy a poezie na Berounsku*, 1973) a vydavatel (Z. M. Kuděj, K. Leger, J. Jahoda, K. Šípek aj.).

HANUŠ Josef (27. 6. 1862 v Dolních Štěpanicích u Jilemnice - 19. 12. 1941 v Brně), profesor české literatury na KU (od r. 1920), v Bratislavě (od r. 1921), autor odborných prací (*B. Němcová v životě i ve spisech*, 1889, *P. J. Šafařík v životě a spisech*, 1895, *Život a spisy V. B. Nebeského*, 1896, *M. A. Voigt, český buditel a historik*, 1910, *F. M. Pelcl, český historik a buditel*, 1914, *Národní muzeum a naše obrození*, 1921, 1923, 2 sv., *Ze slovenských knihoven*, 1925). Spoluautor *Literatury české 19. stol.*

HANUŠ Miroslav (nar. 15. 5. 1907 v Praze), středoškolský profesor, prozaik, autor románů psychologických (*Na trati je mlha*, 1940, *Pavel a Gertruda*, 1941, *Méněcennost*, 1942, 1947/2, *Bílá cesta mužů*, 1943, *Petr a Kristina*, 1944, *Já - spravedlnost*, 1946, *Býtí zrnkem soli*, 1949, *Setkání na paku*, 1950, *Čtvrtý rozměr*, 1968, *Expedice Élauné*, 1985) a historických (*Osud národa*, 1957, *Poutník v Amsterodamu*, 1960), povídkových souborů (*Tři variace na lásku*, 1981, *Znepokojiví hosté*, 1982), knih pro děti (*O bláznivém knížeti*, 1945, *Strach*, 1947, *Ze světa zkamenělého slunce*, 1954).

HANUŠ Otakar (31. 3. 1890 v Praze - 25. 2. 1940 v Praze), básník, autor kabaretních textů, šansonier a herec, později beletrista a publicista, autor básnických knížek (*Zpěv sedmdesátí let*, 1920, *Nálady*, 1922), próz (*Portréty milenek*, 1914, *Typy 20. století*, 1918, *Láska slečny Věry*, 1920, *Lehkomyšlné povídky*, 1921, *Lačné ženy*, 1922, *Já jsem vinna!*, 1923, *Proč paní van Thriss zabíjela*, 1923, *Děvče na vlně 1 120*, 1925, *Nevěra*, 1925, *Maršbaťáček*, 1927, *Opičárny*, 1929, *Zvyk je hedvábná košile*, 1930, *Horizont lásky*, 1931, *Chtívá srdce*, 1932), dramatických textů (*Za onoho času*, 1913, s K. Hašlerem, *Prolog jaksi záhadný*, 1919, *Nechtěný hřích*, 1920, s J. Červným, *Napoleon*, 1921, *Podivné lásky*, 1921).

HANUŠ Stanislav (10. 11. 1885 v Praze - 12. 9. 1943 v Praze), knihovník, básník (*Housle a ruka*, 1934), hudební kritik (*Tempo*, *Lidové noviny*) a překladatel z franštiny (H. de Balzac, A. France, R. Rolland, J. Romains).

HÁSKOVÁ Zdenka (provd. Dyková; 28. 5. 1878 v Hradištku u Jílového - 7. 11. 1946 v Praze), manželka Viktora Dyka, novinářka a redaktorka (*Rudé květy*, *Zlatá Praha*, *Ženský svět*, *Lumír*, *Lidové noviny*), básnířka (*Cestou*, 1920) a prozaička (*Mládí*, 1909). Překládala ze slovinštiny (I. Cankar) aj.

HAŠEK Jaroslav viz str. 275.

HÁŠKOVÁ Jarmila (28. 6. 1887 v Praze - 20. 9. 1931 v Praze), manželka Jaroslava Haška, prozaička, autorka humoristických črt a povídek (*Robinson a jiné veselé povídky*, 1923, *Povídky o slabých ženách a silných mužích a naopak*, 1927).

HAUKOVÁ Jiřina (nar. 27. 1. 1919 v Přerově), redaktorka, básnířka související částí svého díla s poetikou Skupiny 42 (*Přísluní*, 1943, *Cizí pokoj*, 1946, *Oheň ve sněhu*, 1958, *Mezi lidmi a havrany*, 1965, *Rozvodí času*, 1967, *Země nikoho*, 1970, *Spodní proudy*, 1988, *Motýl a smrt*, 1990). Překladatelka z angličtiny (T. S. Eliot, E. Dickinsonová, Dylan Thomas, J. Keats, E. A. Poe, H. Melville, černošská poezie aj.).

HAUSSMANN Jiří (30. 10. 1898 v Praze - 7. 1. 1923 v Praze), právník, satirický básník (*Zpěvy hanlivé*, 1919, posmrtně *Občanská válka*, 1923)) a prozaik (*Divoké povídky*, 1922, *Velkovýroba ctností*, 1922). Souborné vydání *Básně* (1934).

HAVLASA Jan (vl. jm. J. Klecanda; 22. 12. 1883 v Teplicích v Čechách - 13. 8. 1964 v Los Angeles v USA), cestovatel a diplomat, prozaik, autor fejetonů, obrázků z cest, novel a románů inspirovaných cizím prostředím (*Mezi životem a smrtí*, 1902, *Tatranské povídky*, 1902, *Pod skalnatými štíty*, 1904, *Pět kalifornských povídek*, 1910, *Italské novelety*, 1912, *Světla dalekých přístavů*, 1915, *Pálniční vítr*, 1916, *Dům v džungli*, 1916, *Šílené lásky*, 1917, *Souostroví krásy*, 1919, *Krajiny v oblacích*, 1920, *Pobřeží tanečnic*, 1923, *Dech tropů*, 1925, *Ze všech nejkrásnější*, 1926, *Propast rozkoše*, 1929, *Třináctý tygr*, 1932, *Loď zamilovaných*, 1935, *Věčná zřídla*, 1935, *Ticho mezi hvězdami*, 1937, *Zády ke zdi*, 1947), autor odborných knih (*Vztah osadní politiky k světové válce*, 1914, 1918/2, *České kolonie zámořské*, 1919, *Politické bilance české Ameriky*, 1920, *Rozluka církve od státu v Brazílii*, 1923). Sebrané spisy 1918–1935, 30 svazků.

HAVLÍČEK Jaroslav (3. 2. 1896 v Jilemnici - 7. 4. 1943 v Praze), prozaik, autor společensko-psychologických románů (*Kníhožrout*, 1929, *Vyprahlé touhy*, 1935, přeprac. jako *Petrolejové lampy*, 1944, *Neviditelný*, 1937, *Ta třetí*, 1939,

Helimadoe, 1940, *Neopatrné panny*, 1941, *Synáček*, 1942, *Zánik městečka Olšiny*, 1944, *Smaragdový přiboj*, 1946, výbor *Zázrak flamendrů*, 1964). Dílo Jaroslava Havlíčka 1956–1972, 8 svazků.

HAVRÁNEK Bohuslav (30. 1. 1893 v Praze - 2. 3. 1978 v Praze), jazykovědec, spoluzakladatel Pražského lingvistického kroužku (1926), profesor slovanské filologie na univerzitě v Brně (od r. 1934) a na KU v Praze (od r. 1945), ředitel Ústavu pro jazyk český ČSAV (od r. 1952), v l. 1953–1960 rektor Vysoké školy ruského jazyka a literatury, autor odborných prací (*Genera verbi ve slovanských jazycích*, 1928, 1937, 2 sv., *Nářečtí česká*, 1934, v Čs. vlastivědě, *Vývoj spisovného jazyka českého*, 1936, v Čs. vlastivědě, *O básnickém jazyce*, 1955, s J. Mukařovským a F. Vodičkou, *Studie o spisovném jazyce*, 1963), spoluautor slovníků (*Příruční slovník jazyka českého*, *Slovník spisovného jazyka českého*, *Velký rusko-český slovník*, *Staročeský slovník*), redaktor odborných časopisů (*Naše věda*, *Slovo a slovesnost*, *Byzantinoslavica*, *Slovanský přehled*, *Slavia*, *Naše řeč*).

HEINRICH Arnošt (26. 12. 1880 v Praze - 3. 5. 1933 v Brně), novinář a redaktor Času, Lidových novin (šéfredaktor), *Tribuny* aj.

HEISLER Jindřich (1. 9. 1914 v Chrástu u Chrudimi - 4. 1. 1953 v Paříži), člen české a pařížské surrealistické skupiny, básník (*Jen poštolky chci klidně na desatero*, 1939, *Les Spectres du Désert*, Paříž 1939, *Na jehlách těchto dní*, 1941, *Z kasemat spánku*, 1941), autor surrealistických objektů. Výbor *Aniž by nastal viditelný pohyb* (1977; usp. Věra Linhartová).

HERBEN Jan (7. 5. 1857 v Brumovicích u Hodonína - 24. 12. 1936 v Praze), novinář a redaktor (*Čas*, *Národní listy*, *Lidové noviny* aj.), prozaik, autor povídek a románových kronik zejména z moravského venkovského prostředí (*Moravské obrázky*, 1889, *Slovácké děti*, 1890, *Do třetího i čtvrtého pokolení*, 1889–1892, 2 sv., 3. def. vyd. 1919–1921, *Hostišov*, 1907 a 1933, 2 sv.), vzpomínek (*Deset let proti proudu*, 1898, *Kniha vzpomínek*, 1935) a knih pro děti (*Bratr Jan Paleček, šašek krále Jiřího*, 1902). Působil také jako literární kritik, polemik a autor odborných prací (*Mistr Jeroným Pražský*, 1883, *Jan Nepomucký. Spor dějin českých s církví římskou*, 1893, 1920 rozš. vyd., *T. G. Masaryk*, 1910, *Duch demokracie*, 1920, 1921, 2 sv., *Karel Havlíček*, 1921, *F. Palacký*, 1926, *Chudý chlapec, který se proslavil*, 1928). Sebrané spisy 1918–1925, 7 svazků (4. sv. nevydán). Srov. *Dějiny české literatury* III, s.563.

HERRMANN Ignát (12. 8. 1854 v Horním Mlýně u Chotěboře - 8. 7. 1935 v Řevnicích u Prahy), novinář a redaktor (*Národní listy*), prozaik, autor žánrových realistických povídek a románů z pražského prostředí (*Pražské figurky*, I, II, 1884–1886, *Z pražských zákoutí*, 1889, *U snědeného krámu*, 1890, *Bodří Pražané*, 1893, *Otec Kondelík a ženich Vejvara*, 1898, *Vánoční koledy*, 1919, *Artur a Leontýna*, 1921) a vzpomínek (*Blednoucí obrázky*, 1905, 1929, 2 sv., *O živých, o mrtvých*, 1915, 1928, 1940, 3 sv.). Redigoval *Palečka*, *Švandu dudáka*, *Černou hodinku* aj. Sebrané spisy 1905–1940, 50 svazků; Výbor z díla 1958–1960, 4 svazky. Srov. *Dějiny české literatury* III, s. 564

HEŘMÁNEK František (2. 8. 1901 v Třeboni - 15. 9. 1946 v Praze), novinář, básník inspirovaný zejména rodným Třeboňskem (*Světla ve tmě*, 1924, *Za zdí*, 1926) a prozaik (*Kohout lásky*, 1933, *Racek se vrací*, 1941, *Bílý vřes*, 1943, *U bratra celého světa*, 1944, *Srdce zůstalo*, 1945, posmrtně *O nesmrtelném regentovi*, 1949), autor knížky pro děti (*Pohádky starého rákosí*, 1942).

HEYDUK Adolf (6. 6. 1835 v Rychmburku (Předhradí) u Hlinska - 6. 2. 1923 v Písku), básník, autor intimní, písňové a společenské lyriky (*Básně*, 1859, *Básně*, 1864, 1865, 2 sv., *Lesní kvítí*, 1873, *Cimbál a husle*, 1876, *V zátíší*, 1883, *Hořec a srdečník*, 1884, *Zaváté listy*, 1886, *Šípy a paprsky*, 1888, *Nové cigánské melodie*, 1897, *Ptačí motivy*, 1897, *Zpěvy pošumavského dudáka*, 1899, *Parnasie*, 1900, *Pohádky duše*, 1901, *V samotách*, 1901, *Cestou*, 1903, *Z deníku toulavého zpěváka*, 1904, *Co hlavou táhlo*, 1910, *Slovensku*, 1919) a epiky zejména ze šumavského venkovského prostředí (*Dědův odkaz*, 1879, *Děvorubec*, 1882, *Oldřich a Božena*, 1883, *Pod Vítkovým kamenem*, 1885, *Sekerník*, 1893, *Bohatýři*, 1894, *Několik pověstí z Pošumaví*, 1913). Vydal knihu vzpomínek (*Vzpomínky literární*, 1911). Spisy Adolfa Heyduka 1897–1926, 63 svazky. Srov. *Dějiny české literatury* III, s. 565.

HEYDUK Josef (30. 3. 1904 v Netušili u Kutné Hory - 29. 1. 1994 v Praze), učitel, prozaik, autor baladických příběhů (*Strach z lásky*, 1933, *Kristla*, 1940, *Judita*, 1941, *Bosorka*, 1946, *Pokušitel*, 1984), publicista (*Fragments*, 1989), literární kritik (Lidová demokracie), autor prací pro děti (*Hoch a džbán*, 1934, *Vincek a Estelka*, 1946), překladatel z franštiny (Stendhal, P. Claudel, Ch. F. Ramuz, P. Morand, F. Mauriac, A. Gide, G. Duhamel, J. Romain, J. Giono aj.). Parafrázoval arabskou poezii (*Milostné písně arabské*, 1938, *Zpívající Arábie*, 1940).

HILAR Karel Hugo (vl. jm. Karel Bakule; 5. 11. 1885 v Sudoměřicích u Bechyně - 6. 3. 1935 v Praze), divadelní režisér, v l. 1914–1921 šéf činohry vinohradského divadla, v l. 1921–1935 Národního divadla, básník (*Komediantské motivy*, 1902, *Písně mládí*, 1903), prozaik (*Rozváté sny*, 1903, *Její bůh*, 1904, *Zákony*, 1906), dramatik (posmrtně *Adamův sen*, 1936, *Žena a Kristus*, 1937), autor prací odborných (Viktor Dyk, *esej o jeho ironii*, 1910, *Divadelní promenády*, 1915, *Odložené masky*, 1925, *Boje proti věrejšku*, 1925, *Pražská dramaturgie*, 1930).

HILBERT Jaroslav (19. 1. 1871 v Lounech - 10. 5. 1936 v Praze), strojní inženýr, dramatik (*Vina*, 1896, *O Boha*, 1898, prem. 1905 s názvem *Pěst, Psanci*, 1900, *Falkenštejn*, 1903, *Česká komedie*, 1908, *Patria*, 1911, *Kolumbus*, 1915, *Hnízdo v bouři*, 1917, *Druhý břeh*, 1924, *Prapor lidstva*, 1926, *Job*, 1928, *Blíženci*, 1930, *Sestra*, 1933), prozaik (*Lili a jiné povídky*, 1901, *Rytíř Kura*, 1910, *Léto v Itálii*, 1915, *Dům na náměstí*, 1922), autor prací odborných (*O dramatu*, 1914, z pozůstalosti *Duch dramatiky*, 1941, *Spisovatelé a vlast*, 1941). Sebrané spisy 1922–1930, 10 svazků.

HIRŠAL Josef (nar. 24. 7. 1920 v Chomutickách u Jičína), nakladatelský redaktor, básník (*Vědro stříbra*, 1940, *Noclehý s klekánci*, 1942, *Studené nebe*, 1944, *Matky* 1945, *Úzké cesty*, 1948, *Soukromá galerie*, 1965), autor konkrétní poezie (*Job-Boj*, 1968, s B. Grögerovou), prací pro děti (*Do práce nám slunce svítí*, 1944, 1949/2, *Kocourkov*, 1959, spolu s J. Kolářem, *Co nám veze*, 1959, *Enšpígl*, 1962, spolu s J. Kolářem, *Baron Prášil*, 1965, spolu s J. Kolářem, *Co se slovy všechno poví*, 1965, spolu s B. Grögerovou) a vzpomínkových próz (*Píseň mládí*, 1986, *Vínek vzpomínek*, 1989). Překladatel z němčiny (H. Heine, Ch. Morgenstern, E. Kästner, H. M. Enzensberger, H. Heissenbüttel, E. Jandl) aj.

HLADÍK Václav (22. 8. 1868 v Praze - 29. 4. 1913 v Praze), novinář, redaktor (Národní politika, Národní listy, Lumír), prozaik, autor povídek a románů z pražského měšťanského prostředí (*Z lepší společnosti*, 1892, *Třetí láska*, 1895, *Evžen Voldan*, 1905, *Vlnobití*, 1908), dramatik (*Nový život*, 1897, *Závrať*, 1903), fejetonista (*O současné Francii*, 1909) a překladatel z franštiny (A. Daudet, G. de Maupassant aj.). Napsal studii *Umělecký význam L. Marolda*, 1899. Spisy 1909–1913, 3 svazky. Srov. Dějiny české literatury III, s. 566.

HLAVÁČEK Karel (29. 8. 1874 v Praze - 15. 6. 1898 v Praze), básník, představitel dekadence (*Pozdě k ránu*, 1896, *Mstivá kantiléna*, 1898, posmrtně *Žalmy*, 1934). Psal výtvarné kritiky. Spisy Karla Hlaváčka 1905, 1 svazek; Dílo Karla Hlaváčka, 1930, 3 svazky. Srov. Dějiny české literatury III, s. 566.

HLAVÁČEK Václav (16. 5. 1891 v Praze - 23. 12. 1946 v Praze), prozaik, autor humoristických a satirických próz (*Hlad bohatých*, 1930, *Jeho a jejich svět*, 1934, *Banky kouzla zbavené*, 1938, *Přírodní lékař*, 1946), generační kroniky (*Mnoho na jednu generaci*, 1946) a posmrtně vydané vzpomínkové knihy (*První úžas*, 1948). Začínal jako básník (*Melodie mládí*, 1912).

HLÁVKA Miloš (15. 9. 1907 v Horšově Týně - 7. 5. 1945 v Praze), lektor Národního divadla v Praze, básník intelektuální problematiky (*Ráno vítězné*, 1939, *Kormorán*, 1943), dramatik, autor lidových, historických a konverzačních her (*Panoráma*, 1940, *Světáci*, 1941, *Kavaler Páně*, 1944). Upravoval hry (W. Shakespeare, *Romeo a Julie*, V. K. Klicpera, *Lhář*, C. Goldoni, *Benátská maškara*, L. Holberg, *Spáček*, aj.), zdramatizoval Šrámkův *Stříbrný vítr*. Překládal z franštiny (P. Valéry, G. Apollinaire) a němčiny (R. Billinger, H. von Kleist aj.).

HOFFMEISTER Adolf (15. 8. 1902 v Praze - 24. 7. 1973 v Říčkách v Orlických horách), advokát, člen Devětsílu, prof. Vysoké školy umělecko-průmyslové, malíř, karikaturista, žurnalista-reportér (*Cambridge-Praha*, 1926, *Piš, jak slyšíš*, 1931, *Povrch pětiletky*, 1931, *Americké houpačky*, 1937, *Turistou proti své vůli*, 1946, *Pohlednice z Číny*, 1954, *Vyhlídka z pyramid*, 1957, *Made in Japan*, 1958, *Mrakodrapy v pralese*, 1963), prozaik (*Podmořské hvězdy*, 1922, *Hledá se muž, který má*

dost času, 1927), básník (*Abeceda lásky*, 1926), dramatik (*Nevěsta*, 1927, *Svět za mřížemi*, 1933, spolu s Voskovcem a Werichem, *Zpívající Benátky*, 1949, prem. 1932, podle C. Goldoniho), autor studií a prací odborných (*Kuo Chua*, 1954, *Současné čínské malířství*, 1959, s L. Hájkem, *Poezie a karikatura*, 1961). Výbor z díla 1958–1963, 6 svazků.

HOLAN Emil (vl. jm. Emil Hoff; 26. 10. 1905 v Praze - 28. 10. 1944 pravděpodobně v koncentračním táboře Osvětim), autor románových chlapeckých příběhů (*Jirkův vynález*, 1934, *Jan Kalista hokejista*, 1935) a prací přibližujících mládeži svět techniky (*Plným plynem do světa techniky*, 1935, *Jiskra, která dobyla světa*, 1936, *Příběh dopravního letadla*, 1937, *Kniha o filmu*, 1938, *Tvůrce železnic*, 1939 aj.).

HOLAN Vladimír (16. 9. 1905 v Praze - 31. 3. 1980 v Praze), básník (*Blouznivý vějíř*, 1926, *Triumf smrti*, 1930, 1936/2), *Vanuť*, 1932, *Oblouk*, 1934, *Kamení, přicházíš...*, 1937, *Září* 1938, 1938, *Sen*, 1939, *Záhřmotí*, 1940, *První testament*, 1940, *Chór*, 1941, *Tereška Planetová*, 1943, *Dík Sovětskému svazu*, 1945, *Panychida*, 1945, *Cesta mraku*, 1945, *Havraním brkem*, 1946, *Rudoarmějci*, 1947, *Tobě*, 1947, *Prostě*, 1954, *Mozartiana*, 1963, *Příběhy*, 1963, *Bez názvu*, 1963, *Na postupu*, 1964, *Noc s Hamletem*, 1964, *Bolest*, 1965, *Na sotnách*, 1967, *Ale je hudba*, 1968, *Asklépiovi kohouta*, 1970, *Noc s Ofélií*, 1973; posmrtně vydány sbírky *Předposlední*, 1982, a *Sbohem*, 1982, obě v Sebraných spisech 5), autor básnických próz (*Kolury*, 1932, *Torzo*, 1933, *Lemuria*, 1940) a veršů pro děti (*Bajaja*, 1955). Překládal z němčiny (R. M. Rilke, N. Lenau aj., soubor překladů *Cestou*, 1962). Národní umělec. Sebrané spisy 1965–1988, 11 svazků.

HOLEČEK Josef (27. 2. 1853 ve Stožicích u Vodňan - 6. 3. 1929 v Praze), novinář a redaktor (*Slovanské listy*, *Národní listy*), prozaik čerpající námětově ze slovanského světa (*Černohorské povídky*, 1880–1881, 2 sv., *Černá Hora v míru*, 1883–1884, 2 sv., *Rusko-české kapitoly*, 1891, cyklus *Naši*, 10 sv. různě obměňovaných, 1898–1930) a publicista (*Pero*, 1922–1925, 4 sv.). Překládal zejména lidovou slovanskou epiku. Sebrané spisy 1909–1932, 25 svazků. Srov. Dějiny české literatury III, s. 567.

HOLÝ Josef (7. 2. 1874 v Košíku u Rožďalovic - 6. 2. 1928 v Brně), středoškolský profesor, básník, satirik (*Památník a Skokády*, 1897, 1908/2/ s titulem *Skokády*, *Padavky*, 1898, *Vašiček Nejlů*, 1899, 1901, 2 sv., *Satyry*, 1903, *Elegie*, 1903, *Panenchiny knížky*, 1905, *Adamovské lesy*, 1905, *Mračna*, 1908, *Černé moře*, 1912, *Skalné pláň*, 1919) a dramatik (*Čarovný sen*, 1909, podle F. M. Dostojevského, *Baja milostná*, 1928). Napsal polemický spis *Svatba v Adamovských lesích* (1906). Souborné vydání 1923–1925, 3 svazky.

HONZL Jindřich (14. 5. 1894 v Humpolci - 20. 4. 1953 v Praze), učitel, divadelní režisér, zakladatel Dědrasboru (1920), spoluzakladatel Osvobozeného divadla (1926), v l. 1929–1931 dramaturg a režisér Zemského divadla v Brně, v l. 1939–1941 vedl Divadelko pro 99, od r. 1948 byl ředitelem činohry Národního divadla, od r. 1950 profesorem divadelní vědy na AMU; divadelní teoretik (*Roztočené jeviště*, 1925, *Moderní ruské divadlo*, 1928, *Sovětské divadlo*, 1936, *Sláva a bída divadel*, 1937, *Studio Národního divadla*, 1945, *30 let sovětského divadla*, 1947, spolu s J. Pokorným), autor dramatických montáží a úprav (*Román lásky a cti*, 1941, J. K. Tyl, *Jan Hus*, 1947, *Krvavý soud aneb Kutnohorští havíři*, 1950, V. K. Klicpera, *Hadrián z Římsů*, 1950). Překládal z franštiny (A. Breton, G. Ribémont-Dessaignes, J. Romain, I. Goll).

HORA Josef viz str. 291.

HORÁK Jiří (4. 12. 1884 v Benešově u Prahy - 14. 8. 1975 v Praze), profesor dějin literatur slovanských na KU (od r. 1927), folklorista, autor odborných prací (*Masaryk a Dostojevskij*, 1931, *Prof. dr. Jiří Polívka*, 1928, *Národopis československý*, v Čs. vlastivědě, 1933, *Naše lidová píseň*, 1946, *Humor, vtip a satira v české lidové písni*, 1947, *Z dějin literatur slovanských*, 1948) a pohádek (*Český Honza*, 1940, *České pohádky*, 1944, *České legendy*, 1950, *Běloruské lidové pohádky a povídky*, 1957, *Pohádky a písně Lužických Srbů*, 1959). Ředitel Ústavu pro etnografii a folkloristiku.

HORÁKOVÁ Abigail Hedvika (17. 1. 1871 v Turnově - 7. 11. 1926 v Turnově), herečka, dramatička, autorka konvenčních společenských her (*Dolorosa*, 1904, *Pářiové*, 1905, *Páni*, 1908, *Na pevné půdě*, 1917, *Libuňský jemnostpán*, 1926), prozaička (*O Káče drkotné a jiné veselé historky*, 1927).

HORAL Josef (vl. jm. J. Chmelař; 23. 12. 1885 ve Vrchovinách u Nového Města n. Metují - 11. 12. 1969 v Praze), prozaik, autor sociálních povídek a románů (*Česání květů*, 1912, *Bláhové mládí*, 1941), románů z okupace (*Mlčení*, 1945), politický publicista.

HORKÝ Karel (25. 4. 1879 v Ronově nad Doubravou - 2. 3. 1965 v Praze), redaktor a novinář (Žďár, Kramerius, Národní obzor, Horkého týdeník, Stopa, Pražský ilustrovaný zpravodaj, Švanda dudák, Fronta, České slovo), fejetonista, autor veršovaných i prozaických satir (*Inkognito*, 1904, *Paličovy sloky*, 1905, *Hory a doliny se srovnávají*, 1909, *Horkého čítanka*, 1909, 1919 s názvem *Stovka, Má úcta*, 1917, 1926/2l, *Listy z bojiště*, 1931, *Pískání v lese*, 1939, 1946 s titulem *Na neshledanou*, *Plachá dvojice*, 1940, 2 sv., *V tomto zábavném údolí*, 1944, *Cestou necestou*, 1954), dramatik (*Srdážka vlaků*, 1902, *Vodopád Giessbach*, 1908, *Tunel*, 1911, *Batoh*, 1924) a politický publicista (*Mizérie*, 1903, *Teď anebo nikdy!*, 1916, *Vlast*, 1921, *Masaryk redivivus?*, 1926, *Výlety do politiky*, 1931, *Deset let od smrti Jos. Düricha*, 1937). Knihy Karla Horkého 1926, 3 svazky.

HORST Bernard (vl. jm. Otakar Poupá; 15. 2. 1905 v Mostě - 17. 8. 1977 v Říčanech u Prahy), autor psychologických povídek a románů (*Jizba Hardenů*, 1928, 1946 s titulem *Osamělá jizba*, *Zlo*, 1929, *Hučící země*, 1930, *Smršť*, 1936, přeprac. pod názvem *Signály noci*, 1972, *Peřeje noci*, 1941, *Tiché zátočiny*, 1942, *Zrna v úhorech*, 1942, 1946/2l, *Promarněná mince*, 1943, *Kroky osudu*, 1945, přeprac. pod názvem *Návrat*, 1978, *Šít a meč*, 1956, 1959/2l, přeprac. jako *Horká cvilka*, 1970).

HOŘEC Jaromír (nar. 18. 12. 1921 v Chustu na Podkarpatské Rusi), novinář a redaktor (Mladá fronta), básník publikující knižně po r. 1945 (*Jasina*, 1946, *Květen č. 1*, 1946, *Na časy*, 1947, *Hněv trávy*, 1966, *Malá sluneční soustava*, 1970 - zničena sazba, *Půlnoční jam-session*, 1970 - zničena sazba, 1976, *Svěcení hlíny*, pod pseud. Jiří Hynek, 1982, *Špatně rozdané karty*, 1984, *Bohemus*, 1986, *Anežka Česká*, 1988), publicista (*Takový je fašismus*, 1953, *I děti šly na smrt*, 1960), v letech 1978–1989 pořadatel ineditní edice Česká expedice.

HOŘEJŠ Jaromír (vl. jm. František Hořejš; 2. 4. 1903 v Čerazi u Soběslavě - 2. 12. 1961 v Praze), učitel, prozaik, autor životopisného románu (*Pouť bez návratu*, 1941), historických románů (*Muž proti muži*, 1944, *Prach hozený do větru*, 1947, *Cesty Jiřího Korneta*, 1949, *Plameny nad šachtami*, 1949, *Dobry kmen*, 1952) a románu z druhé světové války (*Člověk člověku*, 1946). Psal knihy pro mládež (*Černoušek Simba*, 1935, *Zlíchovští studenti*, 1937, *Od Kolumba po naši dobu*, 1939, *Hrdinové mořských hlubin*, 1946, *Osada pionýrů*, 1947). Začínal jako dramatik (*Studentské drama*, 1923, *Penězokaz*, 1926) a meditativní lyrik (*Na nábreží*, 1924, *Chléb a sůl*, 1931, *Pláč hvězd*, 1934). Překládal z angličtiny (A. Ransome).

HOŘEJŠÍ Jindřich (25. 4. 1886 v Praze - 30. 5. 1941 v Praze), úředník statistického úřadu, člen Devětsilu, autor proletářské poezie (*Hudba na náměstí*, 1921, *Korálový náhrdelník*, 1923, *Den a noc*, 1931, posmrtně *Návrat ztraceného syna*, 1946) a překladatel (J. Racine, Molière, Lautréamont, Guy de Maupassant, H. de Balzac, A. Villiers de l' Isle-Adam, G. Apollinaire, J. Rictus, T. Corbière, E. Verhaeren, H. Barbusse, F. Carco, G. Neveux, C. Maclair, A. Gide, Calderón, F. G. Lorca aj.). Napsal odborný spis (*Rejstřík obcí a okresů, které byly připojeny k Německu, k Maďarsku a k Polsku*, 1938). Souborné vydání: *Básně* (1932, 1949, 1956); *Verše* (1969).

HOSTINSKÝ Otakar (2. 1. 1847 v Martiněvsi u Budyně - 19. 1. 1910 v Praze), estetik, hudební, výtvarný a literární teoretik, kritik a historik, profesor estetiky na KU od r. 1892 (*Richard Wagner*, 1871, *Šest rozprav z oboru krasovědy a dějin umění*, 1877, *Stručný přehled dějin hudby*, 1885, *O realismu uměleckém*, 1891, *Herbarts Ästhetik*, 1891, *Bedřich Smetana a jeho boj o moderní českou hudbu*, 1901, *O socializaci umění*, 1903, *Umění a společnost*, 1907, posmrtně *Epos a drama*, 1911, 1930/2l, výbory *O umění*, 1956, *Hostinský o hudbě*, 1961, *Studie a kritiky*, 1974). Jeho estetiku zpracoval Z. Nejedlý (1921). Napsal libreto k *Nevěstě mesinské* Z. Fibicha (1884), k *Popelce* J. R. Rozkošného (1886). Srov. *Dějiny české literatury III*, s. 567.

HOSTOVSKÝ Egon (23. 4. 1908 v Hronově - 7. 5. 1973 v Montclair, New Jersey, USA; od r. 1949 žil v USA), nakladatelský pracovník, prozaik, autor psychologických románů (*Zavřená dveře*, 1926, *Ghetto v nich*, 1928, *Danajský dar*, 1930, *Případ profesora Körnera*, 1932, *Černá tlupa*, 1933, *Žhář*, 1935, *Dům bez pána*, 1937, *Kruh spravedlivých*, 1938,

Listy z vyhnanství, 1941, *Sedmkrát v hlavní úloze*, 1942, *Úkryt*, 1943, *Cizinec hledá byt*, 1947, *Nezvěstný*, 1956, *Dobročinný večírek*, 1958, *Půlnoční pacient*, 1958, *Všeobecné spiknutí*, 1961 angl., 1969 česky, *Tři noci*, 1964), vzpomínek (*Literární dobrodružství českého spisovatele v cizině aneb O ctihodném povolání kouzla zbaveném*, 1966), dramatu (*Osvoboditel se vrací*, společně s povídkou *Epidemie*, 1972).

HRABÁK Josef (3. 12. 1912 v Brně - 6. 8. 1987 v Brně), literární historik, profesor české literatury na univerzitě v Brně (od r. 1953), versolog (*Staropolský verš ve srovnání se staročeským*, 1937, *Smilova škola*, 1941, *Petr Bezruč a jeho doba*, 1946, *Staročeská satira*, 1952, *Úvod do teorie verše*, 1956, 1958/2), rozš. 1970 a 1978, *Studie ze starší české literatury*, 1956, *Studie o českém verši*, 1959, *Šest studií o nové české literatuře*, 1961, *K metodologii studia starší české literatury*, 1961, *Umíte číst poezii?*, 1963, *Starší česká literatura*, 1964, rozš. 1979, *K morfologii současné prózy*, 1969, *O charakter českého verše*, 1970, *Úvod do studia literatury*, s F. Tenčíkem, 1970, přeprac. a rozš. 1977, *Umíte číst poezii a prózu?*, 1971, *Polyglotta*, 1971, *Poetika*, 1973, rozš. 1978, *Literární komparatistika*, 1976, *Průvodce po dějinách české literatury*, s D. Jeřábkem a Z. Tichou, 1976, rozš. 1978, *Miloš V. Kratochvíl*, 1979, *Čtení o románu*, 1981, *Život s literaturou*, 1982, *Jedenáct století*, 1982, *Rudolf Těsnohlídke*, 1982, *Úvahy o literatuře*, 1983, *Karel Nový*, 1983, *František Kožík*, 1984, *Reč písemnictví*, 1986, *Napínavá četba pod lupou*, 1986, *Úvod do teorie literatury*, s V. Štěpánkem, 1987, *Jiří Křenek*, 1988, *Od laciného optimismu k hororu*, 1989), editor (*Staročeské satiry*, 1947, *Staročeské drama*, 1950, *Lidové drama pobělohorské*, 1951, *Staročeské satiry Hradeckého rukopisu a Smilovy školy*, 1962). Redigoval *Listy filologické*, Dilo J. Mahena, knižnici *Památky staré literatury české*, sborník *Příspěvky k dějinám starší české literatury*, vybrané spisy V. Hála a aj.

HRUBÍN František (17. 9. 1910 v Praze - 1. 3. 1971 v Českých Budějovicích), básník (*Zpíváno z dálky*, 1933, rozš. vyd. 1947, *Krásná po chudobě*, 1935, přeprac. 1947, *Země po polednách*, 1937, *Včelí plást*, 1940, *Země sudička*, 1941, *Cikády*, 1943, *Chléb s ocelí*, 1945, *Jobova noc*, 1945, *Řeka nezapomnění*, 1946, *Nesmírný krásný život*, 1947, *Hirošima*, 1948, *Můj zpěv*, 1956, 1960/3), *Proměna*, 1957, *Až do konce lásky*, 1961, *Romance pro křídlovku*, 1962, *Svit hvězdy umělé*, 1967, *Trávy*, 1969, *Ležanské jesličky*, 1970), novelista a autor vzpomínkových próz (*U stolu*, 1958, *Zlatá reneta*, 1964, *Lásky*, 1967), dramatik (*Srpnová neděle*, 1958, *Křišťálová noc*, 1961, *Oldřich a Božena*, 1969, *Krása a zvíře*, 1970), autor knížek pro děti (*Říkejte si se mnou*, 1943, *Vítek hádá dobře*, 1946, *Je nám dobře na světě*, 1951, *Kuřátko a obilí*, 1953, *Zimní pohádka o Smolíčkovi*, 1954, *Pohádka o Květušce a její zahrádce plné zvířátek, ptáků, květin a nakonec dětí*, 1955, *Špalíček pohádek*, 1957, *Kytička z náčrtníku*, 1958, *Kolik je sluníček?*, 1961) a překladatel (P. Verlaine, A. Rimbaud, R. Ponchon, Li Po, H. Heine, M. Hausmann, A. S. Puškin, I. Vojnovič, Kálidása aj.). Národní umělec. Básnické dílo Františka Hrubína 1967–1977, 6 svazků; Próza a dramata, 1969, 1 svazek; Knihy pro děti, 1968–1976, 3 svazky.

HŮLKA Jaroslav (17. 1. 1899 ve Volyni - 4. 5. 1924 ve Volyni), prozaik spjatý s tendencemi proletářské literatury (*Prokletí lidé*, 1922, *Vrah*, 1923, posmrtně *Přátelé a smíření*, 1925, *Válka*, 1960).

HUMBERGER Jaroslav (20. 12. 1902 v Nových Dvorech u Kutné Hory - na jaře 1945 patrně v koncentračním táboře Dachau), novinář, prozaik, autor životopisných románů (*Mikuláš Dačický z Heslova*, 1934, *Prokop Diviš*, 1937, *Petr Brandl*, 1938).

HÝSEK Miloslav (15. 1. 1885 v Němčicích u Blanska - 10. 2. 1957 v Praze), literární historik, profesor české literatury na KU od r. 1927 (*Josef Holeček*, 1907, *Literární Morava v letech 1849 až 1885*, 1911, *Z počátků vědeckého bádání obrozenského*, 1913, *Jungmannova škola kritická*, 1914, *Alois Jirásek*, 1921, *J. K. Tyl*, 1926, *Antal Stašek*, 1933, *Ignát Herrmann*, 1934, *Tři kapitoly o Petru Bezručovi*, 1934, *Literární besedy*, 1940, *O Josefu Holečkovi a o bratřech Mrštících*, 1941), editor (*Literární pozůstalost Josefa Uhra*, 1910, 1913, 2 sv., *Básně A. Balcárka*, 1913, *Spisy F. Gellnera*, 1926–1928, 3 sv., *Dopisy O. Březiny F. Bauerovi*, 1929, *J. B. Pichl, Vlastenecké vzpomínky*, 1936, *K. Sabina, Vzpomínky*, 1937, aj.). Posmrtně vydány *Paměti* (1970).

CHALOUPECKÝ Václav (12. 5. 1882 v Dětenicích u Turnova - 22. 11. 1951 tamže), historik, profesor na bratislavské univerzitě (od r. 1922), později na KU (od r. 1939), autor odborných spisů (*Jan z Dražic, poslední biskup pražský*, 1908, *Česká rebelie na Podřipsku 1619–1621*, 1918, *O Řípu*, 1919, *Praga caput regni*, 1919, *Staré Slovensko*, 1923, *Selská otázka v husitství*, 1926, *Zápas o Slovensko 1918*, 1930).

CHALOUPKA Josef (4. 6. 1898 v Brně - 24. 1. 1930 v Brně), učitel, člen Literární skupiny, básník (*Vzplanutí*, 1920, *Kamarád mrtvých*, 1922, *Před vítězstvím*, 1922, *Hlas a mlčení*, 1923, *Tvůj bližní*, 1927, z pozůstalosti *Poslední melodie*, 1938).

CHALUPA Dalibor (27. 1. 1900 v Letovicích na Moravě - 14. 6. 1983 v Praze), rozhlasový pracovník, člen Literární skupiny, básník (*Brázda v duši*, 1920, *Duhové poledníky*, 1927, *Promlčené výzvy*, 1940, autor rozhlasových pořadů a knížky pro děti (*Šťastný nový rok*, 1946).

CHALUPECKÝ Jindřich (12. 9. 1910 v Praze - 19. 6. 1990 v Praze), teoretik Skupiny 42, literární a výtvarný kritik a historik (*Smysl moderního umění*, 1944, *Veliká přiležitost*, 1946, *Richard Weiner*, 1947, *Umění dnes*, 1966, *Na hranicích umění*, 1987, výbor *Obhajoba umění 1934-1948*, 1991).

CHALUPNÝ Emanuel (14. 12. 1879 v Táboře - 27. 5. 1958 v Táboře), sociolog, profesor na brněnské univerzitě, publicista, autor odborných prací (ze *Sociologie* vyšlo: I *Základy*, 1916, 1927/2/, 2 sv., II *Dějiny sociologie I*, 1922, III *Skladba I*, 1919, 1936/2/, IV *Skladba 2*, 1921, V *Vývoj*, 1917, 1935/2/; *Sociologie a filosofie práva a mravnosti*, 1929, *Národní filosofie československá*, 1932, 1935/2/), literární historik a kritik (*Antika a moderní život*, 1908, *Havlíček*, 1908, 1916, 1921, 1929, *Josef Jungmann*, 1909, 1912/2/, *Studie o O. Březinovi a jiných zjevech českého umění a filosofie*, 1912, *J. V. Sládek a lumírovská doba české literatury*, 1916, *Dopisy a výroky O. Březiny*, 1931, *Literární historie a sociologie*, 1944; posmrtně *František Bílek. Tvůrce a člověk*, 1970). Redigoval *Přehled*, *Sociologickou revui* aj.

JABŮRKOVÁ Jožka (vl. jm. Josefa Řehová; 16. 4. 1896 ve Vítkovicích - 31. 7. 1942 v koncentračním táboře Ravensbrück), komunistická novinářka (*Nikde nelze radostněji žít*, 1937, spolu s M. Švábovou), autorka románů (*Hanko, zpívej!*, 1931, *Dítě lásky*, 1931-1932 v Rozsévače, *Láska Marty Tomanové*, 1937-1938 v Rozsévače) a prací pro děti (*Evička v zemi divů*, 1932).

JAHN Metoděj (14. 10. 1865 ve Valašském Meziříčí - 14. 9. 1942 v Hranicích), učitel, prozaik, autor povídek a románů zejména z venkovského prostředí (*Zapadlé úhory*, 1900, *Selský práh*, 1913, *Ráj a jiné povídky*, 1916, *Horští lidé a jiné povídky*, 1926, 1941 s názvem *Horská srdce*, *Slunečná paseka*, 1937) a vzpomínek (*Jarní píseň*, 1940). Vydal také básnické sbírky (*Písně smutku a radosti*, 1928, *Beskydy*, 1929). Spisy 1929, I svazek; Výbor prozaických prací 1937-1938, 5 svazků.

JAHODA Josef (27. 1. 1872 v Havlíčkově Brodě - 16. 12. 1946 v Polánkách nad Dědinou u Třebchovic pod Orebem), učitel, prozaik, autor lidových povídek a románů (*Bílá Těrinka a jiné povídky*, 1923, *Chodáci*, 1924, *Náš dědeček*, 1925, 1926, 2 sv. *Ratejna*, 1930, *Vagabundi*, 1934, *Lidská periferie*, 1935 aj.). Psal také básně (*Improvizace*, 1911, *Německobrodské motivy*, 1912). Spisy 1924-1926, 14 svazků; Sebrané spisy 1940-1944, 3 svazky; Vybrané spisy 1957-1961, 5 svazků.

JAKOBSON Roman (11. 10. 1896 v Moskvě - 18. 7. 1982 v Bostonu, USA), jazykovědec, slavista, v l. 1920-1939 působil v ČSR (1933-1939 docent, pak profesor na univerzitě v Brně), od r. 1939 ve Skandinávii, od r. 1942 v USA (od r. 1949 profesor na Harvardu), literární kritik a historik, versolog, spoluzakladatel ruského formalismu a českého strukturalismu, přední představitel Pražského lingvistického kroužku (*Základy českého verše*, 1926, *Nejstarší české písně duchovní*, 1929, *Staročeský verš*, Čs. vlastivěda III, 1934, *Moudrost starých Čechů*, New York, 1943, v sebraných spisech *Phonological studies*, 1962, *Slavic epic studies*, 1966; výbor *Slovesné umění a umělecké slovo*, 1969), editor staročeských památek (*Spor duše s tělem*, 1927).

JAKUBEC Jan (11. 5. 1862 v Libunci u Jičína - 4. 7. 1936 v Praze), literární historik, profesor dějin české literatury na KU od r. 1914 (*O životě a působení Jana Kollára*, 1893, *Antonín Marek*, 1896, *Dějiny literatury české*, 1911, 2. vyd. 1929 a 1934, 2 sv.), editor (*Výbor z Kollárových básní*, I, II, 1893, 1894, *Básně F. Palackého*, 1898, *F. L. Čelakovský*, *Sebrané spisy*, 1913, 1916, 2 sv., *J. Král, O prozodii české*, 1924, *Sebrané básně A. Marka*, 1935, aj.). Působil též jako filolog a folklorista. Spoluredigoval *Listy filologické*. Byl spoluautorem *Literatury české 19. století*. Srov. *Dějiny české literatury III*, s. 570.

JANOŠEK Jaroslav (20. 4. 1906 v Nemělkově - 3. 4. 1993 v Praze), prozaik, autor románů z venkovského prostředí (*Parno v polích*, 1937, *Vichřice letí krajem*, 1943) a románu s uměleckou problematikou (*Socha rozčísnutá bleskem*, 1944). Psal také verše (*Slovy sukovitými*, 1941).

JANSKÝ Karel (25. 10. 1890 v Praze - 18. 2. 1959 v Praze), máchovský badatel a vydavatel (*Nové rukopisy K. H. Máchy*, 1936, *Tajemství Máchova Křivokladu*, 1937, *K. H. Mácha. Život uchvatitele krásy*, 1953, *K. H. Mácha ve vzpomínkách současníků*, 1959), bibliofil (redigoval čas. Český bibliofil), překladatel z němčiny (P. Altenberg aj.).

JANŮ Jaroslav (vl. jm. J. Jahnů; 1. 5. 1908 v Říčanech u Prahy - 28. 7. 1969 v Dobříši), středoškolský profesor, redaktor, přednášel českou a slovenskou literaturu na VŠPHV (1949–1954), literární kritik a historik (*Petr Bezruč*, 1947, *František Hečko*, 1967), překladatel z němčiny (J. R. Becher). Redigoval *Nový život*.

JAVOR Ivan (vl. jm. Alois Mikula; 10. 8. 1915 v Boršově u Kyjova - 25. 7. 1944 v koncentračním táboře v Linci), dělník, revoluční básník a prozaik (z pozůstalosti *Za krásu života*, 1951, *V pokoře neumlknu*, 1956, *Nepijte z řeky Léthé*, 1986).

JEDLIČKA Benjamin (4. 11. 1897 v Novém Bydžově - 26. 4. 1967 v Praze), středoškolský profesor, prozaik, autor psychologických povídek (*Kouzelná panenka*, 1929, 1942/2/ s titulem *Paněnka z žurnálu*, *Smrt v zrcadle*, 1943), cestopisných reportáží (*Paříž 1945*, 1947), literární kritik a historik (*Dějiny českého písemnictví I*, 1931, *Dobrovského Geschichte ve vývoji české literární historie*, 1934), vydavatel (J. Dobrovský, K. Havlíček Borovský, J. S. Machar). Překládal z franštiny (J. Verne, P. Ronsard, G. Duhamel), italštiny (C. Goldoni aj.).

JELÍNEK Hanuš (3. 9. 1878 v Příbrami - 27. 4. 1944 v Praze), středoškolský profesor, pak pracovník ministerstva zahraničí, básník (*Dedyke men ha selana kai pléiades*, 1897, *Konec karnevalu*, 1902, *Laryngiáda*, 1929, *Harrachovské elegie*, 1936), prozaik (*Sentimentalita mládí*, 1902), esejista (*Melancholikové*, 1908, *Alois Jirásek*, 1921, *Études tchécoslovaques*, 1927, *Viktor Dyk*, 1932; posmrtně výbor *Podobizny básníků sladké Francie*, 1946, vzpomínky *Zahučaly lesy*, 1947), výtvarný a divadelní kritik (*Z prvního balkonu I-III*, 1924), propagátor čs.-francouzských kulturních styků a překladatel z franštiny (antologie *Ze současné poezie francouzské od symbolismu k dadaismu*, 1925, *Zpěvy sladké Francie*, 1925, 1930/2/ s titulem *Nové zpěvy sladké Francie*, *Starofrancouzské zpěvy milostné i rozmarné*, 1936, *Má Francie*, 1938; Molière, A. de Musset, R. Martin du Gard, Stendhal, Ch. Baudelaire, P. Verlaine, G. Apollinaire, F. Jammes, P. Valéry, S. Mallarmée, G. Duhamel, A. Rimbaud, P. Fort, J. Cocteau, J. Romains aj.; souborně v knize *Básnické překlady*, 1983). Překládal do franštiny z české poezie (*Anthologie de la littérature tchèque*, 1930, K. H. Mácha) a dramatu (A. Jirásek, K. Čapek, V. Dyk). Pro francouzské zájemce napsal *Histoire de la littérature tchèque I-III*, 1930–1935.

JELÍNEK Ivan (nar. 6. 6. 1909 v Kyjově na Moravě), právník, novinový a rozhlasový redaktor, účastník zahraničního odboje za II. světové války, od r. 1947 žije v zahraničí; básník (*Perletě*, 1933, *Nedělní procházka*, 1936, *Kudy*, 1939, rozš. 1946, *Básně 1938–1944*, Londýn 1944, rozš. 1946, *Ulice břemen*, Vídeň 1956, *Skutečna*, Mnichov 1960, *V sobě letohrad*, Řím 1965, *Sochy*, Řím 1970, *Ódy*, Řím 1971, *Posel*, Řím 1975, *Akropolis*, Mnichov 1982), publicista, překladatel z angličtiny (H. Waddellová, J. Duguid, Ch. Morley, I. Stone, R. Warner) a z němčiny (E. Ludwig).

JENČÍK Joe (Josef, 22. 10. 1893 v Praze - 10. 5. 1945 v Praze), tanečník a choreograf, v l. 1925–1935 působil v Osvozeném divadle, v l. 1932–1943 byl šéfem baletu Národního divadla; prozaik (*Zloděj kroků*, 1935, *Omyl Mea Mara Indry*, 1944, posmrtně *Byly ztráty na mrtvých*, 1948), autor odborných prací o tanci (*Tanec a jeho tváření*, 1926, *Anita Berberová*, 1930, *Tanečník a snobové*, 1931, posmrtně *Taneční letopisy*, 1946, *Skoky do prázdna*, 1947).

JEŘÁBEK Čestmír (18. 8. 1893 v Litomyšli - 15. 10. 1981 v Brně), právník, syn spisovatele V. K. Jeřábka, člen Literární skupiny, autor psychologických, sociálních a historických próz (*Zasklený člověk*, 1923, *Lidumil na kříži*, 1925, *Firma prorokova*, 1926, *Svět hoří*, 1927, *Světlo na přídí*, 1933, trilogie *Legenda ztraceného věku: Hledači zlata*, 1938, *Medvědí kůže*, 1939, *Bohové opouštějí zemi*, 1939, *Neumřela, ale spí*, 1941, *Zelená ratolest*, 1946, *Letopisy české duše*, 1946, 2 sv., *Někomu život, někomu smrt*, 1957, *Odcházím, přijdu*, 1957, trilogie *Sága našeho rodu: Propast, Tvé jméno*,

šťestí, *V sousedství šelem*, 1959, *V paměti a v srdci*, 1961, *Kam jde tvá cesta*, 1972, *Jitro se zpěvem*, 1973), dramatik (*Nové vlajky*, 1922, *Cirkus Maximus*, 1922, *Vetřelkyně*, 1933).

JESENSKÁ Milena (provd. Krejcarová; 10. 8. 1896 v Praze - 17. 5. 1944 v koncentračním táboře Ravensbrück), přítelkyně F. Kafky, novinářka (*Národní listy*, *Tribuna*, *Přítomnost*), fejetonistka (*Cesta k jednoduchosti*, 1926, *Člověk dělá šaty*, 1927). Překládala z němčiny (F. Kafka, L. Frank), franštiny (G. Flaubert, P. Claudel, A. Gide, O. Mirbeau, Ch. Vildrac), angličtiny (R. L. Stevenson, G. K. Chesterton), ruštiny (M. Gorkij, A. Averčenko) aj.

JESENSKÁ Růžena (17. 6. 1863 v Praze - 14. 7. 1940 v Praze), učitelka, básnička subjektivní lyriky (*Úsměvy*, 1889, *Rudé západy*, 1904), prozaička (*Novely*, 1900, *Román dítěte*, 1905, *Legenda ze smutné země*, 1907, *Mimo svět*, 1909, *Dětství*, 1929) a dramatička (*Estera*, 1909, *Attila*, 1919, *Devátá louka*, 1924). Spisy 1925–1933, 9 svazků; Souborné vydání her, 1936–1938, 3 svazky.

JEŽ Štěpán (23. 12. 1885 v Radějově u Strážnice - 2. 12. 1970 v Praze), novinář, literární a výtvarný kritik (*Lumír*, *Přehled*, *Moderní revue*), vydavatel bibliofilské edice *Vigilie* a výtvarné edice *Galerie*. Překládal z němčiny (G. Keller, H. Sudermann).

JÍLOVSKÝ Rudolf (vl. jm. Klein, 1. 7. 1890 v Kroměříži - 10. 6. 1954 v New Yorku), zpěvák a herec poloprofesionálně působící v Červené sedmce a v Revoluční scéně, později pracovník nakladatelství Orbis, Aventinum, Česká expedice a F. Borový, po r. 1948 redaktor rozhlasové stanice Svobodná Evropa; autor kabaretních textů (knižně *Tenkrát*, *Kapky jedu*, oboje 1919, s J. Červeným) a *Věstníčku Červené sedmy* (1919).

JIRÁNEK Miloš (19. 11. 1875 v Lužci n. Vltavou - 2. 11. 1911 v Praze), malíř a grafik, prozaik (*Dojmy a potulky*, 1908, z pozůstalosti *Literární dílo*, 1936), autor monografických prací (*J. Mánes*, 1909, *H. Schwaiger*, 1912), výtvarný kritik (*Volné směry*, *Nová česká revue* aj.), redaktor (*Volné směry*). Překládal z franštiny (A. de Musset, M. Barrès aj.). Literární dílo 1959–1962, 2 svazky.

JIRÁSEK Alois (23. 8. 1851 v Hronově - 12. 3. 1930 v Praze). Viz monografickou kapitolu v Dějinách české literatury III, s. 431–464.

JIRÁT Vojtěch (22. 5. 1902 v Praze - 7. 5. 1945 v Praze), literární historik, kritik a esejista, docent německé literatury na KU od r. 1933 (*Slavisches in den Göttingischen Gelehrten Anzeigen 1739–1790*, 1929, *Dva překlady Fausta. Rozbor slohu J. Vrchlického a O. Fischera*, 1930, *Platens Stil*, 1933, *Jak se písemnictví stane světovým*, 1940, *Tajemství Křivokladu a jiné máchovské studie*, 1941, spolu s K. Janským, K. H. Mácha, 1943, *Erben čili Majestát zákona*, 1944; posmrtně: *Benátský dialog*, 1945, *Květinové torzo*, 1945, *O smyslu formy*, 1946, *Uprostřed století*, 1948, výbory *Duch a tvar*, 1967, *Portréty a studie*, 1978).

JIRKO Miloš (20. 1. 1900 v Němčicích u Valašského Meziříčí - 24. 6. 1961 v Praze), knihovník, senzualistický básník wolkrovské generace (*Duben*, 1919, *Cesta*, 1920, *Zničí svět*, 1922, *K staré vlajce*, 1925, *Zraje réva*, 1932, *Vězeň u okna*, 1945, *A přece!*, 1946, *Hořící šalvěj*, 1959), prozaik (*Vyloupené milování*, 1924, *Vraždicí pianola*, 1928, *Sedmero zastavení*, 1935, *Modrý jas*, 1936), překladatel zejména z němčiny (E. G. Kolbenheyer, B. Kellermann, E. M. Remarque aj.). Napsal monografii *F. V. Mokřý* (1936).

JIROTKA Zdeněk (nar. 7. 1. 1911 v Ostravě), novinář (*Lidové noviny*, *Dikobraz*), autor humoristických próz (*Saturnin*, 1943, *Muž se psem*, 1944, *Profesor biologie na žebříku*, 1956) a rozhlasových her (*Hvězdy nad starým Vavrouchem*, 1946, aj.).

JOHN Jaromír (vl. jm. Bohumil Markalous; 16. 4. 1882 v Klatovech - 24. 4. 1952 v Jaroměři), výtvarný kritik (*Lidové noviny*) a estetik, profesor estetiky na univerzitě v Olomouci (od r. 1948), autor povídkových a románových próz (*Večery na slavníku*, 1920, 1930/2/, *Zbloudilý syn*, 1934, *Boský osud*, 1935, *Moudrý Engelbert*, 1940, *Dořiní milenci a jiné kratochvilky*, 1942, *Eskamotér Josef*, 1946, *Pampovánek*, 1948, 1949/2/) a próz pro mládež (*Tátovy povídky*, 1921, 1934

pod názvem *Narodil se, Rajský ostrov*, 1938, *Vojáček Hubáček*, 1939, *Topičovo australské dobrodružství*, 1939, 1946 pod názvem *Australská dobrodružství Aloise Topiče*). Redigoval Pestrý týden. Dílo Jaromíra Johna 1954–1959, 5 svazků.

KADLEC Svatopluk (19. 10. 1898 v Libochovicích - 18. 5. 1971 v Dobříši), herec, člen Literární skupiny, básník (*Svatá rodina*, 1927, *Přiliv*, 1934, *Kruhy na vodě*, 1941), dramatik (*Žena nejsou housle*, 1943), autor knížky pro děti (*Ode všeho trochu*, 1962), překladatel zejm. z franštiny (Molière, P. Corneille, V. Hugo, Stendhal, M. Maeterlinck, P. Verlaine, Ch. Baudelaire, F. Jammes, A. Rimbaud, F. Mistral, G. Duhamel aj.).

KAINAR Josef (29. 6. 1917 v Přerově - 16. 11. 1971 v Dobříši), básník, člen Skupiny 42, publikoval většinu díla po r. 1945 (*Příběhy a menší básně*, 1940, *Nové mýty*, 1946, 1967/2/, *Osudy*, 1947, *Veliká láska*, 1950, *Český sen*, 1953, 1957/3/, *Člověka hořce mám rád*, 1959, *Lazar a píseň*, 1960, *Moje blues*, 1966, *Miss Otis lituje....*, 1969; posmrtně *Včela na sněhu*, 1982, *Stará a nová blues*, 1984). Psal též divadelní hry (*Cirkus plechový*, 1946, s jinými, *Nasreddin*, 1959) a práce pro děti (*Zlatovláska*, 1953, *Nevídáno - neslycháno*, 1964). Vybrané spisy od r. 1987, rozvrženy do 4 sv.

KÁLAL Karel (6. 1. 1860 v Rakově u Bechyně - 4. 8. 1930 v Praze), učitel, propagátor česko-slovenských vztahů (*Slovensko a Slováci*, 1905, *Slováci*, 1910, *Slovenská revolúcia*, 1914, *Slovensko v české škole*, 1917, *Palackého mladá léta*, 1925, *Čtení o F. Palackém*, 1926), prozaik (*Slovenské pohádky*, 1897, *Obrázky zpod Tater*, 1907, *Co si dva hoši dopisovali*, 1909, 1922/2/ s titulem *Co si dva chlapci dopisovali*, *Z hor i plání*, 1912, *Nevěsta z Tater*, 1912, *Hranice*, 1914, *Z posledních let jařma*, 1919, *Za ideou*, 1928). Spolu s K. Salvou sestavil *Slovník slovensko-český a česko-slovenský* (1896). Sebrané spisy 1928–1931, 18 svazků. Srov. Dějiny české literatury III, s. 572.

KALANDRA Závist (10. 10. 1902 ve Frenštátě pod Radhoštěm - 27. 6. 1950 v Praze), marxistický historik, kritik a publicista (*Zapovězená Ženeva*, 1932, *Znamení Lipan*, 1934, *České pohanství*, 1948, *Zvon slobody*, 1947, pod pseud. Juraj Pokorný). V l. 1939–1945 vězněn v koncentračních táborech; v roce 1949 byl zatčen a na základě inscenovaného procesu s M. Horákovou v r. 1950 popraven.

KALDA Ozeť (Josef; 4. 8. 1871 v Novém Městě na Moravě - 2. 1. 1921 v Praze), prozaik, autor povídek z valašského prostředí (*Ogaři*, 1905, zhudebnil J. Křička, *Jalovinky*, 1911), dramatik.

KALISTA Zdeněk (22. 7. 1900 v Nových Benátkách - 17. 6. 1982 v Praze), historik, profesor československých dějin na KU (od r. 1948), člen Literární skupiny, básník (*Ráj srdce*, 1922, *Zápasníci*, 1922, *Jediný svět*, 1923, *Vlajky*, 1925, *Smuteční kytice*, 1929, posmrtně *Veliká noc*, 1987), prozaik (*Italský skicář*, 1928, *Kamarád Wolker*, 1933), autor prací odborných (*Diviš Černín*, 1929, *Mládí Humprechta Jana Černína z Chudenic*, 2 sv., 1932, *Bohuslav Balbín*, 1938, 1947/2/, *Doba Karla IV.*, 1939, *Josef Pekař*, 1941, *Stručný přehled čs. dějin do roku 1306*, 1945, *Stručné dějiny československé*, 1947; medailony *Tváře ve stínu*, 1969; posmrtně *Tvář baroka*, 1982, *Vzpomínání na Jana Zahradníčka*, 1988), vydavatel (*Z legend českého baroka*, 1934, *Korespondence Zuzany Černínové z Harasova s jejím synem Humprechtem Janem Černínem z Chudenic*, 1941, *České baroko*, 1941, *Legenda o blahoslavené Anežce*, 1941, *Život a sláva sv. Václava*, 1941, *Selské čili sousedské hry českého baroka*, 1942). Překládal z latiny, franštiny (I. Goll, J. Romain), z italštiny, němčiny. V l. 1951–1960 byl protiprávně vězněn, 1966 rehabilitován.

KÁŇA Vašek (vl. jm. Stanislav Řáda; 23. 4. 1905 v Kralupech n. Vltavou - 30. 4. 1985 v Praze), dělník, novinář, autor reportážních próz zejména z proletářského prostředí (*Dva roky v polepšovně*, 1930, *Somráci*, 1931, *Zakarpatsko*, 1932, *Válkou narušení*, 1951), dramatik (*Parta brusiče Karhana*, 1949, 1952/2/, *Patroni bez svatozáře*, 1953).

KAPLICKÝ Václav (28. 8. 1895 v Sezimově Ústí - 4. 10. 1982 v Praze), nakladatelský redaktor, prozaik, autor humoristických a satirických próz (*Princezna z Košíř*, 1927, *Bomba v parlamentě*, 1933, *Červen v Pučálkách*, 1941, *Něžný manžel*, 1943), historických románů a povídek (*Gornostaj*, 1936, *Kraj kalicha*, 1945, *Čveráci*, 1952, *Železná koruna*, 1954, 2 sv., *Smršť*, 1955, *Rekruti*, 1956, *Kladivo na čarodějnice* 1963, *Táborská republika*, 1969, *Nalezeno právem*, 1971, *Kainovo znamení*, 1975, *Škudce zemský Jiří Kopidlanský*, 1976, *Veliké theatrum*, 1977, *Kdo s koho*, 1979, *Život alchymistův*, 1980) a prací pro mládež (*O věrnosti a zradě*, 1959, *Dobří přátelé*, 1961, *Bandita, Pařa a spol.*, 1969, *Srdcová dáma*, 1970,

Královský souboj, 1971, *Od města k městu*, 1975). Posmrtně *Hrst vzpomínek z mládí* (1988). Dílo Václava Kaplického 1955-61, 8 svazků.

KAPOUN Karel (31. 10. 1902 v Dubňanech u Hodonína - 10. 6. 1963 v Tišnově), učitel, básník intimní, reflexivní a společenské lyriky (*Tep v těle*, 1934, *Závrať*, 1936, *Neviditelná polnice*, 1938, *Potmě*, 1939, *Osvětlená okna*, 1941, *Ty a já*, 1941, *Noční jízda*, 1948, *Velké objetí*, 1956, *Obsaďte všechny hvězdy*, 1960, *Spí moře v české slze*, 1962, posmrtně *Jablko z dlaně nevydám*, 1965) a autor knížek pro děti (*Pírko*, 1961, *Co mně vyprávěly*, 1962).

KARAFIÁT Jan (4. 1. 1846 v Jimramově - 31. 1. 1929 v Praze), evangelický kněz, prozaik a autor knih pro mládež (*Kamarádi*, 1873, *Broučci*, 1876, *Broučkova pozůstalost*, 1900, 2 sv., *Paměti spisovatele Broučků*, 1919-1928, 5 sv.), autor prací odborných (*Mistr Jan Hus*, 1872, *Rozbor králického Nového zákona co do řeči i překladu*, 1878). Vydával Reformované listy. Uspořádal kritické vyd. *Bible králické* (1887). Srov. *Dějiny české literatury III*, s. 573.

KARAS Josef František (4. 12. 1876 v Tišnově - 19. 2. 1931 v Dluhonicích u Přerova), novinář a redaktor (*Pokrok*, *Ostravské listy*, *Palacký*, *Obzor*, *Haná*), prozaik, autor historických povídek a románů zejména z moravského prostředí (*Divoký muž*, 1908, *Hořké časy*, 1911, *Ondra Foltýn*, 1913, *Do čtyř artikulů*, 1915, *Valašská vojna*, 1917, *Záplava*, 1919, *Archa proti arše*, 1922, *Ke staroměstskému ležení*, 1922, *Valdštyňův tábor*, 1923, *Hasnoucí pľmšsíc*, 1925, *Mezi dvěma vrchy*, 1925, *O kalich a národ*, 1926, *Portášské historie*, 1926), dramatik (*Kosové*, 1912, *Na rodné hrouď*, 1913, *Kostnické plameny*, 1918, *Bělohorská mračna*, 1920) a publicista (*Dělnickým ženám*, 1906, *Kapitoly o menšinách*, 1912, *Habsburkové a český národ*, 1918). Souborné vydání *Sbírka historických povídek a románů J. F. Karase 1922-1927*, 20 svazků.

KARÁSEK ze Lvovic Jiří (vl. jm. Josef Karásek; 24. 1. 1871 v Praze - 5. 3. 1951 v Praze), představitel české dekadence, spoluzakladatel *Moderní revue*, redaktor, básník (*Zazděná okna*, 1894, *Kniha aristokratická*, 1896, *Sexus necans*, 1897, *Písňe tulákovy o životě a smrti*, 1930), prozaik (*Gotická duše*, 1900, *Román Manfředa Macmillena*, 1907, *Scarabeus*, 1909, *Zastřený obraz*, 1923), dramatik (*Hořící duše*, 1899, *Cesare Borgia*, 1908), literární kritik a esejista (*Renesanční touhy v umění*, 1902, *Impresionisté a ironikové*, 1903, *Chimérické výpravy*, 1905, *Umění jako kritika života*, 1906, *Jan Neruda*, 1911, *Tvárcové a epigoni*, 1927). Založil tzv. Karáskovu galerii, soustřeďující zejména grafický soubor moderního umění. Spisy 1902-1912, 17 svazků; Sebrané spisy 1921-1932, 19 svazků. Srov. *Dějiny české literatury III*, s. 574.

KHÁS Ladislav (29. 6. 1905 v Stříbrných Horách u Sušice - 21. 2. 1976 v Praze), novinář a fejetonista (*Plzeňské fejtony*, 1936, *Sebranka*, 1944, *Nové pověsti české*, 1946, *Druhá sebranka*, 1970), autor dramatických pásem a scének pro Divadlo Spejbla a Hurvínka.

KHOL František (4. 11. 1877 v Praze - 3. 1. 1930 v Praze), v l. 1915-1925 dramaturg Národního divadla, prozaik (*Iluzionisté*, 1911, *Rozmary lásky*, 1915, *Zrcadlo v baru*, 1916), autor prací odborných (*Benátčana Jakuba Casanovy život a dílo*, 1911, *Tadeáš Haenke, jeho život, dílo a listy*, 1911, *Město minulosti - Benátky*, 1916) a libret pro K. Moora (*Vij*, 1903).

KLÁŠTERSKÝ Antonín (25. 9. 1866 v Mirovicích u Písku - 3. 10. 1938 v Praze), básník, autor přírodní, intimní a žánrové lyriky (*Ptačí svět*, 1889, *Spadalé listí*, 1890, *Písňe z práce*, 1891, *Epické básně*, 1892, *Droby života*, 1892, *Pražské motivy*, 1893, *Vzpomínky z jihu*, 1897, *Tmavé růže*, 1898, *Sonety tiché pohody*, 1900, *Sonety prchavých okamžiků*, 1907, *Z českých žalmů*, 1911, *České balady a romance a jiné básně*, 1912, *Ironické sicilány*, 1913, *Zaváto*, 1918, *Na českém jihu a jiné básně*, 1920, 1922/21, *Sonety babího léta*, 1926, *Chodský písňe*, 1926, *Chvilé zasnění a vzpomínek*, 1934), knížek pro děti (*Modré zvonky a jiné verše pro děti*, 1904, *Z čarovné studánky*, 1909, *Slunný den a jiné verše pro děti*, 1917) a prací odborných (*J. V. Sládek, jeho život a dílo*, 1922, *Padesát let spolku českých spisovatelů beletristů Máj*, 1938). Napsal vzpomínky (*Vzpomínky a portréty*, 1934). Překládal z angličtiny (W. Shakespeare, G. G. Byron, H. W. Longfellow, E. Barrett-Browningová, W. M. Thackeray, P. B. Shelley, O. Wilde, antologie *Moderní poezie americká*, 1906, 1909, 2 sv.), němčiny (N. Lenau) aj. Jako organizátor kulturního života působil v družstvu Máj, Zeyerově fondu, Svatoboru aj. Redigoval *Sborník světové poezie* a *Sborník Společnosti J. Vrchlického*. Srov. *Dějiny české literatury III*, s. 574.

KLENKOVÁ Hana (roz. Benešová; 8. 6. 1905 v Čakovcích u Prahy - 8. 11. 1992 v Praze), vychovatelka, prozaička,

autorka psychologických próz ze života mládeže (*Dům tiché pohody*, 1938, *Slunečná farma*, 1939, *Regina Lorencová*, 1947, *Darebák*, 1948, *Buď moudrá, má bolesti*, 1978) a prózy pro děti (*Vendulka tanečnice*, 1941).

KLIČKA Benjamin (vl. jm. Benjamin Fragner; 20. 11. 1897 v Praze - 26. 12. 1943 v Praze), lékař, autor psychologických společenských povídek a románů (*Vzpouza nosičů*, 1925, *Tulák Jeronym a jiné osudy*, 1925, *Divoška Jaja*, 1925, *Brody*, 1926, *Pestré osmero*, 1928, *Jaro generace*, 1928, I. díl trilogie, *Jedovatý růst*, 1932, 2. díl, *Ejhle občan!*, 1934, *Útěk ze století*, 1935, *Do posledního dechu*, 1936, *Na vinici Páně*, 1938, 3. díl trilogie, *Duch asistentky Kurdové*, 1940, *Nebožka bdí*, 1941, *Dělný neumírá*, 1941). Psal též poezii (*Jiný svět*, 1921, *Svět z rodiny*, 1927). Dílo Benjamin Kličky 1956–1959, 3 svazky.

KLÍMA Karel Zdeněk (3. 10. 1883 v Brně - 23. 8. 1942 v koncentračním táboře v Terezíně), novinář a redaktor v Lidových novinách, Českém slově aj., divadelní kritik.

KLÍMA Ladislav (22. 8. 1878 v Domažlicích - 19. 4. 1928 v Praze), filozof, esejista (*Svět jako vědomí a nic*, 1904, 1928/2, *Traktáty a diktáty*, 1922, *Vteřina a věčnost*, 1927; posmrtně *Arknum. Cogitata. Sentence, deníky a aforismy*, 1934, *Vlastní životopis filozofa L. Klímy*, 1937, *Filozofické listy*, 1939) a prozaik (*Soud boží*, 1928, *Utrpení knížete Sternenhocha*, 1928; posmrtně *Slavná Nemesis a jiné příběhy*, 1932, *Juvenilie*, 1941, deníky a dopisy *Boj o vše*, 1942). Spolu s A. Dvořákem napsal divadelní hru *Matěj Poctivý* (1922). Dílo Ladislava Klímy 1946–1948, 2 svazky.

KLOSTERMANN Karel (13. 2. 1848 v Haagu v Rakousku - 16. 7. 1923 ve Štětkni u Strakonice), středoškolský učitel, prozaik, autor povídek a románů zejména z venkovského šumavského prostředí (*V ráji šumavském*, 1893, *Ze světa lesních samot*, 1894, *Skláři*, 1897, *Domek v Polední ulici*, 1898, *Kam spějí děti*, 1901, *Světák z Podlesí*, 1905, *Pošumavské rapsodie*, 1908, *Mlhy ma Blatech*, 1909, *Žichovičtí pŕpáni*, 1914) a vzpomínek (*Červánky mého mládí*, 1926). První práce vyšla německy (*Böhmerwaldskizzen*, 1890). Spisy 1904–1928, 38 svazků; Vybrané spisy 1956–1959, 6 svazků. Srov. Dějiny české literatury III, s. 575.

KNAP Josef (28. 7. 1900 v Podůlší u Jičína - 13. 12. 1973 v Praze), pracovník divadelního odd. Národního muzea, prozaik, autor románů a povídek z venkovského prostředí (*Ziracené jaro*, 1922, *Réva na zdi*, 1926, 1935/2, *Muži a hory*, 1928, *Vysoké jarní nebe*, 1932, *Cizinec*, 1934, *Puszta*, 1937, *Dívčí hlas*, 1940, *Věno*, 1944, *Dokud vane vítr*, 1968, *Vzdálená země*, 1969, *Čas kopřiv*, 1970), prací z oboru dějin divadla (*Hilbert*, 1926, *Zöllnerové*, 1958, *Umělcové na pouti*, 1961, *Čtyři herečky*, 1967), literární kritik (*Alej srdcí*, 1920, *Cesty a vůdcové*, 1926, *Fráňa Šrámek*, 1937, *Literatura české půdy*, 1939). Redigoval *Sever a Východ* aj. V l. 1951–1955 protiprávně vězněn, 1967 rehabilitován.

KNOB Jan (24. 6. 1904 ve Velíši u Jičína - 29. 4. 1977 v Turnově), učitel, autor vlastivědných prací, prozaik z okruhu ruralismu (*Smršť*, 1929, *Písmo času*, 1937, *Z plamenů roste*, 1940, *Kruh viny*, 1974; posmrtně *Isabela*, 1981), autor prací pro mládež (*Kámen ze všech nejkrásnější*, 1946).

KOCOUREK Josef (22. 1. 1909 v Brdě u Nové Paky - 31. 3. 1933 tamtéž), učitel, autor lyrizovaných próz a sociálních románových reportáží (*Srdce*, 1932; posmrtně *Kalendář, v němž se obrací listy*, 1937, 1949 pod názvem *Děšť spláchl ohniště*, *Zapadlí vlastenci* 1932, 1961, *Srdce v dlani*, 1964, *Šest milostných*, 1964, *Žena*, 1968, deníkové záznamy *Extáze*, 1971; výbor *Z konce světa*, 1980).

KODÍČEK Josef (24. 1. 1892 v Praze - 4. 11. 1954 v Mnichově, NSR; po r. 1948 žil v zahraničí), novinář a redaktor (*Tribuna*, 1940–1945 spolupracoval s BBC, 1951–1954 se Svobodnou Evropou), dramaturg Vinohradského a Burianova divadla, divadelní, literární a výtvarný kritik (*Přehled, Scéna*), překladatel z němčiny (R. Walter, L. Feuchtwanger), italštiny (F. T. Marinetti) aj.

KOLÁŘ Jiří (nar. 24. 9. 1914 v Protivíně), básník a výtvarník, člen Skupiny 42, autor předmětné a experimentální poezie (*Křestný list*, 1941, *Sedm kantát*, 1945, *Limb a jiné básně*, 1945, *Ódy a variace*, 1946, *Dny v roce*, 1948, *Mistr Sun o básnickém umění*, 1957, *Vršovický Ezop*, 1966, *Nový Epiket*, 1968, *Návod k upotřebení*, 1969, *Prométheova játra*, 1985).

Autor prací pro děti, vydaných po r. 1945 (*Jeden den prázdnin*, 1949, *Kocourkov*, 1959, spolu s J. Hiršalem, *Nápady pana Apríla*, 1961, *Enšpígl*, 1962, spolu s J. Hiršalem, *V sedmém nebi*, 1964, *Baron Prášil*, 1965, spolu s J. Hiršalem), knih deníkových záznamů a úvah (*Očítý svědek*, 1983, *Odpovědi*, 1984). Překládal zejména z angličtiny (E. A. Poe, W. Whitman, E. L. Masters, T. Williams aj.). Spisy: Dílo od 1992, dosud 3 sv.

KOLMAN CASSIUS Jaroslav (vl.jm. J. Kolman; 30. 12. 1883 v Hlušicích u Nového Bydžova - 4. 6. 1951 v Praze), novinář a redaktor (Venkov, Lidové noviny, Polední list), reflexivní básník, autor elegií a balad (*Ovčín*, 1937, *Lyrická dramata*, 1937, *Železná košile*, 1938, 1947/2/, *Hromnice hoří*, 1939, *Balady*, 1943, 1948/2/, *Elegie*, 1944), satirik (*Cassiovy listy*, 1921, *Chameleon Bengár a jiné satiry*, 1922), prozaik (*Povídky pro Fajáky*, 1923). Psal také dramata (*Jak nás poznamenala*, 1926) a práce odborné (*Jakub Obrovský*, 1935). Básnické dílo 1943–1947, 3 svazky, nedokončeno.

KONRÁD Edmond (30. 5. 1889 v Praze - 9. 5. 1957 v Praze), knihovník, pak redaktor, dramatik (*Javor čili Děti a smrt*, 1922, *Návrat mládí*, 1923, *Širočina*, 1923, *Komedie v kostce*, 1925, *Rodinná záležitost*, 1927, *Olbrřim*, 1928, *Nahý v trní*, 1930, *Kvočna*, 1932, *Čaroděj z Menlo aneb Pokolení prvních věcí*, 1934, *Ráj srdce*, 1937, *Kde se žebrá*, 1937, *Skřivan a smršť*, 1946, *Student Jan*, 1948), prozaik (*Mámení po převratu*, 1935, *Nač vzpomenu*, 1957, rozš. 1967, *Duše v očistci*, 1970) a divadelní kritik (Tribuna, Venkov, Cesta, Národní osvobození, Lidové noviny; *O Anně Sedláčkové*, 1928, *František Langer*, 1949).

KONRÁD Karel (28. 3. 1899 v Lounech - 11. 12. 1971 v Praze), novinář, člen Devětsilu, prozaik poetistické generace (*Robinsonáda*, 1926, *Rinaldino*, 1927, *Dinah*, 1928), satirik a parodista (*Epištoly k nesmělým milencům*, 1941, *Epigramy*, 1958), aforista (*Posní krápeže*, 1945, *Ano - ne!*, 1960), autor románových próz (*Rozchod!*, 1934, *Postele bez nebes*, 1939), reportáží (*Šestinásobná ozvěna*, 1948, *Slyš mě!*, 1950) a vzpomínek (*O Konstantinu Bieblovi*, 1952, *Vyprávění o Jiřím Purkyňovi*, 1953, *Nevzpomínky*, 1963). Napsal monografii (*Malíř Vojtěch Tittelbach*, 1938) a knížku pro děti (*Kočko, kočko kočkatá*, 1963). Redigoval Trn, Rudé právo, Přestávku Vlasty Buriana aj. Dílo 1952–1960, 8 svazků.

KONRAD Kurt (vl. jm. K. Beer; 15. 10. 1908 v Třebíči - 25. 9. 1941 v nacistickém vězení v Drážďanech), marxistický publicista a redaktor (Tvorba, Rudé právo, Haló noviny), historik (*Španělské revoluce*, 1937, z pozůstalosti *Svoboda a zbraň*, 1949, výbor *Na prahu války*, 1951, *Husitská revoluce*, 1964), estetik a kritik (výbory *Ztvárněte skutečnost*, 1963, *O revoluční tradici české literatury*, 1980).

KOPECKÝ Jan (13. 10. 1919 v Habrkovicích u Kutné Hory - 20. 12. 1992 v Praze), dramaturg, divadelní kritik a historik. esejista, profesor dějin českého divadla na KU od r. 1960 (*Divákovy zápisky*, 1944). Těžisko jeho práce je v době po r. 1945 (*O nové české divadlo*, 1945, R. Nasková, 1948, *Knížka o Tylovi*, 1951, *Nedokončené zápasy*, 1961, *Dramatický paradox*, 1963, *Co je divadlo*, 1983, pod jm. Jan Bernard, *Divadlo A. Artauda*, 1987). Vydal knihy fejetonů a cestopisných reportáží (*Šovčské zápisky*, 1953, *Zápisníček*, 1958, *Česká země - matka chleba*, 1960). Objevil a vydal české lidové hry (*Komedie o umučení a slavném vzkříšení pána a spasitele našeho Ježíše Krista*, 1967). Překládal z ruštiny (A. N. Ostrovskij), z franštiny (R. Rolland).

KOPTA Josef (16. 6. 1894 v Libochovicích n. Ohří - 3. 4. 1962 v Praze), novinář publikující zejména v legionářských časopisech (Národní osvobození), prozaik (*Třetí rota*, 1924, 1. díl trilogie, *Hlídač č. 47*, 1926, *Třetí rota na magistrále*, 1927, 2. díl trilogie, *Marta, Marie, Helena*, 1928, *Jediné východisko*, 1930, 1. díl druhé trilogie, *Červená hvězda*, 1931, 2. díl druhé trilogie, *Třetí rota doma*, 1934–1935, 3. díl trilogie, *Několik příběhů ze života blázna Kabrnose*, 1934, *Chléb a víno*, 1936, 3. díl druhé trilogie; *Modrý námořník* - trilogie: *Marnotratná pouť*, 1936, *Zlatá sopka*, 1937, *Věčný pramen*, 1937; *Ptáčník Ané*, 1940, *Dies irae*, 1945, *Láska v pěti podobách*, 1946; posmrtně *Kolibří povídky*, 1964), básník (*Cestou k osvobození*, 1920, *Nejvěrnější hlas*, 1928), dramatik (*Revoluce*, 1925, *Hodiny a sen*, 1941), autor knížek pro děti (*Antonín a kouzelník*, 1930, *Poštovní holub č. 17*, 1939, posmrtně *Starodávňé cesty do světa*, 1964), publicista (*Štefáník*, 1923, *Jak vznikala Třetí rota*, 1929) a překladatel z ruštiny.

KOSTOHRYZ Josef (25. 12. 1907 v Křenovicích v Čechách - 24. 5. 1987 v Praze), středoškolský profesor, básník (*Prameny ústí*, 1934, *Rekviem*, 1944, *Ať zkamení*, 1947, *Jednorozec mizí*, 1969, *Přísný obraz*, 1970, *Eumenidy*, Mnichov

1981), překladatel z francouzštiny (Balzac, Rolland ad.), italštiny, němčiny, spoluredaktor Řádu. V l. 1951–1963 protiprávně vězněn, r. 1968 rehabilitován.

KOUDELÁK Josef (26. 2. 1906 v Seničce u Litovle - 20. 8. 1960 v Bělkovicích u Olomouce), učitel, básník inspirovaný venkovským prostředím (*Hořící srdce*, 1926, *Vesnice v poledni*, 1927, *Náš rod*, 1930), ruralistický prozaik (*Vrata tmy*, 1932, *Krůpěje*, 1933, *Hraničáři*, 1934, *Pacholek Jordán*, 1936, *Praděd nespí*, 1948). Psal práce pro mládež (*O pacholku Janovi a krásné Magdalence*, 1944, *Dědina ve veselých botách*, 1957, posmrtně *Křišťálový vrch*, 1961).

KOVAL Karel (vl. jm. K. Šlais; 5. 9. 1896 v Plzni - 26. 4. 1956 v Praze), novinář a redaktor (Venkov, Svobodné slovo), prozaik, autor vesnického románu (*Česká madona*, 1939), posmrtně vydané románové kroniky (*Mozart v Praze*, 1956), knihy pro mládež (*Zeměklíč*, 1940) a loutkových her (také pro Skupovo divadlo v Plzni). Psal divadelní a hudební referáty a překládal z dánštiny (H. Ch. Andersen aj.).

KOVÁRNA František (17. 9. 1905 v Krpěch u Mělníka - 19. 6. 1952 v New Yorku, USA; od r. 1948 žil v cizině), docent dějin umění na KU, estetik a výtvarný kritik (*A. Slaviček*, 1930, *Současné malířství*, 1932, *Ludvík Kuba*, 1935, *České malířství let devadesátých*, 1940, *Výtvarné epistoly*, 1941, *František Kaván*, 1941), publicista (*Česká střizlivost a český patos*, 1939, *Listy mrtvému příteli*, 1946, *O kulturu v socialismu*, 1946), autor literární monografie (*K. M. Čapek-Chod*, 1936). Psal také práce prozaické (*Živí a mrtví*, 1926, *Bojácní a rváč*, 1926, *Bezmlč*, 1940) a poezii (*Na břehu*, 1932). Redigoval Signál, Volné směry aj. Překládal z italštiny (L. Pirandello aj.).

KOŽÍK František (nar. 16. 5. 1909 v Uherském Brodě), rozhlasový a filmový dramaturg, básník (*Trnitá souhvězdí*, 1930, *Na břehu noci*, 1936, *Cesta k lidem*, 1938, *Stežka věrnosti*, 1972), prozaik, autor životopisných románů (*Největší z pierotů*, 1939, *Básník neumírá*, 1940, *Blázniví živí bůh*, 1943, *Josef Mánes*, 1955, *Rytíř smutné postavy*, 1958, *Pouta věrnosti*, 1971, *Na křídlech větrného mlýna*, 1977, *Neklidné babí léto*, 1979, *Fanfáry pro krále*, 1983, *Věvec vavřínový*, 1987), historických aj. próz (*Třikrát se ohlédnu*, 1970, *Město šťastných lásek*, 1974, *Normální obraz srdce*, 1976, *Po stopách dětství*, 1979, *Kronika života a vlády Karla IV., krále českého a císaře římského*, 1981, *Šavle a píseň*, 1984, *Svátky krásné hvězdy*, 1988), dramát a rozhlasových her (*Cristobal Colón*, 1934, *Shakespeare*, 1940, *Don Quijote přichází*, 1941, *Meluzína*, 1943, *Komediant*, 1944, *Noci na Zvíkově*, 1973, *Než se zvedla opona*, 1974), vzpomínek (*Sníh padá na Hradišče*, 1971), autor prací pro mládež (*Prstýnek z vlasů*, 1941, *Pirinka*, 1943, *Vítěz maratónský*, 1952, *Synové hor*, 1954, *Bolestný a hrdinský život J. A. Komenského*, 1958, *Zákon věrných strážců*, 1961, *Čarovný prsten*, 1971, *Miláček národa*, 1975, *Anděl míru*, 1984, *Devět Ofélií*, 1988) a prací odborných (*Rozhlasové umění*, 1940, *Cervantes, tvůrce Dona Quijota*, 1947), operních i operetních libret.

KRAHULÍK Ivan (vl. jm. František Mužík; 14. 6. 1881 v Praze - 25. 7. 1966 v Praze), redaktor, prozaik, autor historické románové kroniky (*Komu pochodeň?*, 1944) a knih pro děti (*Nejkrásnější dárek*, 1960). Překládal z franštiny (Voltaire), angličtiny (W. Irving) aj.

KRÁL Josef (18. 12. 1853 v Praze - 17. 9. 1917 v Praze), filolog, profesor klasické filologie na KU (od r. 1893). Zabýval se zejména antickou literaturou a otázkami poetiky (*O scenerii řeckého divadla*, 1888, *Řecká a římská rytmička a metrika*, 1890–1913, 3 sv., *O prozodii české*, 2 sv., posmrtně 1923, 1938). Srov. Dějiny české literatury III, s. 577.

KRÁLÍK Oldřich (9. 6. 1907 v Kroměříži - 20. 8. 1975 v Olomouci), literární kritik, historik a textolog, profesor české literatury na univerzitě v Olomouci (*Otokar Březina. Logika jeho díla*, 1948, *Historie textu Máchova díla*, 1953, *Kapitoly o Slezských písních*, 1957, *Pouť krkonošská. Máchovy texty a máchovské apokryfy*, 1957, *Šalda a poezie*, 1957, *K počátkům literatury v přemyslovských Čechách*, 1960, *Křižovatky Nerudovy poezie*, 1965, *Slavíkovské interludium*, 1966, *Od Radima ke Kosmovi*, 1968, *Demystifikovat Máchu*, 1969, *Labyrint dávných dějin českých*, 1970, *Filiace vojtěšských legend*, 1971, *Nejstarší rodokmen české literatury*, 1971, *První řada v díle K. Čapka*, 1972; posmrtně *Kosmova kronika a předchozí tradice*, 1976, *Kapitoly o P. Bezručovi*, s V. Fickem, 1978).

KRAMOLIŠ Čeněk (7. 12. 1862 v Rožnově pod Radhoštěm - 16. 6. 1949 v Brně), učitel, prozaik, autor lidových povídek a románů s historickým pozadím (*Bratři Dolínáci*, 1894, *Tři valašské povídky*, 1897, *Obrázky z Valašska*, 1898, *Stráž-*

ové hor, 1905, *Moravská babička*, 1926, *Valašská vojna*, 1929, 2 sv., *Vězením a vyhnáním*, 1932, 3 sv., *Rychtář Šoman*, 1935, *Za přelomu*, 1945), vzpomínek (*Vzpomínky z učitelského a spisovatelského života*, 1948) a studií vlastivědných, národopisných a pedagogických. Souborné vydání Historické romány a povídky, 1929–1937, 15 svazků.

KRÁSNOHORSKÁ Eliška (vl. jm. Alžběta Pechová; 18. 11. 1847 v Praze – 26. 11. 1926 v Praze), pracovnice ženského hnutí, redaktorka, básnířka, autorka vlastenecké poezie (*Z máje žití*, 1871, *Ze Šumavy*, 1873, *Vlny v proudu*, 1885, *Na živé struně*, 1895, *Rozpomínky*, 1896, *Ozvěny doby*, 1922), epiky (*K slovanskému jihu*, 1880, *Vlaštovičky*, 1883), společenské satiry (*Bajky velkých*, 1889), prozaička (*Povídky*, 1885, *Zemský ráj* 1885, *Náš druhý sbor*, 1888, *vzpomínky Z mého mládí*, 1921). Psala práce pro mládež (*Svéhlavička*, 1887, *Z našich luhů*, 1885, *Tři pohádky*, 1885, *Célinka*, 1901, *Pohádky zdaleka i zblízka*, 1904), operní libreta (*Hubička*, 1876, *Tajemství*, 1879, *Čertova stěna*, 1883, *Viola*, pro B. Smetanu; *Lejla*, 1868, *Břetislav*, 1870, *Karel Škréta*, 1884, pro K. Bendla, *Blaník*, 1881, pro Z. Fibicha, aj.) a práce odborné (*Obraz novějšího básnictví českého*, 1877, *Ženská otázka česká*, 1881, *B. Smetana*, 1885). Redigovala *Ženské listy* (1875–1911) a psala literární kritiky. Překládala z polštiny (A. Mickiewicz), ruštiny (A. S. Puškin), angličtiny (G. G. Byron) a němčiny (R. Hamerling). Básnické spisy E. Pechové-Krásnohorské 1920–1925, 4 svazky, nedokončeno. Srov. *Dějiny české literatury III*, s. 578.

KRATOCHVÍL Jaroslav (17. 1. 1885 v Tučapech u Vyškova – 20. 3. 1945 v koncentračním táboře v Terezíně), publicista, autor dokumentární historické práce (*Cesta revoluce*, 1922, 1928/2/), kriticko-realistických próz (*Vesnice*, 1924, 1936/2/, *Prameny*, I, II, 1934, 1956/3/) a reportáží (*Barcelona - Valencie - Madrid*, 1937). Dílo Jaroslava Kratochvíla, 1956, 2 svazky.

KRATOCHVÍL Miloš Václav (6. 1. 1904 ve Vídni – 9. 7. 1988 v Praze), historik, archivář, filmový dramaturg, profesor na filmové fakultě AMU, prozaik, autor historických povídek a románů (*Bludná pouť*, 1939, *Osamělý rváč*, 1941, 1955/3/, *Povídky lásky a smrti*, 1943, 1957/2/, *Král obléká halenu*, 1945, *Pochodeň*, 1950, *Mistr Jan*, 1951, *Komediant*, 1962, *Dobrá kočka, která nemlsá*, 1970, *Matyášův meč*, 1971, *Čas hvězd a mandragor*, 1972, *Lásky královské*, 1973, rozš. 1988, *Evropa tančila valčík*, 1974, *Život Jana Amose* 1975, *Evropa v zákopech*, 1977), dramatik (*Loď*, 1944, *České jaro*, 1948), autor prací odborných a populárně naučných (*Slováci a Praha*, 1931, *Základní kámen Národního divadla*, 1939, *Tisíciletou stopou československého lidu*, 1947, *Malé dějiny válek*, 1971, *Národ sobě*, 1983, *Panoptikum zašlých časů aneb Úsměvná svědectví historie*, 1986), knih pro mládež (*Památné bitvy našich dějin*, 1937, 1958/2/, *Báje a pověsti z Čech*, 1959) a filmových scénářů (soubor *Třikrát před kamerou*, s O. Vávrou, 1987).

KREJČÍ František Václav (4. 10. 1867 v České Třebové – 30. 9. 1941 v Praze), učitel, pak novinář a redaktor v dělnickém tisku (*Právo lidu*), literární, divadelní a hudební kritik a historik (*Rozhledy*, *Akademie*, *Naše doba*), esejista, popularizátor a autor monografií (*Bedřich Smetana*, 1900, *Julius Zeyer*, 1901, *Deset let mladé literatury*, 1901, *Jan Neruda*, 1902, *Umělecké dílo v literatuře a jeho výchovná moc*, 1903, K. H. Mácha, 1907, *Zrození básníka*, 1907, J. Vrchlický, 1913, *Jan Hus*, 1915). Psal také dramata (*Bojiště*, 1912, *Dědic*, 1919) a prózy (*Zlatá hvězda*, 1909, *Vlákna ve vichru*, 1917, *Jaro v Japonsku*, 1923, *U protinožců*, 1927). Posmrtně vydán výbor z memoárů a korespondence (*Konec století*, 1989). Překládal z franštiny (G. Flaubert, E. Hennequin, J. Barbey d' Aurevilly, A. France), z němčiny (F. Nietzsche, F. Wedekind) aj. Srov. *Dějiny české literatury III*, s. 579.

KREJČÍ Jan (4. 4. 1903 v Rajhradě u Brna – 30. 9. 1941 popraven nacisty v Praze-Ruzyni), komunistický novinář a publicista (*Finsko a Finové*, 1940, *Balkán*, 1940, výbor z díla *Na nepřemožitelné frontě*, 1954), divadelní kritik.

KREJČÍ Karel (20. 8. 1904 v Praze – 26. 6. 1979 v Praze), literární historik, profesor polské literatury na KU od r. 1948 (*Polská literatura ve věrech revoluce*, 1934, 1949/2/, *Přehled nové polské literatury*, 1937, *Jakub Arbes*, 1946, *Julius Słowacki, polský básník revolucionář*, 1949, *Dějiny polské literatury*, 1953, A. M. Tilschová, 1959, *Heroikomika v básnictví Slovanů*, 1964, *Praha legend a skutečností*, 1967, upr. 1981, *Česká literatura a kulturní proudy evropské*, 1975, K. H. Mácha a *Litoměřice*, s J. Volkovou, 1976).

KRIEBEL Zdeněk (29. 4. 1911 v Brně – 28. 12. 1989 v Brně), právník a redaktor, básník, autor občanské a intimní lyriky (*Polytonfox*, 1932, *S erbem lípového listu*, 1940, *Alarm*, 1947, *Knih milosti*, 1956, *Etudy pro dceru*, 1988) a knížek

pro děti, psaných po r. 1945 (*Píšťalička*, 1955, 1958/2/, *Ptám se, ptám se, pampeliško*, 1959, *Co dělá v parku sluníčko*, 1963).

KRIPNER Viktor (13. 5. 1906 v Praze - 22. 4. 1956 v Teplicích n. Bečvou), středoškolský profesor, básník, autor milostné a náladové poezie (*Závrať*, 1933, *Pěna a růže*, 1935, *Čas vrší dny*, Londýn 1942, *Znamení na nebi*, 1947).

KRŠKA Václav (7. 10. 1900 v Písku - 17. 11. 1969 v Praze), filmový režisér a scenárista (*Ohnivě léto*, *Mikoláš Aleš*, *Měsíc nad řekou*, *Stříbrný vítr*, *Zde jsou lvi aj.*), prozaik inspirovaný šrámkovským lyrismem (*Zatoulaný*, 1925, *Chlapec a kozloňoh*, 1929, *Toužení pod javorem*, 1929, *Odcházeti s podzimem*, 1930, *Klaris a šedesát věrných*, 1932).

KRUPIČKA Rudolf (4. 12. 1879 v Starkoči u Časlavě - 20. 10. 1951 v Kutné Hoře), básník z okruhu Moderní revue (*Zlatá kotva*, 1918, *Práh srdce*, 1920, *První láska*, 1922, *Láska za lásku*, 1927) a dramatik (*Velký styl*, 1918, *Vršovci*, 1919, *Nový majestát*, 1923).

KRYŠTOFEK Oldřich (7. 6. 1922 v Praze - 28. 11. 1985 v Praze), redaktor (Mladá fronta, Rozhlas, Pionýrské noviny), básník publikující většinu svého díla po r. 1945 (*Ukrytí v korálech*, 1941, *Hranice*, 1945, *Bolehlav*, 1946, *Modrá obloha*, 1958, *Malá říkání roku 1976*, 1984), autor veršů pro děti (*Příběhy Ilji Muromce*, 1948, *Modrou dálkou světa*, 1962).

KŘELINA František (26. 7. 1903 v Podhradí u Jičína - 25. 10. 1976 v Praze), učitel, autor, který se v letech třicátých hlásil k ruralismu, básník (*Půlnoční svítání*, 1927, *Plaché světlo*, 1934), prozaik (*Hlas kořenů*, 1927, *Hlas na poušti*, 1935, *Hubená léta*, 1935, *Puklý chrám*, 1936, 1949/10/, *Jalovčí stráně*, 1937, 1947/5/, *Amarú, syn hadí*, 1941, *Na březích Botiče*, 1948, *Má přítelkyně Dora*, 1968, *Bábel*, 1968, *Cesta do Aiginy*, 1969, *Každý své břímě*, 1969), dramatik (*Postila*, 1937), autor prací pro mládež (*Z bukového dřeva*, 1943, *Zníjí dědek a jiné povídky pro mládež*, 1945, *Můj otec kapitán*, 1947). V l. 1951–1960 byl protiprávně vězněn, r. 1967 rehabilitován.

KŘÍČKA Petr (4. 12. 1884 v Kelči u Hranic - 25. 7. 1949 v Okarci u Náměště n. Oslavou), pův. povoláním chemik, básník, autor vitalistické poezie a lyriky čerpající z tradic lidového básnictví (*Šípkový keř*, 1916, *Bílý štít*, 1919, *Hoch s lukem*, 1924, *Světly oblak*, 1945, *Píseň meče*, 1946), satirik (*Suchá jehla*, 1933, *Đábel frajtre*, 1947), autor knížek pro děti (*Svět zvířat*, 1919, *O neposlušném Budulínkovi*, 1945) a překladatel z ruštiny (Byliny, A. S. Puškin, M. J. Lermontov, N. V. Gogol, T. Ševčenko, M. J. Saltykov-Ščedrin, L. N. Tolstoj, A. P. Čechov, D. S. Merežkovskij, V. Brjusov aj.), z franštiny (Molière, R. Rolland) aj.

KŘÍŽ František Václav (26. 2. 1900 ve Viničných Šumicích u Brna - 24. 12. 1982 v Brně), učitel, prozaik venkovského života (*Srdnatá Marína*, 1934, *Děti země*, 1935, *A zpívají*, 1937; povídkový soubor *Oči a srdce*, 1970), esejist (Noc, 1920, *Evangelium*, 1923, *Jidáš Iškariotský*, 1927, *Dionýsos a satyr*, 1928).

KUBÍN Josef Štefan (7. 10. 1864 v Jičíně - 31. 10. 1965 v Praze), středoškolský profesor, folklorista, sběratel lidového vyprávění (*Povídky kladské*, 1908, 1910–1914, 2 sv., 1958/2/, *Lidové povídky z českého Podkrkonoší I-II.*, 1922, 1926, 1948/2/, *Kudrlinky*, 1928) a písní (*Kladské písničky*, 1925), autor povídek, vyrůstajících z lidové slovesné tradice (*Hrozná chvíle*, 1941, *Blesky nad hlavou*, 1942, *Kudrnaté povídky*, 1946, *Divoké přeháňky*, 1948), pohádek (*Hostem u pohádky*, 1924, *Čarovné kvítí*, 1926, *Nová kytky pohádek*, 1928, *V čarodějném kole*, 1941, *Zlatodol pohádek*, 1948–1952, 4 sv., *Pohádek jako kvítí*, 1955) a prací odborných (*Lidová píseň Čechů štrálských*, 1931, *České emigrantské osady v Pruském Slezsku*, 1931). Folkloristické dílo J. Š. Kubína, 1958–1971, 3 svazky.

KUBKA František (4. 3. 1894 v Praze - 7. 1. 1969 v Praze), redaktor, prozaik, autor novel a povídek (*Barvy východu*, 1923, *Fu*, 1924, *Sedmero zastavení*, 1931, *Skytský jezdec*, 1941, 1946/2/, *Pražské nokturmo*, 1943, *Karlštejnské vigilie*, 1944, *Palečkův úsměv*, 1946, *Palečkův pláč*, 1948, *Malé povídky pro Mr. Trumana*, 1951, *Picassova holubice*, 1953; posmrtně *Zpívající fontána aneb Devět pražských novel*, 1970), románového cyklu (*Veliké století*, 1950–1956, 7 dílů, v konečné redakci 5 dílů), vzpomínkových črt (*Na vlastní oči*, 1959, *Hlasy od východu*, 1960, *Tváře ze západu*, 1961, *Setkání s knihami a lidmi za mladých časů*, 1963, *Mezi válkami*, 1969), dram (Ataman Rinov, 1928, *Hra svatováclavská*, 1929)

a sbírek poezie (*Slunovrat*, 1914, *Hvězda králů*, 1925). Překládal z ruštiny, němčiny a latiny. Dílo Františka Kubky 1955–1962, 10 svazků.

KUČERA Otakar (1906–1980 v Jilemnicích), lékař-psychiatr, socialisticky orientovaný publicista, přispíval do U, Tvorby, Střediska aj. pod pseud. O. Krígl, Karel Jiříček.

KUDĚJ Zdeněk Matěj (vl. jm. Zdeněk Marian; 24. 11. 1881 v Hořicích v Podkrkonoší - 8. 8. 1955 v Litomyšli), lidový vypravěč a humorista (*Humoresky*, 1916, *Král tuláků*, 1923, 2 sv., *Horalská republika*, 1932, posmrtně *Zlý dědek z Vysočiny*, 1961), autor polodokumentárních prací, črt a povídek (*Bídne dny a jiné povídky*, 1913, *Majitel zlatých dolů a jiné povídky*, 1914, *Hostem u báňšky cara*, 1914, *Z Nového světa*, 1918, *Mezi dvěma oceány*, 1918, *Ve dvou se to lépe táhne*, 1923, 1924, 2 sv., *Když táhne silná čtyřka*, 1930, 2 sv.). Překládal z angličtiny (Ch. Dickens, W. Scott aj.) a ruštiny (A. V. Amfiteatrov aj.). Spisy, 1930, 2 svazky; výbor Americké obrázky, 1982.

KUNDERA Ludvík (nar. 22. 3. 1920 v Brně), novinář a redaktor, básník vycházející ze surrealismu, který většinu svého díla publikoval po r. 1945 (*Živly v nás*, 1946, *Klínopisný lampář*, 1948, *Záznamy a promluvy*, 1961, *Hruďen*, 1985, *Ztráty a nálezy*, 1991), satirik (*Letní kniha přání a stížností*, 1962), prozaik (*Napospas aneb Přísloví pro kočku*, 1947), literární a výtvarný kritik a esejista (*Německé portréty*, 1956), dramatik (*Totální kuropěť*, 1962, *Korzář*, 1963), editor (F. Halas, antologie *Haló, je tady víchr - víchřice! Expresionismus*, 1969, *Dada*, 1983). Překládal zejména z němčiny (R. M. Rilke, L. Frank, H. Arp, P. Huchel, B. Brecht, J. R. Becher, A. Seghersová, L. Renn, H. Böll, P. Celan aj.), také z franštiny (R. Desnos, R. Char), bulharštiny (Ch. Smirnski, N. J. Vapcarov) aj.

KVAPIL Jaroslav (25. 9. 1868 v Chudenicích u Klatov - 10. 1. 1950 v Praze), novinář a redaktor (Hlas národa, Národní listy, Zlatá Praha), od r. 1900 režisér, dramaturg, od r. 1912 šéf činohry Národního divadla, dekadentně symbolistický básník (*Padající hvězdy*, 1889, *Růžový keř*, 1890), intimní a reflexivní lyrik (*Liber aureus*, 1894, *Na sklonku října*, 1928), dramatik (*Bludička*, 1896, *Princezna Pampeliška*, 1897, *Oblaka*, 1903, *Širotek*, 1906), autor libreta k *Rusalcě* A. Dvořáka (1901), k *Deboře* J. Foerstra (1890) aj. Vydal i práce publicistické (*O projevu českých spisovatelů z května 1917*, 1924, *Tři řeči smuteční*, 1937). Napsal knihu vzpomínek (*O čem vím*, 2 sv., 1932). Překládal H. Ibsena, B. Björnsena aj. Národní umělec. Souborné vydání Básně, 1907, 1 svazek; Divadelní hry 1914–1918, 3 svazky; Souborné dílo 1945–1948, 4 svazky. Srov. Dějiny české literatury III, s. 580.

KVAPIL Josef Š. (29. 3. 1904 v Nových Sídlech u Litomyšle - 1. 6. 1975 v Olomouci), literární historik a kritik, profesor romanistiky na univerzitě v Olomouci (*Gotický Zeyer*, 1942, *Venkov v současné české beletrii*, 1944, *Romain Rolland et les amis d'Europe*, 1971).

KYTLICOVÁ Pavla (roz. Balíková; 8. 4. 1874 ve Vídni - 29. 1. 1932 v Tasově), prozaička, přítelkyně J. Demla, autorka vzpomínkové knihy *Rodiče a děti* (1927–1931, 5 sv., 1940–1941, ve 2 sv.). Psala též knížky pro děti (*O dětech, o zvířátkách a o jiných věcech*, 1919).

LACINA Václav (9. 7. 1906 v Hluboké n. Vltavou - 9. 12. 1993 v Rožmitálu pod Třemšínem), soudce, autor satirických prací veršem i prózou (*Zjevení*, 1925, *Krysa na hříděli*, 1926, *Ozubené okno*, 1930, *Snobi táhnou*, 1945, *Železné koště*, 1947, *Hřbitovní býlí*, 1951, *Měšťánské besedy*, 1953, *Žlučové kameje*, 1965), literárních parodií (*Čtení o psaní aneb Spisovatelem snadno a rychle*, 1947) a vzpomínek (*Co vám mám povídat*, 1966). S J. Kainarem, Z. Vavřinem aj. napsal hru *Cirkus plechový* (1946). Vybrané spisy 1961–1963, 3 svazky.

LADA Josef (17. 12. 1887 v Hrusicích u Senohrab - 14. 12. 1957 v Praze), malíř, karikaturista, ilustrátor, autor říkadél a pohádek (*O kocourku Mikešovi*, I - IV.: *Do světa*, 1935, *Cirkus Mikeš & Kludský*, 1935 a *Zlatý domov*, 1936, *Nezbedné pohádky*, 1946), humoristických povídek (*Straky na vrbě*, 1940) a vzpomínkové *Kroniky mého života* (1942). Národní umělec.

LANGER František (3. 3. 1888 v Praze - 2. 8. 1965 v Praze), vojenský lékař, v l. 1935–1938 dramaturg Městského divadla na Vinohradech, autor neoklasicistických próz (*Zlatá Venuše*, 1910) a dramat (*Svatý Václav*, 1912, *Miliony*, 1920),

později blízký čapkovské generaci v dramatické tvorbě (*Velbloud uchem jehly*, 1923, *Periferie*, 1925, *Grandhotel Nevada*, 1927, *Obrácení Ferdýše Pištory*, 1929, *Andělé mezi námi*, 1931, *Jízdní hlídka*, 1935, *Dvaasedmdesátka*, 1937) i v pracích prozaických (*Železný vlk*, 1920, *Předměstské povídky*, 1926, *Mrtví chodí mezi námi*, 1930, *Děti a dýka*, 1942, *Filatelistické povídky*, 1965, *Malířské povídky*, 1966). Napsal vzpomínkovou knihu (*Byli a bylo*, 1963) a práce pro děti (*Pes druhé rotý*, 1923, *Bratrstvo Bílého klíče*, 1934, *Pražské legendy*, 1956; loutkové hry: *Princ Kašpárek a jeho koníček*, 1931, *Pivoda, vodník pod vyšehradskou skálou*, 1961). Národní umělec. Knihy Františka Langra 1934–1937, 4 svazky; Výbor z díla 1966–1967, 2 svazky.

LAZECKÝ František (18. 8. 1905 v Tisku ve Slezsku - 16. 11. 1984 v Praze), knihovník, katolický básník (*Krutá chemie*, 1930, *Kříže*, 1934, *Věžeň*, 1940, *Bratr svět*, 1947; *Má paní hudba*, 1970, *Hledání klíčů*, 1971, *Jenom vzlyk temnot*, 1971, *Přátelství s jalovcem*, 1978, *Moje klenotnice*, 1980; posmrtně *Světlaný*, 1985, *Večeře u kata*, 1988), prozaik (*Studna v selském dvoře*, 1939) a esejista (*Pro mou zemi*, 1936, *Vladaři*, 1938, *Nad Slezskými písněmi*, 1947). Autor básnických sbírek pro mládež (*Malinový chodníček*, 1979, *Naše kačka potápáčka*, 1979) a knih pohádek (*Kaliny a maliny*, 1960, přeprac. a rozšíř. pod názvem *Kvítko ze skleněné hory*, 1972, *Černá princezna a ptáček Konypáček*, 1975, *Sedm Janků a drak Sedmihlavec*, 1977, *Dukátová stařenka*, 1983).

LEGER Karel (21. 9. 1859 v Kolíně - 5. 4. 1934 v Kolíně), básník, autor básnických povídek (*Pohádka z naší vesnice*, 1883, *Všední život*, 1883, *Tři povídky*, 1887, *V zátiší*, 1890, *Balada o mrtvém ševci a mladé tanečnici a jiné rozmarné básně*, 1904), próz z maloměstské společnosti (*Emancipovaná*, 1898, *Petr a Pavel*, 1901, *Hořký román*, 1906), historických románů (*Suchý čert*, 1917, *Konec války*, 1929). Psal také dramata (*Slepý*, 1903, *V zakletém zámku*, 1908) a práce pro mládež (*Loupežná výprava po Labi*, 1917, *Dobrodružství na severu*, 1924). Sebrané spisy 1913–1925, 12 svazků. Srov. Dějiny české literatury III, s. 581.

LESÁŘ František (31. 12. 1901 v Kostelci n. Orlicí - 16. 4. 1945 v Doudlebech n. Orlicí), prozaik z okruhu ruralistů (*Ovečky na horách*, 1939, *Tvůj bližní*, 1942, *Všude s námi*, 1943, *Tváří k domovu*, 1945).

z LEŠEHRADU Emanuel (vl. jm. Josef Maria Emanuel Lešetický; 15. 11. 1877 v Praze - 30. 5. 1955 v Praze), básník, epigon symbolistického a dekadentního hnutí (*Smutné kraje*, 1898, *Hudba srdce*, 1912, *Bratrství*, 1919, *Divotvorný snář*, 1935), prozaik (*Vila na konci města*, 1910, *Mučedník touhy*, 1920, *Had ztraceného ráje*, 1930), esejista (*Ideje a profily*, 1903, *Hledači skrytých pramenů*, 1934, *Básnické životy*, 1935, *Postavy a směry*, 1941). Pokusil se též o drama (*Hry v kostky*, 1937). Překládal z franštiny (Ch. Baudelaire, P. Verlaine, M. Maeterlinck, S. Mallarmé), angličtiny (W. Whitman, D. G. Rossetti, S. Marden, J. Ruskin), japonštiny aj. Sbíral rukopisy a literární dokumenty, pro něž vybudoval památník „Lešehradeum“. Souborné dílo 1930–1940, 15 svazků; Básnické překlady 1931–1937, 9 svazků; Eseje 1934–1941, 9 svazků.

LIER Jan (27. 10. 1852 v Kutné Hoře - 2. 6. 1917 v Praze), prozaik a fejetonista (*Fejetony*, 1885–1889, 3 sv.), dramaturg a lektor Národního divadla, autor žánrových společenských novel (*Novely*, 1883–1886, 4 sv., *Arabesky a novely*, 1886, *Hra s ohněm*, 1886, *Klín klínem*, 1899, *Píseň míru*, 1900, *Pokuta*, 1902, *V područí litery*, 1905, posmrtně *Magdaléna*, 1918, *Román Lutnových*, 1919, *Vojtěcha Rývy nástupce*, 1920, *Narcisa*, 1922), dramatik (*Flora*, 1879). Psal kritiky divadelní (*Divadelní listy*) a výtvarné (*Zvon*) a překládal z franštiny. Sebrané spisy 1918–1922, 10 svazků. Srov. Dějiny české literatury III, s. 581.

LISTOPAD František (vl. jm. Jiří Synek; nar. 26. 11. 1921 v Praze; od r. 1948 žije v zahraničí, nyní v Lisabonu), básník publikující po r. 1945 (*Sláva uřknutí*, 1945, *Vzduch*, 1946, *První věta*, 1946, *Jarmark*, 1947, *Svoboda a jiné ovoce*, 1956, *Černý bílý, nevím*, 1973, *Nástroje paměti*, 1982), prozaik (*Malé lásky*, 1946, *Boj o Venezuelu*, 1947, *Umazané povídky*, 1955), autor knih esejů (*Tristan, čili zrada vzdělance*, 1954, *Byty a prostory*, 1958). Píše též portugalsky.

LIŠKOVÁ Věra (19. 10. 1910 ve Švábenicích na Vyškovsku - 20. 11. 1944 v Brně), literární historička a kritička (*Posmrtný odlitek z prací Věry Liškové*, 1945).

LOM Stanislav (vl. jm. Stanislav Mojžíš; 13. 11. 1883 v Praze - 17. 11. 1967 v Praze), ředitel Národního divadla v l. 1932–1939, dramatik, autor zejména historických her (*Vůdce*, 1916, *Děvín*, 1919, *Převrat*, 1922, *Žižka*, 1925, *Svatý Václav*,

1929, *Karel IV.*, 1940, *Člověk Odysseus*, 1944, *Božský Cagliostro*, 1946, *Prokop Holý*, 1957), esejista (*Ejhle, člověče!*, 1931, *Svět na divadle a kolem něho*, 1942, *Jaroslav Hilbert*, 1947). Napsal libreto pro operu R. Karla *Smrt kmotřička* (1930). Vybraný soubor 1946–1948, 2 svazky.

LONGEN Emil Artur (vl. jm. E. A. Pitterman; 29. 7. 1885 v Pardubicích - 24. 4. 1936 v Benešově), divadelní režisér, herec, malíř, filmový pracovník, dramatik, autor veseloher, frašek a skečů (*V přítomí svatyně*, 1920, *Už to prasklo*, 1921, *Lepší lidé*, 1921, *Dezertér z Volšan*, 1926, *František Ferdinand d'Este aneb Konopištské růže*, 1927, *C. k. polní maršálek*, 1930), prozaik (*Král komiků*, 1927, *Herečka*, 1929), autor vzpomínkové monografie (*Jaroslav Hašek*, 1928). Souborné vydání Longenovy hry 1926, 4 svazky.

LORENC Zdeněk (nar. 12. 2. 1919 v Praze), surrealistický básník (*Vodnář v blížencích*, 1946, *Plavba*, 1947, *Za zády*, 1967, *Sladké vánoce mým mrtvým*, 1990, *Prabásně*, 1991, *Zavazadlo s posledním romantismem 20. století aneb konec*, 1992) a prozaik (*Kardinálská vesnice*, 1947, *Virakoča*, 1959, *Hodina pětadvacátá*, 1965, *Dutá lampa*, 1967, *Víno mrtvého muže*, 1969). Překladatel z franštiny (R. Rolland, L. Blanc, J. Cassou, T. Tzara, P. Eluard, L. Aragon), španělštiny (F. G. Lorca) aj.

LYSOHORSKY Ōndra (vl. jm. Ervín Goj; 6. 7. 1905 ve Frýdku - 19. 12. 1989 v Bratislavě), středoškolský profesor, autor revolučně tendenčních básní, v nichž se snažil vytvořit lašský jazyk (*Spiwajuco piašč*, 1934, *Htos hrudy*, 1935, výbor *Aj lašské řěky plynu do mořa*, 1958) a sbírek německy psaných básní (*Danksagung*, 1961, *Ich reif in meiner Zeit*, 1978).

MACEK Antonín (17. 6. 1872 v Mladé Boleslavi - 22. 5. 1923 v Praze), novinář a redaktor sociálně demokratického a komunistického tisku (*Rudé květy*, *Právo lidu*, *Rudé právo*), básník (*Mému dítěti*, 1909, *Kniha o ráji*, 1912, *Mé Čechy a jiné básně*, 1918), prozaik (*Dvě povídky*, 1911, *Povídky z Východu*, 1912, *Tichý svět*, 1918), esejista (*Listy k srdci*, 1916, *Člověk doby poválečné*, 1918), autor prací publicistických (*Protiklerikální úvahy*, 1912), kritik, satirik a překladatel z franštiny (F. Rabelaise, Voltaire, A. de Vigny, H. de Balzac, A. France, Ch. L. Philippe), němčiny (E. T. A. Hoffmann, L. Feuerbach), ruštiny (L. N. Tolstoj), italštiny (G. Boccaccio). Převyprávěl *Bezbožné povídky* (1910), *Irské pohádky o skřítcích* (1913) aj. Psal výtvarné referáty (*Světozor*, *Zlatá Praha*).

MA-FA (vl. jm. Marie Breinlová, roz. Fantová; 6. 11. 1893 v Praze - 23. 4. 1963 v Praze), novinářka (*Lidové noviny*) a fejetonistka (*Křížovka světa*, 1938). Překládala z angličtiny (S. Maugham, R. Macaulay, E. Waugh, P. Cheyney aj.).

MAHEN Jiří (vl. jm. Antonín Vančura; 12. 12. 1882 v Časlavi - 22. 5. 1939 v Brně), v l. 1910–1919 redaktor Lidových novin, v l. 1918–1922 dramaturg Národního divadla v Brně, v l. 1921–1939 knihovník Městské knihovny v Brně, ve svých začátcích patřil ke skupině anarchistických spisovatelů. Básník (*Černovská masakra*, 1907, *Plamínky*, 1907, *Balady*, 1908, *Duha*, 1916, *Požár Tater*, 1934), prozaik (*Kamarádi svobody*, 1909, *Díže*, 1911, *Měsíc*, 1920, *Rybářská knížka*, 1921, *Nejlepší dobrodružství*, 1929), dramatik (*Janošík*, 1910, *Ulička odvahy*, 1917, *Mrtvé moře*, 1918, *Nebe, peklo, ráj*, 1919, *Chroust*, 1920, *Nasreddin čili Nedokonlá pomsta*, 1930, *Mezi dvěma boufkami*, 1938), autor filmových libret (*Husa na provázku*, 1925) a prací pro děti (*Její pohádky*, 1914, 1922 s názvem *Co mi liška vyprávěla*), esejista a publicista (*Máchova poezie a její význam*, 1910, *Před oponou*, 1920, *Režisérův zápisník*, 1923, *Kniha o českém charakteru*, 1924, *Knížka o čtení praktickém*, 1924, *Kapitola o předválečné generaci*, 1934). Sebrané spisy 1928–1934, 7 svazků; Divadelní hry 1930–1938, 5 svazků; Dílo 1953–1959, 8 svazků.

MACH Josef (5. 2. 1883 v Loučeni u Nymburka - 8. 11. 1951 v Praze), pracovník ministerstva zahraničí, básník a prozaik, satirik a parodista z okruhu anarchistických literátů (*Robinson Krusoe*, 1909, 1912/2, *Tři mrtvolky ve sklepech a jiné prózy*, 1919, *Života běh*, 1933), překladatel z angličtiny (E. A. Poe, O' Henry, R. Bradford), němčiny aj.

MÁCHAL Jan (25. 10. 1855 v Nových Dvorech u Milevska - 3. 11. 1939 v Praze), profesor slovanských literatur na KU (od r. 1911), literární historik (*Nákres slovanského bájesloví*, 1891, 1907 s titulem *Slovanské bájesloví*, *Staročeské skladby dramatické původu liturgického*, 1908, *O českém románu novodobém*, 1902, 1930/2, *Dějiny českého dramatu*, 1917, 1929/2, *Slovanské literatury*, 1922–1929, 3 sv., *O symbolismu v literatuře polské a ruské*, 1935), editor (*Hankovy Písne*

a *Prostonárodní srbská múza do Čech převedená*, 1918, J. Lindy *Záře nad pohanstvem aneb Václav a Boleslav*, 1924, *Čelakovského Ohlasy*, 1913). Spoluredigoval Národopisný sborník československý, Časopis pro moderní filologii, Časopis Českého muzea aj. *Srov. Dějiny české literatury III*, s. 582.

MACHAR Josef Svatopluk (29. 2. 1864 v Kolíně - 17. 3. 1942 v Praze) viz monografickou kapitolu v *Dějínách české literatury III*, s. 505-526.

MAJEROVÁ Marie viz str. 572

MALÁ I. R. (vl. jm. Anna Malá, roz. Havlová; 23. 7. 1893 v Havlíčkově Brodě - 13. 7. 1985 v Praze), manželka filozofa R. I. Malého, prozaička, autorka biografických románových kronik (*Bez počátku a konce*, 1939–1940, 3 sv., *Tajemná píseň*, 1941), psychologických novel (*Duhový míč*, 1941) a knihy pro mládež (*Záhadný ostrov Kajačorp*, 1944).

MALÍŘOVÁ Helena (roz. Nosková; 31. 10. 1877 v Praze - 17. 2. 1940 v Praze), sociálnědemokratická a komunistická novinářka (*Dělnické listy*, *Rudé právo*, *Rozséváčka*), prozaička (*Křehké květiny*, 1907, *Právo na štěstí*, 1908, 1929/2/, *Víno*, 1912, *Popel*, 1914, 1928/2/, *Vítězství*, 1918, *Barva krve*, 1932, *Dědictví*, 1933, *Deset životů*, 1937, posmrtně *Mariola*, 1940), dramatička (*Bratrství*, 1905), autorka prací pro děti (*Neviditelné království*, 1906, *Kouzelný plášť*, 1925, *Zlatý závoj*, 1929, *Pod kaštanem*, 1934), publicistka (*Rudé besídky*, 1922) a překladatelka z němčiny (H. Bahr, T. Mann, L. Feuchtwanger), franštiny (V. Hugo, A. Dumas), srbštiny a bulharštiny. Vybrané spisy 1957–1966, 6 svazků.

MALÝ Rudolf Ina (17. 4. 1889 ve Starých Ždánicích u Pardubic - 13. 4. 1965 v Praze), filozof a kritik katolického zaměření (*Jasnými očima*, 1920, *Akord motivů náboženských a sociálních*, 1921, *Svět v Bohu*, 1922, *Kříž nad Evropou*, 1935), redaktor (*Národní kultura*, *Kritika*).

MAREK Jiří (vl. jm. Jiří Puchwein; 30. 5. 1914 v Praze - 10. 12. 1994 v Praze), středoškolský profesor, novinář a redaktor (*Lidové noviny*, *Rudé právo*, *Svět sovětů*), 1954–1959 ústřední ředitel Čs. státního filmu, docent české literatury na fakultě soc. věd a publicistiky (od r. 1961), pak na fil. fakultě KU (od r. 1972), autor společenských a psychologických povídek a románů, publikovaných zejména po r. 1945 (*Život se nevrací*, 1944, *Muži jdou ve tmě*, 1946, *Vesnice pod zemí*, 1949, *Nad námi svítá*, 1950, *Hovoří matka*, 1951, *Malá dramata*, 1960, *Za tebou stín*, 1962, *Můj strýc Odysseus*, 1974, *Muž proti muži*, 1976, *Sál země 1, 2*, 1981, *Čas lásky a nenávisti*, *Sál země 3*, 1986), humoristických a satirických povídek (*Z cihel a úsměvů*, 1953, *Zasmějte se včerejšku*, 1953, *Střelnice*, 1962) a kriminálních příběhů (*Panoptikum starých kriminálních příběhů*, 1968, *Panoptikum hříšných lidí*, 1971, *Panoptikum Města Pražského*, 1979), prací pro děti (*Veselé pohádky vzhůru nohama*, 1947, 1958/2/ s názvem *Pohádky vzhůru nohama*, *Záhada kolem Albatrosa*, 1970) a prací popularizačních (A. S. Puškin, 1946, *Josef Jungmann*, 1947). Psal také rozhlasové hry a filmové a televizní scénáře.

MAREŠ Jan (15. 2. 1914 v Rouenu ve Francii - 14. 2. 1986 v Praze), prozaik, autor povídek a románů čerpajících z válečných zážitků (*Celým srdcem*, 1952, *První prapor*, 1955, *Stříbrná chvíle*, 1958, *Vojna není kojná*, 1970), reportáží (*Morová stopa*, Moskva 1944, *Sokolovo*, 1945, spolu s B. Reicinem) a prací pro mládež (*Pískle*, 1952, *Práce*, 1959, *Tři orlí pera*, 1959, *Parta pana Pumpána*, 1970). Překládal z ruštiny (L. N. Tolstoj, K. G. Paustovskij, A. P. Gajdar, A. A. Bek).

MARCHA Jaroslav (vl. jm. Dominik Nejezchleb; 26. 5. 1880 v Babicích u Brna - 20. 12. 1961 v Brně), novinář a politik (*Selské listy*), prozaik, autor povídek a črt z venkovského života (*Ptačí chléb*, 1921, 2 sv., 3. sv. s titulem *Kamarádi z lesa*, 1923, *Zlatá v zelené*, 1935, *Stromy a lidé*, 1935, *Z okna pokojného domu*, 1940), básník (*Pastýř z Javorníků*, 1937, *Čtyři louky*, 1940, *Starověrské písničky*, 1944).

MARIA Jaroslav (vl. jm. J. Mayer; 24. 2. 1870 v Rakovníku - asi 8. 11. 1942 v koncentračním táboře Osvětim), advokát, autor patřící ve svých začátcích k okruhu Moderní revue, dramatik (trilogie *V podvečer věku*, 1898: *Prokurátor Rein*, *Děti pana prokurátora*, *Soumrak*; trilogie *Dramatická sonáta*: *Johana Radimská*, 1904, *Irrlachery*, 1907, *V exilu*, 1907; *Torquato Tasso*, 1918, *Lucrezia Borgia*, 1920), prozaik (*Tajnosnubní*, 1922, 2 sv., *Panstvo v taláru*, 1924, 2 sv., *Váhy a meč*, 1928), esejista (*Itálie a my*, 1932, *Hilar*, 1935). Sebrané spisy 1928–1930, 3 svazky, nedokončeno.

MARTEN Miloš (vl. jm. M. Šebesta; 4. 2. 1883 v Brně - 23. 7. 1917 v Přepěch u Turnova), literární kritik a esejista z okruhu Moderní revue (*Otakar Březina*, 1903, 1915/2/, *Styl a stylizace*, 1906, *Knihy silných*, 1910, *Julius Zeyer*, 1910, *Akord*, 1916), prozaik (*Cyklus rozkoše a smrti*, 1907, 1925/2/, *Dravci*, 1913), překladatel z franštiny (P. Claudel). Dílo Miloše Martena 1924–1929, 4 svazky; výbor *Imprese a řád*, 1983.

MARTÍNEK Vojtěch (11. 4. 1887 v Brušperku - 25. 4. 1960 v Ostravě), středoškolský profesor, prozaik, autor próz z venkovského života a generačních románových cyklů z ostravského kraje (trilogie Černá země: *Jakub Oberva*, 1926, přeprac. 1932, 1. díl, *Plameny* 1929, přeprac. 1954, 2. díl, *Země duní*, 1932, přeprac. 1954, 3. díl, *Stavy rachotí*, 1939, trilogie *Kamenný řád*, 1. díl 1942, 2. díl *Meze*, 1944, 3. díl *Ožehlé haluze*, 1956, *Trojí cesta Blažeje Potěšila*, 1942), básník (soubor *Básně*, 1929, *Píseň o domovině*, 1937), autor prací pro děti (*Svět kouzel a divů*, 1927, *Duhový pták*, 1929, 1943 s názvem *Čarovné kvítky*) a prací literárněhistorických a kritických (*Básnické dílo Petra Bezruče*, 1909, *Antika v poezii Macharově*, 1909, *Nová česká literatura*, 1910, 3 sv., J. S. Machar, 1912, *Petr Bezruč*, 1917, 1924/2/; Viktor Kamil Jeřábek, 1919, *Literární život slezský*, 1925, *Metoděj Jahn*, 1943, *Fr. Sokol-Tůma, život a dílo*, 1957, aj.). Dílo 1957–1962, 8 svazků.

MAŘÁNEK Jiří (12. 1. 1891 v Milevsku - 4. 5. 1959 v Praze), člen Devětsilu, skladatel a prozaik, autor satirických grotesek (*Výstřel naslepo*, 1926, *Utrpení pětihranného Boba*, 1926, *Amazonka a břichomluvec*, 1928, *Ještěrka v červeném bludišti*, 1928, *Pohřeb Rogera mladšího*, 1930, *Objev Diogena Franka*, 1934), historických novel a románů (*Barbar Vok*, 1938, *Romance o Závišovi*, 1940, *Petr kajicník*, 1942), životopisného románu o B. Smetanovi (*Píseň hrdinného života*, 1952), esejů (*Smetanovské meditace*, 1924), prací pro děti (*Neviditelný rytíř*, 1946, *Učeň tajného umění*, 1948) a operních libret (*Honzovo království* O. Ostrčila, *Enšpígl* O. Jeremiáše).

MAŠÍNOVÁ Leontýna (16. 3. 1882 v Plzni - 10. 2. 1975 v Lázních Bělohrad), učitelka, prozaička, autorka historických povídek a románů (*Milič z Kroměříže*, 1926, *Hořící sloup*, 1936, *Mladá léta Jana Amose*, 1957, 1. část cyklu, *Do labyrintu světa*, 1958, 2. část, *Planoucí pochodeň*, 1961, 3. část) a knih pro mládež (*Liptovské zábavy a rozprávky*, 1923, *Uletělo jaro*, 1925, *Na trávníčku*, 1931, *Zvířátka a děti*, 1934, *Z tajemné studánky*, 1937, *Staré zkazky*, 1962, *Z dávných dob*, 1969, *Ze slovanských legend a pověstí*, 1975; posmrtně *Tajemný věků hlas*, 1976).

MATĚJKA Josef (29. 3. 1879 v Záluží u Hořovic - 31. 7. 1909 tamtéž), prozaik, autor románů z prostředí pražského (*Exotikové*, 1904) i venkovského (posmrtně *Duše pramenů*, 1911) a povídek (posmrtně *Malý prorok a jiná próza*, 1911).

MATHESIUS Bohumil (14. 7. 1888 v Praze - 2. 6. 1952 v Praze), literární historik a kritik, profesor sovětské literatury na KU (od r. 1945), básník (*Verše o mamince, lásce a smrti*, 1918, *Lyrické intermezzo*, 1940; parafráze: *Černá věž a zelený džbán*, 1925, *Zpěvy staré Číny*, 1939, *Nové zpěvy staré Číny*, 1940, *Verše psané na vodu*, 1943 s V. Hliskou, *Třetí zpěvy staré Číny*, 1948) a překladatel z ruštiny (L. N. Tolstoj, A. S. Puškin, N. V. Gogol, M. J. Lermontov, F. M. Dostojevskij, A. V. Suchovo-Kobylin, A. P. Čechov, B. Pasternak, A. Blok, V. Majakovskij, V. Šklovskij, B. Pilňak, M. Gorkij, M. Šolochov aj.), z němčiny (J. Nestroy, F. Schiller, J. W. Goethe, G. E. Lessing, E. M. Remarque, H. Fallada aj.), franštiny (A. France, A. Gide), latiny aj. Posmrtně vydán výbor z básnických překladů (*Zpěvy modravé Rusi*, 1975) a ze statí (*Básníci a buřiči*, 1975).

MATULA Antonín (9. 4. 1885 v Drholicích n. Lubinou - 23. 1. 1953 v Praze), středoškolský profesor, novinář (Venkov, Brázda), propagátor ruralismu, prozaik (*V začarovaném kruhu*, 1917, *Ohnivý vítr*, 1920, 1941/2/, *Tělo, svět, ďábla*, 1930, *Stráž*, 1935) a autor prací odborných (*Vesnické drama*, 1916, *Výchova venkova k lidovládě*, 1919, *Lidoví výchova u nás*, 1921, *Filozofie venkova*, 1925, *Hlasy země v evropských literaturách*, 1935).

MEDEK Rudolf (8. 1. 1890 v Hradci Králové - 22. 8. 1940 v Praze), učitel, ředitel Památníku odboje, posléze v hodnosti generála, básník, který vyšel z okruhu Moderní revue (*Pátnoc bohů*, 1912, *Prsten*, 1914). V pozdějších pracích se soustředil k látkám z legionářského prostředí. Psal básně (*Zborov*, 1918, *Lví srdce*, 1919, *Láska a smrt*, 1925), prózu (cyklus *Anabáze: Ohnivý drak*, 1921, *Veliké dny*, 1923, *Ostrov v bouři*, 1925, *Mohutný sen*, 1926, *Anabáze*, 1927; paměti *Poutí do Československa*, 1929–1934, 4 sv.), dramata (*Plukovník Švec*, 1928, *Srdce a válka*, 1930), knížky pro mládež (*Kolja Mikulka*, 1927), cestopisy a práce odborné (*Blaník*, 1921).

MERHAUT Josef (13. 10. 1863 ve Zbirohu - 5. 9. 1907 v Brně), novinář a redaktor (Moravská orlice), fejetonista, divadelní kritik, prozaik, autor povídek a románů z prostředí sociálních a národnostních konfliktů na Moravě (*Povídky*, 1890, *Had a jiné povídky*, 1892, *Černá pole*, 1896, *Andělská sonáta*, 1900, *Vranov*, 1906). Posmrtně vyšly *Básně* (1908) a *Výbor fejetonů* (1909). Srov. *Dějiny české literatury III*, s. 583.

MIKULÁŠEK Oldřich (26. 5. 1910 v Přerově - 13. 7. 1985 v Brně), novinář a redaktor (Obzor, Lidové noviny, Rovnost, Svobodné noviny, Host do domu), básník. Těžisko jeho díla je po r. 1945 (*Křídlovka*, 1941, *Tráva se raduje*, 1942, *Podle plotu*, 1946, *Pulsy*, 1947, *Divoké kačeny*, 1955, *Krajem táhne prašivec*, 1957, *Ortely a milosti*, 1958, *První obrázky*, 1959, *Svlékání hadů*, 1963, *To královské*, 1966, *Šokovaná růže*, 1969, *Kam létají labutě*, 1970, *Agogh*, 1979, *Žebro Adamovo*, 1981, *Veliké černé ryby a dlouhý bílý chrt*, 1981, *Sólo pro dva dechy*, 1983, *Čejčí pláň*, 1984; posmrtně *Druhé obrázky*, 1986).

MIXA Vojtěch (14. 3. 1887 v Dolních Kralovicích - 13. 2. 1953 v Praze), inženýr, prozaik, autor povídek (*Dívky*, 1920, *Medvědi a tanečnice*, 1920, *Na přelomu*, 1921, *Náměly*, 1924) a sociálních próz (*Smršť na 14. poledníku*, 1948, *První rozběh*, 1952), dramatik (*Proud*, 1923).

MORÁVEK Jan (1. 5. 1888 v Kamenném Přívoze - 14. 4. 1958 v Praze), redaktor (Pražský ilustrovaný zpravodaj), prozaik, autor povídek a románů zejména z rodného Posázaví (*Plavci na Sázavě*, 1932, *Skalní plemeno*, 1934, *Byl na Sázavě přívoz*, 1935, *Mamánek*, 1937, *Zpáteční voda*, 1947, *Veselá ves*, 1948, *Plavecký mariáš*, 1951), lidových her (*Sražení orel*, 1923, *Král Podskalí*, 1929, spolu s V. Moserem), prací pro mládež (*Bez masky*, 1940, *Sil jsem, nežal jsem*, 1955). Psal též básně (*Matka*, 1918).

MRŠTÍK Alois (14. 10. 1861 v Jimramově - 24. 2. 1925 v Brně), učitel, starší bratr Viléma Mrštíka, prozaik, autor próz ze slováckého venkova (*Dobré duše*, 1893, *Bavlnkové ženy a jiné povídky*, 1897, s bratrem Vilémem, *Rok na vsi*, 1903–1904, 9 dílů, na konečném znění se podílel i bratr Vilém, *Hore Váhom*, 1919, *Nit stříbrná*, 1926), dramatik (*Maryša*, 1894, s bratrem Vilémem). Sebrané spisy bratří Mrštíků 1914–1926, 14 svazků. Srov. *Dějiny české literatury III*, s. 585.

MRŠTÍK Vilém (14. 5. 1863 v Jimramově - 2. 3. 1912 v Diváciích), prozaik, autor impresionistických a sociálně kritických próz (*Santa Lucia*, 1893, *Stíny*, 1893, *Obrázky*, 1894, *Pohádka máje*, 1897, *Kniha cest*, 1905, *Zlatá nit*, 1907, *Zumři*, 1912), dramatik (*Paní Urbanová*, 1889, *Maryša*, 1894, s bratrem Aloisem, *Anežka*, 1912, s manželkou Boženou), literární, výtvarný a divadelní kritik (*Moje sny*, *Pia desideria*, 1902, 1903, 2 sv.), autor monografické práce (*F. A. Pisemskij*, 1908) a publicista (*Bestia triumphans*, 1897). Překládal z ruštiny (A. S. Puškin, I. A. Gončarov, L. N. Tolstoj, F. M. Dostojevskij, A. F. Pisemskij aj.). Sebrané spisy bratří Mrštíků 1914–1926, 14 svazků. Srov. *Dějiny české literatury III*, s. 585.

MUCHA Jiří (12. 3. 1915 v Praze - 5. 4. 1991 v Praze), syn malíře Alfonse Muchy, novinář (Lidové noviny), prozaik, autor psychologických románů (*Most*, Londýn 1943, 1946, *Spálená setba*, 1948, *Pravděpodobná tvář*, 1963, *Studené slunce*, 1968, *Marieta v noci*, 1969, *Lloydova hlava*, 1987), životopisných próz (*Kankán se svatozáří*, 1969, rozš. pod názvem *Alfons Mucha*, 1982, *Podivné lásky*, 1988) a filmových scénářů. Překládal z angličtiny (A. Wesker, P. Ustinov, R. Bolt aj.).

MUKAŘOVSKÝ Jan (11. 11. 1891 v Písku - 8. 2. 1975 v Praze), tvůrce českého literárního a estetického strukturalismu, profesor estetiky v Bratislavě (od r. 1934), v Praze (od r. 1948), vůdčí představitel Pražského lingvistického kroužku (*Příspěvek k estetice českého verše*, 1923, *Máchův Máj*, 1928, *Estetická funkce, norma a hodnota jako sociální fakty*, 1936, *Kapitoly z české poetiky*, 1941, 2 sv., rozš. vyd. 1948, 3 sv., *O Vladislavu Vančurovi*, 1946; výbory *Z české literatury*, 1961, *Studie z estetiky*, 1966, *Cestami poetiky a estetiky*, 1971, posmrtně *Studie z poetiky*, 1982). Přispěl do sborníků (Spisovná čeština a jazyková kultura, 1932, Torzo a tajemství Máchova díla, 1938, aj.) a redigoval odborné časopisy (Slovo a slovesnost, Česká literatura).

MÜLLER Vladimír (8. 8. 1904 v Praze - 2. 10. 1977 v Praze), redaktor a novinář, rozhlasový pracovník, dramaturg, prozaik, autor historických románů a povídek (*Žebrák s erbem*, 1941, 1946/2/, *Pětiletá růže*, 1943, *Meč a srdce*, 1946, *Bloudění Dorotky vojandy*, 1946, *Pověsti stověžatého města*, 1946, *Mumraj grošů*, 1970, *Vrháby osudu*, 1974, *Neúplatný ortel*, 1978) a dram (Rybníkář Kuba, 1942, *Zrádce Arnošt Ottovalský*, 1948), dramaturg (Cvrček u krbu, 1957, podle

Ch. Dickense, aj.). Psal populárně naučné práce (*Naši furianti L. Stroupežnického*, 1947, *V. K. Klicpera*, 1949, *L. Stroupežnický*, 1949). Vydal *Vyprávění o Národním divadle* (1963).

MUŽÍK Augustin Eugen (15. 5. 1859 v Novém Hradci Králové - 31. 3. 1925 v Praze), novinář, básník, autor reflexivní lyriky (*Jarní bouře*, 1883, *Hlasy člověka*, 1883, *Balady a legendy*, 1884, *Hymny a vzdechy*, 1892, *Písně života*, 1894, *Duchu Husovu*, 1903), prozaik (*Trosky života*, 1894, *Skrvny a paprsky*, 1898, *Tichá dramata*, 1914, *Zlomené okovy*, 1919) a dramatik (*V orlím hnězdě*, 1919). Překládal z angličtiny (E. A. Poe), němčiny (J. W. Goethe, O. Ludwig), polštiny aj. Redigoval *Besedy lidu*, *Světobzor* aj. Srov. *Dějiny české literatury* III, s. 586.

NAUMAN Jaroslav (28. 4. 1881 v Praze - 4. 12. 1962 v Karlštejně; od r. 1945 užíval pseudonymu J. Horný), prozaik, fejetonista (*Zemí blíž*, 1919, *Dvě*, 1921, *Smírné hory*, 1924, *Únik*, 1932, *Nezmar*, 1947), básník (*Písně malostranské*, 1907, *Dlažbou i mechem*, 1911, *My a jiné básně*, 1918), autor odborných a popularizačních prací z botaniky (*Naše jehličiny*, 1925, *Skalky a skalničky*, 1942).

NAUMAN Pavel (vl. jm. Miloš Nauman; 2. 5. 1907 v Praze - 24. 9. 1976 v Praze), redaktor, archivář, pracovník v oblasti ochrany přírody, syn spisovatele Jaroslava Naumana Horného, prozaik, autor románů s morální tendencí (*Pomník kovu trvalejší*, 1943, *Nelze uniknout*, 1944, 2 sv., *Faon*, 1947, *Zlatý věk*, 1949, *Litice*, 1959, *Menší zvířata*, 1960, *Veliké sucho*, 1965, *Dlouhý stín času*, 1966), prací pro děti (*Pohádky o mašinkách*, 1942) a prací odborných (*Národní divadlo*, 1953).

NEČAS Jaroslav (22. 5. 1913 ve Valašském Meziříčí - 24. 12. 1988 v Praze), středoškolský profesor, ministerský úředník, básník (*Duhová brána*, 1932, *Motýl na okně*, 1934, *Tobě i vám*, 1936, *Návrat*, 1942), literární historik a publicista (humoristická knížka *Kapitoly mladým spisovatelům*, 1947, *Malý literární místopis Československa*, 1972), vydavatel (výbory *Valašské pohádky*, 1943, *Pohádky zpod Beskyd*, 1943, *Pod horami a pod oblaky*, 1944).

NEFF Vladimír (13. 6. 1909 v Praze - 2. 7. 1983 v Praze), obchodník, pak nakladatelský pracovník, prozaik, autor psychologických románů zejména z pražského měšťanského prostředí (*Malý velikán*, 1935, *Dva u stolu*, 1937, *Třináctá komnata*, 1944, *Marie a zahradník*, 1945, *Trampoty pana Humbla*, 1967, *Roucho pana de Balzac*, 1981), rodového románového cyklu (*Sňatky z rozumu*, 1957, *Císařské fialky*, 1958, *Zlá krev*, 1959, *Veselá vdova*, 1961, *Královský vozataj*, 1963), historických próz (*Srpnovští páni*, 1953, *Královny nemají nohy*, 1973, 1. díl trilogie, *Prsten Borgiů*, 1975, 2. díl, *Krásná čarodějka*, 1980, 3. díl), dramatik (*První nálet*, 1937, *Pokušitel*, 1940). Napsal *Filozofický slovník pro samouky neboli Antigorgias* (1948). Ve spolupráci se svou ženou V. Petrovičovou překládal z ruštiny, němčiny a franštiny. Spolupracoval s filmem.

NECHVÁTAL František (22. 10. 1905 ve Velkém Újezdě u Olomouce - 10. 9. 1983 v Tanvaldě), učitel čs. náboženství, pak diplomatický úředník, básník, autor sociální, přírodní a milostné lyriky (*Vichřice*, 1932, *Oheň a meč*, 1934, *Vedro na paletě*, 1935, *Magnetová hora*, 1937, *Mateřské znamení*, 1939, *Věneček rozmarýny*, 1943, *Zelená hudba léta*, 1958, *Dary lásky*, 1967, *Tichý oceán*, 1968, *Bílá holubice*, 1978, *Mateřština*, 1978, *Kniha milostná*, 1980, *Balzamína*, 1982, *Čas motýlů a hvězd*, 1982, *Nesmrtelný život*, 1984, *Nesmírné objetí*, 1985), prací pro děti (*Honza Tulipán*, 1948, *Pod oblohou radovánek*, 1960, *Rosa, rosa, rosička*, 1972, *V mámině náruči*, 1975, *Na vrcholu vln*, 1985). Překládal ze španělštiny (F. G. Lorca, A. Machado, M. de Unamuno, P. Neruda aj.).

NEJEDLÝ Zdeněk (10. 2. 1878 v Litomyšli - 9. 3. 1962 v Praze), hudební vědec, estetik, profesor hudební vědy na KU (od r. 1919), po r. 1945 ministr školství a kultury, první prezident ČSAV (*Zdenko Fibich*, 1901, *Dějiny české hudby*, 1903, *Dějiny předhusitského zpěvu v Čechách*, 1904, *Otakar Hostinský*, 1907, *Dějiny husitského zpěvu za válek husitských*, 1913, *Richard Wagner*, 1916, *Vítězslav Novák*, 1921, *Alois Jirásek*, 1921 a 1926, *Všeobecné dějiny hudby*, 1916–1930, 2 sv.), historik (*Dějiny národa českého I*, 1949, 1955, 2 sv., *O smyslu českých dějin*, 1952), autor monografických prací o významných zjevech českých i cizích (*Bedřich Smetana*, 1924–1933, 4 sv., *T. G. Masaryk*, 1930–1937, 4 sv., *Lenin*, 1937–1938, 2 sv.), hudební, literární a výtvarný kritik (*Z české kultury*, 1951, *O výtvarnictví, hudbě a poezii*, 1952, *O literatuře*, 1953, *Kniha o kultuře*, 1955). Redigoval *Var*, *Pondělní noviny*, *Učitelské noviny*, *Spisy A. Jiráka* aj. Sebrané spisy 1948–1956, 51 svazek, nedokončeno.

NĚMEC František (12. 5. 1902 v Praze - 29. 8. 1963 v Praze), novinář (České slovo, A-Zet), básník (*Sebe i vás*, 1920, *Zelené demonstrace*, 1921), prozaik, humorista a soudničkář (*Alibi*, 1931, *Soudničky*, 1936, přeprac. 1948, *Člověk manželský*, 1944; posmrtně *Paničky a dámy aneb Druhá kniha soudniček*, 1973).

NĚMEČEK Zdeněk (19. 2. 1894 v Josefově - 5. 7. 1957 v Mnichově, NSR; po r. 1948 žil v zahraničí), diplomatický úředník, prozaik, autor povídek a románů z cizích prostředí (*New - York: zamlženo*, 1932, *Na západ od Panonie*, 1935, *Vějíř z poledníků*, 1937, 1941/2/, *Ďábel mluví španělsky*, 1939, *Evropská kantiléna*, 1945; v exilu publikovány prózy *Tvrdá země*, 1954, *Na počátku bylo slovo*, 1956, *Stín a jiné povídky*, 1957; posmrtně *Bloudění v exilu*, 1958), cestopisných causerií (*Západoindický deník*, 1929, 1940 s titulem *Ostrov smaragdového růžence*, *Dopisy ze Senegambie*, 1938, *Islandské dopisy*, 1948) a dramatik (*Primus tropicus*, 1925, *Zač lidský život?*, 1936, *Most*, 1938).

NEUMANN Stanislav Kostka viz str. 109

NEUŽIL František (nar. 9. 5. 1907 v Pozořicích u Brna), učitel a redaktor (České slovo), básník (*Před nedělí*, 1928) a prozaik, ve třicátých letech spolupracoval s ruralistickou skupinou (*Země v právanu*, 1936, *Plemeno Hamrů*, 1940, *Modrý zvon*, 1941, *Především naději*, 1963, *Trýzeň slávy*, 1972, *Ohnivá jeseň*, 1973, *Zlomená pečeť*, 1976, *Milostný herbář*, 1976, *Živý kámen*, 1978, *Raněné pole*, 1981, *Řezenské ortely*, 1984, *Stíny pod piniemi*, 1986). Napsal studii (*Pět v kruhu*, 1932) a prózu pro mládež (*Královský sen*, 1970).

NEZVAL Vítězslav viz str. 507.

NOHA Jan (26. 11. 1908 v Benešově - 19. 1. 1966 v Praze), typograf, redaktor, básník druhé vlny proletářské poezie (*Běžící pás*, 1932, *Pro žízeň života*, 1933), autor intimní a meditativní lyriky (*Pastorále*, 1938, *Milostná větvení*, 1944, *S východem slunce*, 1948, *Břehy a vlny*, 1955, *Šťastná řeka*, 1956, *Moje sonety*, 1957; posmrtně *Kartinky*, 1972), knížek pro děti, vydávaných až po r. 1945 (*Co děláte, zvířátka?*, 1953, *Velké věci maličkých*, 1958), satirik (*Čtyři hlavy uťaté aneb I vlas má svůj stín*, 1954, *O nás s námi čili Mudrogramy aneb Zdravím vás*, 1955). Překládal z ruštiny (S. Michalkov aj.).

NOHEJL Miloslav (26. 5. 1896 v Plzni - 25. 10. 1974 v Plzni), knihovník, prozaik, autor impresionistických povídek (*Veliká radost*, 1921, *Obraný hrozen*, 1966), psychologických románů (*Souhlas*, 1926, 1946/3/, *Ohnivý červenec*, 1929, *Svět nic neví*, 1934, *Zázrak s Julií*, 1941) a reportážních próz (*Holýma rukama*, 1946, *Odvracená tvář*, 1964, *Plzeň s příchutí sladkou, hořkou i kyselou*, 1965, *Škodové*, 1968).

NOR A. C. (vl. jm. Josef Kaván; 19. 9. 1903 v Opavě - 29. 7. 1986 v Praze), novinář, redaktor (České slovo, Host) a prozaik, autor románů zejména z venkovského slezského prostředí (*Bürkental*, 1925, *Rozvrat rodiny Kýrů*, 1925, *Raimund chalupník*, 1927, *Příběh Jana Osmerky, kasaře*, 1932, 2 sv., *Jed v krvi*, 1934, *Můj nepřítel osud*, 1941, *Tvář plná světla*, 1943, *Přišel den*, 1946, *Zmučená země*, 1964, *Vichřice*, 1965, *Zločin na samotě*, 1968), cestopisných fejetonů (*Italské léto*, 1933), knížek pro děti (*Pohádky z Jiříčkova světa*, 1943) a prací literárněkritických (*Jiří Wolker, básník a člověk*, 1934, 1947/2/, *Jak vzniká literární dílo*, 1935, *Petr Bezruč*, 1937). Redigoval edice Mladí autoři, Český román, Český humor aj.

NOUZA Oldřich (21. 5. 1903 v Doudlebech v jižních Čechách - 25. 5. 1974 v Praze), učitel, redaktor, básník, autor přírodních a společenských lyriků (*Rozmluva přes plot*, 1939, *Z žebrácké brašny*, 1941, *Hymna na náměstí*, 1947, *Řeka*, 1962, *Z kamene čas*, 1964, *Okno do obor*, 1971) a knížek pro děti (*Na sluneční stráni*, 1954).

NOVÁK Arne (2. 3. 1880 v Litomyšli - 26. 11. 1939 v Poličce), syn spisovatelky Terézy Novákové, literární historik a kritik, profesor české literatury na brněnské univerzitě od r. 1920 (*Die tschechische Literatur der Gegenwart*, 1907, 1913/2/, spolu s J. Jakubcem, *Stručné dějiny literatury české*, 1910, spolu s J. V. Novákem, 1913/2/ s titulem *Přehledné dějiny české literatury*, 1922/3/, 1946/5/, upravil R. Havel a A. Grund, *Jan Neruda*, 1910, 1914/2/, *Mužové a osudy*, 1914, *Myšlenky a spisovatelé*, 1914, *Zvony domova*, 1916, *Kritika literární*, 1916, *Podobizny žen*, 1918, *Svatopluk Čech*, 1921, 1923, torzo 3. dílu 1940 v knize *In memoriam Arne Nováka*, 1940, *Krajané a sousedé*, 1922, *Nosiči pochodní*, 1928, *Duch*

a národ, 1936, *Ruchovci a lumírovci v boji proti křivdě a za právo*, 1938, Otokar Březina, 1938), vydavatel Spisů V. Dyka, T. Novákové, A. Sovy aj.

NOVÁK Bohumil (7. 1. 1908 v Hořátku u Nymburka - 25. 9. 1992 v Praze), nakladatelský redaktor, básník (*Deště*, 1928, *Léhe*, 1933), prozaik (*Velké děti*, 1936, 1941/2/), literární kritik a historik (*Jan z Wojkowicz, člověk a básník*, 1930, *Svědectví poezie*, 1948).

NOVÁKOVÁ Teréza (roz. Lanhausová; 31. 7. 1853 v Praze - 13. 11. 1912 v Praze), prozaička, autorka kritickorealistic-
kých povídek a románů zejména z venkovského prostředí východních Čech (*Úlomky žuly*, 1902, 1919/2/, *Jan Jilek*, 1904, *Jiří Šmatlán*, 1906, *Na Librově gruntě*, 1907, *Děti čistého živého*, 1909, posmrtně *Dražar*, 1914), cestopisných črt (*Z nejvýchodnějších Čech*, 1898, *Kresby a dojmy z cest*, 1911), studií (*Karolína Světlá, její život a spisy*, 1890, *Kroj lidový a národní vyžívání na Litomyšlsku*, 1891). Redigovala *Ženský svět*, překládala z němčiny a angličtiny. Sebrané spisy 1914–1930, 17 svazků; Vybrané spisy 1957–1961, 6 svazků.

NOVOTNÝ Josef Otto (1. 2. 1894 v Hořovicích - 22. 9. 1971 v Praze), redaktor a novinář, autor odborných spisů (*O plukovníka Švece*, 1929, *Vzkříšení samostatnosti české*, 1932, 2 sv., *Brána svědomí*, 1944). Překládal z franštiny (A. de Gobineau, V. de l'Isle Adam, F. Jammes aj.).

NOVOTNÝ Miloslav (17. 6. 1894 v Radomyšli u Strakonice - 22. 12. 1966 ve Strakonici), knihovník Národního muzea, literární historik a kritik (*Portrét K. H. Máchy*, 1936, *Život s pochodní v ruce*, 1940, *Nižgorodský dragón B. Havlasa*, 1941, *Rok Jana Nerudy*, 1952, *Roky A. Jiráska*, 1953, *Život B. Němcové*, 1951–1959, 6 sv., *Život J. Nerudy*, 1951–1956, 4 sv.), editor (B. Němcová, J. Neruda, K. Havlíček Borovský aj.).

NOVÝ Karel (pův. jm. K. Novák; 8. 12. 1890 v Benešově - 23. 11. 1980 v Praze), novinář a redaktor, prozaik, autor sociálních povídek a románů (*Městečko Raňkov*, 1927, *Samota Křešín*, 1927, 1. díl trilogie *Železný kruh, Srdce ve vichru*, 1930, 2. díl trilogie, 1933 pod titulem *Ve vichru*, *Peníze*, 1931, 1940 pod titulem *Peníze a krev*, přeprac. vyd. 1962, *Tváří v tvář*, 1932, 3. díl trilogie, *Chceme žít*, 1933, *Na rozcestí*, 1934, přeprac. 1949, *Plamen a vítr*, 1959, přeprac. *Městečko Raňkov*), historických románů (*Atentát*, 1935, 1948 s titulem *Sarajevský atentát*, *Rytíři a lapkové*, 1940, 1949 s titulem *Železo železem se ostří*), prací pro mládež (*Rybařici na Modré zátocce*, 1936, *Potulný lovec*, 1941). Napsal drama *Na Táboře 1420* (1941, 1948 s titulem *Česká bouře*) a monografii *Karel Pálpán* (1920). Národní umělec. Spisy 1953–1956, 19 svazků, nedokončeno.

OBRTTEL Vít (22. 3. 1901 v Olomouci - 12. 6. 1988 v Praze), architekt, člen Devětsilu, básník (*Kšice Bereniky*, 1937, *Z rosy zrozená*, 1944, *Železné opánky*, 1945, *Je krásný den*, 1962, *Rok plný dnů*, 1978, *Hudba o křehkosti*, 1983).

OLBRACHT Ivan viz str. 554.

OPOČENSKÝ Gustav Roger (12. 4. 1881 v Krouné u Vysokého Mýta - 4. 9. 1949 v Praze), básník spjatý ve svých začátcích s gellnerovskou poetikou (*Modlitby psance*, 1906, *Luhačovské dojmy*, 1909), prozaik, autor žánrových obrázků (*Lidé z periferie*, 1922, *Dusilův hřích a jiné příběhy z hor*, 1924) a drobných monografií (*P. Bezruč*, 1908, *J. Neruda*, 1908). Psal písně, šansony a hudební texty.

OPOLSKÝ Jan (15. 7. 1875 v Nové Pace - 20. 5. 1942 v Praze), malíř pokojů, pak úředník, symbolistický lyrik (*Svět smutných*, 1899, *Klekání*, 1900, *Pod tíhou života*, 1909, *Verše o životě a smrti*, 1918, *Hory a doły a lesy*, 1931) a prozaik (*Kresby uhlem*, 1907, *Demaskování*, 1916, *Ze tmy do tmy*, 1926, *Víry i tůň*, 1928, *Pod patinou věků*, 1937).

ORTEN Jiří (vl. jm. J. Ohrenstein; 30. 8. 1919 v Kutné Hoře - 1. 9. 1941 v Praze), autor introspektivní lyriky existenciálních pocitů (*Čítanka jaro*, 1939, *Cesta k mrazu*, 1940, *Ohnice*, 1941, *Jeremiášův pláč*, 1941). Posmrtně vyšly básně (*Elegie*, 1946, *Dílo*, 1947, *Deníky*, 1958) a próza (*Eta, Eta, žlutí ptáci*, 1966).

PACOVSKÁ Alžběta (5. 12. 1897 v Praze - 28. 6. 1976 v Praze), dramatička, autorka realistických sociálních her (*Chudí lidé vaří z vody*, 1940, *Milovaný majetek*, 1947).

PAKOSTA Jan (24. 12. 1896 v Písku - 20. 8. 1983 v Praze), novinář a redaktor (Národní politika), fejetonista, prozaik humorista (*Představení v kinu Život*, 1925, *Co muži chtějí*, 1928, *Žádám onoho pána*, 1930), autor komedií (*Zásnuby slečny Boženky*, 1925, *Panny opět na skladě*, 1942).

PALIVEC Josef (7. 10. 1886 ve Zbirohu - 30. 1. 1975 v Praze), básník jazykově vytříbené abstraktní poezie (*Pečetní prsten*, 1941, *Naslouchání*, 1942, rozšířený soubor *Síta*, 1943). Překládal z franštiny (P. Valéry, S. Mallarmé), angličtiny (S. T. Coleridge), španělštiny; moderní českou poezii překládal do franštiny.

PATRŇY Jan (6. 2. 1877 v Jaroměři - 18. 3. 1929 v Praze), dramatik, autor společenských komedií (*Sokolská láska*, 1913, *Apoštol*, 1924, *Muži nestárnou*, 1926) a cestopisných fejetonů (*Potulky za sluncem*, 1927). Debutoval sbírkou veršů (*Písně mládí*, 1899).

PAULÍK Jaroslav Jan (20. 2. 1895 v Pelhřimově - 13. 5. 1945 v nemocnici bývalého koncentračního tábora Drei Berge u Bützova v Německu), středoškolský profesor, prozaik, autor trampského románu (*Arizona*, 1928), cestopisných črt (*Zadní Indie*, 1927, *Sentimentální cesty*, 1931), psychologických próz (*Utonulá*, 1934, *Ošklivá tvář lásky*, 1940) a esejů (*Technika flirtu neboli Umění nedokonale milovati*, 1932). Psal texty k trampským písním. Překládal z franštiny (abbé Prévost, R. Rolland, Ch. L. Philippe, P. Mac Orlan, F. Carco, R. Martin du Gard aj.).

PAZOUŘEK Vladimír (18. 8. 1907 v Brně - 11. 2. 1987 v Brně), učitel, prozaik, autor přírodních povídek, črt a psychologizujících próz (*Tři pstruží řeky*, 1940, *Pustina*, 1941, *Běžící pás*, 1941, *Buď pochválena*, 1942, *Hry s krví*, 1943, *Ústup z hranice*, 1946, *Lidé ze samoty*, 1947, *Demarkační čára*, 1960, *Noční jízda*, 1961, *Jízda za Marií*, 1970, *Malá setkání*, 1972, *Neklidné brázdy*, 1972, *Země synů*, 1973, *Obrazy psané do tmy*, 1974, *Noci bez hvězd*, 1975, *Vůně domova*, 1976, *Okouzlená země*, 1977, *Trnová cesta*, 1978, *Růže pro Charóna*, 1979, *Vábení*, 1980, *Jak chutná život*, 1981, *Zkouška dospělosti*, 1982). Napsal řadu knih pro mládež (*Řeka volá*, 1940, *U vody*, 1942, *Na Zlaté zátoce*, 1948, *Medvídek z oravského lesa*, 1956, *Šelmy hledají domov*, 1957, *Hledá se stopa*, 1969, *Toulavý medvídek*, 1972, *Velká naděje*, 1975, *Chlapec ze Starého lesa*, 1978, *Vášek a Lenka*, 1978) a teoretické práce o písemnictví pro mládež (*Literatura pro mládež*, 1942, *Přítomnost české literatury pro mládež*, 1946). Začínal jako básník (*Motivy tuláka*, 1927, *Písně o smrti*, 1929, *Jaro a smrt*, 1936, *K pokorné zemi*, 1938, *Přežitá jara*, 1940).

PECHÁČKOVÁ Františka (roz. Janečková; 1. 8. 1904 v Pašovicích u Uherského Brodu - 19. 1. 1991 v Praze), dekorační malířka, prozaička, autorka románů z venkovského života na moravsko-slovenském pomezí (*Jobovy děti*, 1934, *Země miluje člověka*, 1936, *Chléb náš vezdejší*, 1939, *Věrnost*, 1944, *Proč mlčí živí*, 1957, *Zítřek začal včera*, 1963, *Přítelkyně*, 1968, *Vůně chleba*, 1970) a knížek pro děti (*Sedmikrásný čas*, 1961, *Jeden krásný rok*, 1982).

PEROUTKA Ferdinand (6. 2. 1895 v Praze - 20. 4. 1978 v New Yorku, USA; od r. 1948 žil v zahraničí), novinář a redaktor (Tribuna, Lidové noviny, Přítomnost, Svobodné noviny, Dnešek), autor prací publicistických a esejistických (*Jací jsme*, 1924, *Boje o dnešek*, 1925, *Ano a ne*, 1932, *Budování státu I-IV*, 1933–1936, *Osobnost, chaos a zlozvyky*, 1939, *Tak nebo tak*, 1947), dramatik (*Oblak a valčík*, 1948, *Šťastlivec Sulla*, 1991 v čas. Divadelní revue), prozaik (*Oblak a valčík*, 1976, *Pozdější život Panny*, 1980). Výbory z publicistiky TGM představuje plukovník *Cunninghama* (1977), *Budeme pokračovat* (1984), *Muž Přítomnosti* (1985).

PILAR Jan (nar. 9. 9. 1917 ve Stříbřeci u Třeboně), redaktor, básník, autor přírodní a intimní lyriky (*Jabloňový sad*, 1939, *Stesk Orfeův*, 1940, *Vlny*, 1943, *Okov* 1946, *Radost na zemi*, 1950, *Strom se nepohrývá*, 1957, *Otevřela se přede mnou růže*, 1961, *Krajinou pádí kůň*, 1967, *Žlutý list*, 1972, *Kruhy na vodě*, 1975, *Pohled do očí*, 1979, *Točité schody*, 1983, *Růže pro Jana Neruda*, 1984, *Zastavení v krajinách*, 1985, *Soukromá galerie*, 1986, *Oslovení*, 1989) a překladatel zejména z polštiny (J. Tuwim, K. I. Gálczyński, W. Broniewski, L. Staff). Pro mládež převyprávěl Homérovu *Iliadu* (1979) a vydal knihy vzpomínek (*Má cesta za polskou poezií*, 1981, *Sluneční hodiny*, 1989). Redigoval Lidový deník, Literární noviny aj. Vybrané spisy 1986–1990, 4 svazky.

PÍŠA Antonín Matěj (10. 5. 1902 ve Volyni - 26. 2. 1966 v Praze), redaktor (Právo lidu, Práce), člen Devětsilu, později

Literární skupiny, básník (*Dnem a nocí*, 1921, *Nesrozumitelný svatý*, 1922, *Hořící dům*, 1925), literární kritik a historik (*Soudy, boje a výzvy*, 1922, *Směry a cíle*, 1927, *Otakar Theer*, 1928, 1933, 2 sv., *Proletářská poezie*, 1936, *Poezie své doby*, 1940, *Josef Hora*, 1947, *Stopami poezie*, 1962, *Stopami prózy*, 1964, posmrtně *Stopami dramatu a divadla*, 1967, *Dvacátá léta*, 1969, *Třicátá léta*, 1971, *Divadelní avantgarda*, 1978, *K vývoji české lyriky*, 1982), editor (J. Wolker, M. Majerová, St. K. Neumann, J. Seifert aj.).

PÍŠEK František (14. 8. 1901 v Praze - 10. 11. 1982 v Brně), literární kritik (*Sovětská literatura*, 1935) a překladatel z ruštiny (D. A. Furmanov aj.).

PLEVA Josef Věromír (vl. jm. Josef Pleva; 12. 8. 1899 v Moravské Svatce - 7. 9. 1985 v Brně), knihařský dělník, pak učitel, prozaik, autor románů (*Eskorta*, 1929, 1955/2f) a knih pro mládež (*Malý Bobeš* I, 1931, II, 1933, III, 1934, přeprac. 1950 a 1953, *Hoši s dynamitem*, 1934, *Kapka vody*, 1935). Napsal sbírku básní (*Pět*, 1930), práce odborné (*Mahen, moravský Nasr-ed-din*, 1933, *Svět dítěte a kniha*, 1962) a knihy vzpomínek (*Náruč maminka*, 1943, *Dávno tomu*, 1970, *Přátelé*, 1974, *Rád vzpomínám*, 1979).

POKORNÝ Jaroslav (13. 11. 1920 v Praze - 23. 9. 1983 v Praze), divadelní lektor a dramaturg, v l. 1950–1957 docent dějin divadla na AMU, dramatik (*Křídový kruh*, 1947, *Dva melodramy: Marlin, Písně Omara pijáka*, 1947), divadelní teoretik a historik (*Složky divadelního výrazu*, 1946, *Shakespearova doba a divadlo*, 1955). Překládal z antického dramatu (Aischylos, Sofoklés), z italštiny (C. Goldoni, N. Machiavelli, V. Pratolini, A. Moravia), z němčiny (T. Storm) aj.

POLÁČEK Karel (22. 3. 1892 v Rychnově nad Kněžnou - asi 19. 10. 1944 v koncentračním táboře Osvětim), novinář (Tribuna, Lidové noviny), soudnickář, fejetonista (*Mariáš a jiné živnosti*, 1924, *35 sloupků*, 1925, *Okolo nás*, 1927), prozaik, autor humoristických společenských románů a povídek (*Povídky pana Kočkodana*, 1922, *Dům na předměstí*, 1928, *Hráči*, 1931, *Muži v ofsajdu*, 1931, *Michelup a motocykl*, 1935, *Hostinec U kamenného stolu*, 1941, pod jm. V. Rada) a satirického zobrazení maloměstáctví (*Hlavní přelíčení*, 1932, cyklus *Okresní město*, 1936, *Hrdinové táhnou do boje*, 1936, *Podzemní město*, 1937, *Vyprodáno*, 1939). Pro děti napsal knihu *Eduďant a Francimor* (1933). Vydal parodický *Žurnalistický slovník* (1934). Posmrtně vyšla povídka *Bylo nás pět* (1946), hra *Otec svého syna* (1946) a deník z r. 1943 *Se žlutou hvězdou* (1959). Knihy Karla Poláčka, 1931–1939, 9 svazků; 1954–1961, 11 svazků.

POLÁCH Bohumír (8. 11. 1899 v Brně - 11. 12. 1979 v Brně), úředník, prozaik, autor románů publikovaných většinou po r. 1945 (*Prohláň úředník Kloc*, 1943, *Návrat z jedné války*, 1947, *Rozpaky podplukovníka Prokopa*, 1957, *Návrat Jiřího Skály*, 1959), dramatik (*Láska a box*, 1937, s F. Kožíkem, *Vrah jsem já*, 1942, *Muž v pozadí*, 1948, *Rozum do hrsti*, 1951), autor knih pro mládež (*Srub radosti*, 1944). Psal operní a operetní libreta, písňové texty a rozhlasové hry.

POLÁK Karel (26. 9. 1903 v Kojetíně - 24. 8. 1956 v Praze), středoškolský profesor, novinář (Právo lidu), literární kritik a historik (F. V. Krejčí, kulturní buditel českého dělnictva, 1937, *Národní myšlení Nerudovo*, 1940, *Literatura a socialismus*, 1946, *Nerudovy povídky malostranské*, 1947, *O Antalu Staškovi*, 1951, *Heinrich Heine*, 1956), editor (J. Neruda, J. Arbes, K. V. Rais aj.).

POLAN Bohumil (vl. jm. B. Čuřín; 18. 11. 1887 v Plzni - 25. 7. 1971 v Plzni), knihovník, literární kritik (*Se St. K. Neumannem*, 1919, *Básníkův stín*, 1930, *Fráňa Šrámek, básník mládí a domova*, 1947, *Básník Karel Toman*, 1957; výbory *Život a slovo*, 1964, *Místo v tvorbě*, 1965) a editor. Napsal sbírku básní *Koncert na lesní roh* (1927).

PRAŽÁK Albert (11. 6. 1880 v Chroustovicích u Vysokého Mýta - 19. 9. 1956 v Praze), literární historik, profesor dějin české a slovenské literatury v Bratislavě (od r. 1921) a v Praze (od r. 1933), autor odborných prací (*Jan Neruda*, 1902, *Dějiny spisovné slovenštiny po dobu Štúrovu*, 1922, *Obrozenské tradice*, 1928, *Zápas generací v literatuře*, 1930, *Literární Slovensko let padesátých až sedmdesátých*, 1932, *Karel Hynek Mácha*, 1936, *Duch naší obrozenské literatury*, 1938, *Literární Levoča*, 2 sv., 1939 a 1947, *Míza stromu*, 1940, *Vlast a národ v českém písemnictví*, 1940, *Staročeská báseň o Alexandru Velikém*, 1945, *Národ se bránil*, 1946, *České obrození*, 1948, *Dějiny slovenské literatury I*, 1950), autor

vzpomínkových knih (*Vrchlickému nablízku*, 1945, *S Hviezdoslavem*, 1955), vydavatel Nerudovy a Vrchlického korespondence, díla Vodáková a Vrchlického, redaktor odborných časopisů (Slovesná věda, Naše věda).

PRÁŽÁKOVÁ Klára (roz. Fuxová; 30. 5. 1891 v Praze - 3. 10. 1933 v Praze), žena prof. Alberta Pražáka, středoškolská profesorka, dramatička (*Objev*, 1930, *Svatý prorok a spol.*, 1932, *Hodina sedmi mudrců*, 1941), divadelní kritička (posmrtně soubor statí *Od včerejška k zítřku*, 1940) a překladatelka z antické literatury (Sofoklés, Plautus, Euripidés) a z angličtiny (G. B. Shaw).

PREISSOVÁ Gabriela (roz. Sekerová, podruhé provdaná Halbaerthová; 23. 3. 1862 v Kutné Hoře - 27. 3. 1946 v Praze), autorka povídek a črt ze slováckého venkova (*Obrázky ze Slovácka*, 1886–1889, 3 sv., 1901/2, 2 sv., s titulem *První obrázky ze Slovácka*, *Povídky*, 1890, *Črty ze Slovácka*, 1890, *Obrázky bez rámců*, 1896, *Zmítané haluze*, 1903, *Bouře a jiné povídky*, 1920, *Zlatý hoch*, 1930) a vesnických dramát (*Gazdina roba*, 1890, zhudebnil J. B. Foerster s titulem *Eva*; *Její pastorkyňa*, 1891, zhudebnil L. Janáček). Sebrané spisy 1910–1915, 18 svazků. Srov. Dějiny české literatury III, s. 590.

PROCHÁZKA Arnošt (15. 11. 1869 v Praze - 16. 1. 1925 v Praze), zakladatel Moderní revue, literární kritik a esejista (*Odilon Redon*, 1904, *Literární siluety a studie*, 1912, *České kritiky*, 1912, *Na okraj doby*, 1912, *Dnové života*, 1922, *Soumrak*, 1924), básník (*Prostibolo duše*, 1895) a prozaik (*Torza veršů, torza prózy*, 1925). Překládal z franštiny (A. France, J. Barbey d'Aureville, A. Gide), angličtiny (O. Wilde), italštiny (G. Boccaccio, G. d'Annunzio) aj. Vydal Spisy K. Hlaváčka (1905) a H. G. Schauera (1917). Srov. Dějiny české literatury III, s. 590.

PROCHÁZKA František Serafinský (15. 1. 1861 v Náměšti na Hané - 28. 1. 1939 v Praze), učitel, novinář a redaktor, knihovník, básník vycházející z tradic lidové poezie (*Písníčky*, 1898, rozš. 1906, *Hradčanské písničky*, 1903, *Král Ječmíněk*, 1906, *Nové hradčanské písničky*, 1924), autor prací pro mládež (*Hračky*, 1901, *Slunečka*, 1905, *Lučina*, 1909, *Taškařiny*, 1910, *Děti a zvířátka*, 1924). Překládal z němčiny (G. Hauptmann), franštiny (J. Verne) aj. Redigoval časopis Malý čtenář a Zvon. Působil také jako literární kritik (Zvon). Dílo F. S. Procházky 1919–1929, 14 svazků. Srov. Dějiny české literatury III, s. 591.

PROKÚPEK Václav (11. 8. 1902 v Dolním Lochově u Jičína - 22. 5. 1974 v Brně), novinář (Venkov), autor próz z venkovského prostředí (*Esa a bůh*, 1926, *Ve stínu hor*, 1931, *Zakryto slzami*, 1937, *Ztracená země*, 1938, *Nebe nad námi*, 1941, *Žitný dvojklas*, 1943) a prózy pro mládež (*Naše hříbátka*, 1969). V l. 1951–1964 protiprávně vězněn, r. 1967 rehabilitován.

PŘIKRYL Ondřej (26. 11. 1862 ve Výšovicích u Prostějova - 22. 12. 1936 v Prostějově), lékař, politik, básník navazující na lidovou píseň (většinu svých děl psal hanáckým dialektem: *Hanácky písničky*, 1900, *Novy hanácky písničky*, 1901, *Ešče z Hané*, 1912, *Chabašči*, 1915, *Z vojne*, 1917, *Čase tvrčí než ocel*, 1921, *Slizovy ruže*, 1921, *Stařeček z Hané*, 1922, *Prostějovské písničky*, 1927, *Mhla*, 1933, *K ževoto!*, 1935), prozaik (*Meze dětima*, 1922, *Meze chasó*, 1924, *Ondřeji a inši obrázke z Hané*, 1925, *Bévávalo*, 1927, *Dule z hroške*, 1928) a publicista (*Několik črt z posledních let města Prostějova*, 1907, *Úryvky ze zápisů v době válečné*, 1928, *Červánky Prostějova*, 1931, 4 sv.).

PTÁČEK Ladislav (20. 8. 1908 v Nymburce - 1. 12. 1974 v Českých Budějovicích), lékař, prozaik, autor společenských románů (*V klopě růži*, 1941, *S andělem v náručí*, 1944, 2 sv., *Druhá stráž*, 1955, *Město pod stany*, 1957, *Komorní kvartet*, 1959; posmrtně *Sanitní vůz*, 1977) a reportáží (*Na sever od Prahy*, 1946). Napsal drama (*Dýka v srdci*, 1932) a román pro mládež (*Hořký chléb*, 1934).

PUJMANOVÁ Marie (roz. Hennerová; 8. 6. 1893 v Praze - 19. 5. 1958 v Praze), prozaička, autorka psychologických a společenských románů a povídek (*Povídky z městského sadu*, 1920, rozš. 1956, *Pacientka doktora Hegla*, 1931, *Lidé na křižovatce*, 1937, 1. díl trilogie, *Předtucha*, 1942, *Hra s ohněm*, 1948, 2. díl, *Život proti smrti*, 1952, 3. díl), reportáží (*Pohled do nové země*, 1932, *Slovanský zápisník*, 1947, *Modré vánoce*, 1958), esejistka (*Božena Benešová*, 1935) a básnířka (*Zpěvník*, 1939, *Verše mateřské*, 1940, *Radost i žal*, 1945, *Vyznání lásky*, 1949, *Miliony holubiček*, 1950, *Praha*, 1954). Psala divadelní a literární kritiky (výbor *Vyznání a úvahy*, 1959). Národní umělkyně. Dílo Marie Pujmanové 1953–1958, 10 svazků.

RAFFEL Vladimír (30. 8. 1898 ve Voticích - 10. 2. 1967 v Dolním Žlebu), lékař, prozaik, autor povídkových knih (*Elektrické povídky*, 1927, *Tělové povídky*, 1928, *Prapovídky*, 1930) a utopického románu (*Obchodník sympatiemi*, 1929). Psal politické a sociologické statí a literární referáty. Překládal z franštiny (G. Flaubert).

RACHLÍK František (16. 9. 1904 v Nymburku - 13. 2. 1980 v Praze), úředník, redaktor, dramaturg, prozaik, autor humoristických románů (*Pozdrav pámbu, pane Randák*, 1940, přeprac. 1947, *I dejž to pámbu, holenkové*, 1940), cyklu bajek (*Baly*, 1943–1946, 4 sv.), životopisných a historických próz (*Komedie plná lásky*, 1954, *Hodina předjitřní*, 1958, přeprac. 1971), dramát (*Kulový král*, 1948, *Hodina předjitřní*, 1950) a prací monografických (*Jiří Melantrich Rožďalovický z Aventýny*, 1930, *Cézanne: Odpovím vám obrazy*, 1948, *Národní umělec Václav Špála*, 1955). Upravoval hry (J. N. Nestroy, *Veselý trojlístek aneb Lumpacivagabundus*, 1954, aj.).

RAIS Karel Václav (4. 1. 1859 v Lázních Bělohradě - 8. 7. 1926 v Praze) viz monografickou kapitolu v Dějinách české literatury III, s. 465–485.

RAKOUS Vojtěch (vl. jm. Albert Österreicher; 8. 12. 1862 v Brázděm u Staré Boleslavi - 8. 8. 1835 v Praze), obchodník, prozaik humorista, čerpající ze židovského prostředí (*Vojkovičtí a přespolní*, 1910, definitiv. vyd. 1923–1925, 2 sv., *Na rozcestí*, 1914, *Modche a Rézi*, 1926).

RÁŽ Arnošt (20. 2. 1884 ve Slavětíně u Loun - 20. 1. 1925 na Pleši u Dobříše), advokát, strýc básníka K. Biebla, člen uměleckého spolku Syrx, spoluzakladatel Literární skupiny, básník (*Intimní tragédie*, 1903, *Byly večery*, 1904, *Cesta k lidem*, 1923, s K. Bieblem).

RENČ Václav (28. 11. 1911 ve Vodochodech u Roudnice n. Labem - 30. 4. 1973 v Brně), redaktor, dramaturg, katolicky orientovaný básník (*Jitřen*, 1933, *Studánky*, 1935, *Vinný lis*, 1938, *Trojzpěvy*, 1940, 1948/21, *Popelka nazaretská*, 1969, *Setkání s Minotaurem*, 1969, *Sklívaní věž*, 1970, *Pražská legenda*, 1974, *Sluncem oděná*, 1979) a dramatik (*Marnotratný syn*, 1942, *Císařův mim*, 1944). Napsal monografii (*Julius Zeyer*, 1941) a knížky pro děti (*Perníková chaloupka*, 1944). Překládal z němčiny (F. Hebbel, F. Schiller, R. M. Rilke), franštiny (M. Maeterlinck, F. Bérance), angličtiny (W. Shakespeare, J. Greene), polštiny (A. Mickiewicz, C. Norwid). V l. 1951–1962 byl protiprávně vězněn, r. 1962 rehabilitován.

REYNEK Bohuslav (31. 5. 1892 v Petrkově u Havlíčkova Brodu - 28. 9. 1971 tamtéž), básník z okruhu J. Floriana (*Žízně*, 1921, *Rybí šupiny*, 1922, *Had na sněhu*, 1924, *Rty a zuby*, 1925, *Setba samoty*, 1936, *Pieta*, 1940, soubor *Podzimní motýli - Sníh na zápraží - Mráz v okně*, 1969, *Odlet vlaštovek*, 1980), výtvarník, grafik a překladatel z franštiny (P. Claudel, L. Bloy, J. Renard, P. Valéry, J. Giono, F. Jammes) a němčiny (R. Billinger, A. Stifter, G. Trakel). Soubor dopisů, básní, překladů a prózy J. Čapka - B. Reynek, *Nepřicházejí vhod* (1969). Básnické dílo 1985–1986, 2 svazky; výbor *Vlídne vidiny*, 1992.

ROKYTA Jan (vl. jm. Adolf Černý; 19. 8. 1864 v Hradci Králové - 27. 12. 1952 v Praze), profesor na učit. ústavěch, pak úředník ministerstva zahraničí, básník, autor reflexivní lyriky (*Když se připozdívá*, 1897, *Světla a bludičky*, 1898, *Lekniny na hlubinách*, 1900, *Pouta a peruti*, 1905, *Jadranské dojmy*, 1915), společenských a politických veršů (*Hradby padají*, 1906, *Balkánské zpěvy*, 1913, *Zpěvník o Janu Husovi*, 1915, *Zpěvník pozdního husity*, 1918, *Písňe osvobozeného otrocka*, 1919, *Věrní a odhodlaní*, 1938), literární historik, slavista (*Různé listy o Lužici*, 1894, *O slovanské vzájemnosti v době přítomné*, 1906, *Lužice a Lužičtí Srbové*, 1911, *Lužická otázka*, 1918, *Masaryk a Slovanstvo*, 1921). Založil a redigoval *Slovanský přehled* (1898–1914). Překládal z polštiny (S. Wyspiański, E. Orzeszkowa, J. Slowacki), z lužické srbštiny (J. Čišinski), z ruštiny (I. S. Turgeněv) aj.

RÓN Zdeněk (23. 5. 1889 ve Vysokém n. Jizerou - 13. 7. 1948 tamtéž), inženýr, prozaik, autor regionálních popisně realistických próz (*Za člověkem*, 1924, *Proudý a přístavy*, 1926, *Něco vydržíme*, 1933, *Jaro a prameny*, 1936, *Radost na světě*, 1938). Napsal též sbírku básní (*K pramenům*, 1940) a divadelní hru (*Očistec*, 1942).

ROSÚLEK Jan Václav (7. 9. 1894 v Pardubicích - 12. 1. 1958 v Praze), prozaik, autor dějově atraktivních románů (*Opilé město*, 1923, *Černožlutý mumraj*, 1925). Pod pseudonymem Vladimír Drnák psal zejména životopisné romány (*Hlavou proti*

zdi, 1934, *Španělská rapsodie*, 1935, *Manžel slavné ženy*, 1938, *Král Sloužím*, 1940, *Stín přes paletu*, 1940). Psal též poezii a práce pro děti.

ROZNER Vojtěch (23. 4. 1905 v Uhřicích u Žďanic - 20. 4. 1991 v Praze), novinář a redaktor (Polední list), básník, satirik a epigramatik (*Nahé objekty v různých*, 1926, *Listy mladé gardě*, 1927, *Jedovatý řez*, 1928, *Na ostří čepele*, 1937), prozaik (*Vzpouza chalup*, 1928, *Prázdnost na nebi*, 1933, *Na kraji Moravy*, 1942). Napsal esej (*Z pasivity poezie k aktivismu*, 1940) a publicistickou knihu (*Tiché zpravědi*, 1943).

RUSINSKÝ Milan (10. 2. 1909 v Litovli - 8. 11. 1987 v Ostravě), rozhlasový dramaturg, knihovník, prozaik, autor povídek a románů z prostředí beskydského a ostravského (*Návrat a jiné prózy*, 1932, *Hladové dny*, 1940, *Cesta k horám*, 1945), biografického románu (*Bludička slávy*, 1940) a prací odborných (*Němečtí Slezané*, 1933, *Kapitolky ze Slezska*, 1946, *Bard první z Beskyd*, 1947, *Vyprávění o P. Bezručovi a kraji jeho básní*, 1947, *Epik Ostravska*, 1947). Překládal z němčiny (H. Sudermann, H. Fallada), polštiny (A. Fredro aj.). Spolupracoval s rozhlasem.

RUTTE Miroslav (10. 7. 1889 v Praze - 24. 11. 1954 v Praze), redaktor, literární a divadelní kritik (Národní listy) a esejista (*Strach z duše*, 1920, *Skrytá tvář*, 1925, *Tvář pod maskou*, 1926, *Doba a hlasy*, 1929, *Divadlo a doba*, 1931, Viktor Dyk, 1931, K. H. Hilar, 1936, *Mohyly s vavřínem*, 1939, *O umění hereckém*, 1946). Psal také poezii (*Zjasněné oči*, 1918, *Ohnivá vlna*, 1922, *Měsíčná noc*, 1927), prózu (*Smuteční slavnosti srdcí*, 1911, *Batavia*, 1924, *Duhový kruh*, 1941) a dramata (*Maria z Magdaly*, 1908, *Román, jejž jsme zapomněli*, 1941). Překládal z franštiny (La Fontaine, F. Vildrac, G. Duhamel). Redigoval Cestu.

RYBÁK Josef (1. 5. 1904 v Písku - 15. 12. 1992 v Praze), novinář a redaktor komunistických listů, prozaik, autor sociálních próz (*Pole a lesy*, 1928, *Začíná století*, 1932, *Střechy nad hlavou*, 1945, *Hodiny pro bosé nohy*, 1973), básník (*Do slunce a do mraků*, 1958, *Několik dní v mé špatné paměti*, 1962, *Dlouhé noci*, 1971, *Chození na červenou*, 1975, *Létající talíř na zimním nebi*, 1980, *Cesta*, 1985), kritik (Julius Fučík, 1950, spolu s G. Barešem, soubory statí *S orlími křídly*, 1954, *Doba a umění*, 1961, *Prsty od inkoustu*, 1977, *Páté přes deváté*, 1982, *Po válce*, 1985), autor vzpomínek (*Kouzelný proutek*, 1968, přepřac. 1974).

ŘEZÁČ Václav (vl. jm. Václav Voňavka; 5. 5. 1901 v Praze - 22. 6. 1956 v Praze), novinář (Lidové noviny, Práce), prozaik, autor psychologických a společenských románů (*Větrná setba*, 1935, *Slepá ulička*, 1938, *Černé světlo*, 1940, *Svědék*, 1942, *Rozhraní*, 1944, *Nástup*, 1951, *Bitva*, 1954) a prací pro děti (*Kluci, hurá za ním*, 1933, *Poplach v Kovářské uličce*, 1934). Psal filmové scénáře. Dílo Václava Řezáče 1953–1961, 12 svazků.

ŘEZÁČOVÁ Ema (nar. 17. 11. 1903 v Praze), žena spisovatele Václava Řezáče, redaktorka (Český svět, Eva, Ozvěny, Práce), prozaička, autorka psychologickospolečenských povídek a románů (*Špička chce k novinám*, 1934, *Čertovo kolo*, 1944, *Radosná událost*, 1947, *Nový svět*, 1953, *Neznámá v rovníci*, 1960, *Jeden a druhý*, 1962, *Pozlacené dno*, 1968, 1. část cyklu, *Lesklá bída*, 1970, 2. část, *Tantalovy slasti*, 1974, 3. část, *Kde přezimují motýli*, 1976, 4. část, *Modrý vějíř*, 1979, 5. část, *Blázen z Horní Dolní*, 1983), dramatička (*Třetí vrstva*, 1948, *Jana*, 1956). Napsala knihu pro děti (*Dům na kolečkách*, 1948) a filmové scénáře.

SAUER Franta (4. 12. 1882 v Praze-Žižkově - 26. 3. 1947 v Praze), pův. zámečník, prošel řadou zaměstnání, prozaik velkoměstské periferie (*Franta Habán ze Žižkova*, 1923, *Pašeráci*, 1929), autor vzpomínkových knih (*In memoriam Jaroslava Haška*, 1924, spolu s I. Sukem, E. A. Longen a Xena, 1936, spolu se S. Klíkou), herec a recitátor.

SEDLÁK Jan Vojtěch (20. 9. 1889 v Boskovicích - 11. 6. 1941 v Praze), středoškolský profesor, literární kritik a historik (Rudolf Mayer, jeho život a dílo, 1916, 1922/2/, s titulem *O básníku R. Mayerovi, Josef Thomayer*, 1923, *Literární historie a literární věda*, 1929, *K problémům rytmu básnického*, 1929, *O díle básnickém*, 1935). Psal také poezii (*Čekanky*, 1926, *Mé hory*, 1931) a prózu (*Duha nad krajem*, 1936, *Věvec jeřabinový*, 1938).

SEDLAŇ Michal (vl. jm. Antonín Neureutter; 5. 9. 1919 v Praze - 1. 3. 1982 v Praze), redaktor (Rudé právo, Mladá

fronta, Květy), básník, autor meditativní a společenské lyriky (*Zvichřené jasany*, 1943, *Silice*, 1945, *Vzpoura srdce*, 1956, *Příboj a neóny*, 1961), parodista (*Pegasem kopnutí*, 1955). Napsal prózu (*Všichni byli výborní*, 1960) a knížku pro děti (*Doma plno kamarádů*, 1961).

SEIFERT Jaroslav (23. 9. 1901 v Praze - 10. 1. 1986 v Praze), člen Devětsilu, novinář a redaktor v levicových listech, básník (*Město v slzách*, 1921, *Samá láska*, 1923, *Na vlnách TSF*, 1925, *Slavík zpívá špatně*, 1926, *Poštovní holub*, 1929, *Jablko z klína*, 1933, *Ruce Venušiny*, 1936, *Jaro sbohem*, 1937, rozš. 1942, defin. vyd. 1947, *Zhasněte světla*, 1938, *Vějíř Boženy Němcové*, 1940, *Světlem oděná*, 1940, *Přílba hlíny* 1945, *Píseň o Viktorce*, 1950, *Maminka*, 1954, *Koncert na ostrově*, 1965, *Halleyova kometa*, 1967, *Odlévání zvonů*, 1967, *Deštník z Piccadilly*, 1979, *Morový sloup*, 1977, *Býti básníkem*, 1983), fejetonista (*Hvězdy nad Rajskou zahradou*, 1929), autor vzpomínek (*Všecky krásy světa*, 1981, upr. 1982). Překládal z ruštiny (A. Blok), franštiny (G. Apollinaire) aj. Redigoval Sršatec, Reflektor, Novou scénu, Almanach Kmene, Panorámu. Národní umělec, nositel Nobelovy ceny za literaturu pro rok 1984. Dílo Jaroslava Seiferta 1953–1970, 7 svazků.

SEKANINA František (14. 2. 1875 v Žarovicích u Prostějova - 3. 3. 1958 ve Smečně), středoškolský profesor, novinář a redaktor (Národní politika), literární historik a kritik (*H. Sienkiewicz*, 1901, *J. Vrchlický*, 1912, *A. J. Puchmajer*, 1920, *B. Havlasa*, 1928, *P. Bezruč*, 1937). Psal také básně (*Za nocí chmurných i světlých*, 1897, *Lyrické intermezzo*, 1901), vydával díla K. H. Máchy, J. Nerudy, J. K. Tyla, F. J. Rubeše, K. J. Erbena, B. Němcové, K. Havlíčka Borovského aj. Překládal z franštiny (H. de. Balzac, G. de Maupassant, P. Verlaine aj.).

SEKERA Josef (4. 12. 1897 ve Starkoči u Čáslavi - 14. 11. 1972 v Benešově), prozaik, autor románů ze slovenského venkovského života (*Vinaři*, 1930, přeprac. 1954, *Děti z hliněné vesnice*, 1952) a z prostředí Železných hor (*Jsem strom zelený*, 1968), próz historických (*Česká rapsodie*, 1961) a životopisných (*Torzo lásky*, 1965).

SEKORA Ondřej (25. 9. 1899 v Brně - 4. 7. 1967 v Praze), novinář a redaktor (Lidové noviny), grafik a ilustrátor, autor knih pro děti (*Ferda mravenec*, 1936, *Ferda mravenec v cizích službách*, 1937, *Ferda v mraveništi*, 1938, *Slavnost u broučků*, 1938, *Trampoty brouka Pytlíka*, 1939, *Kuře Napipi a jeho přátelé*, 1941, *Uprchlík na ptačím stromě*, 1943, *Ferda cvičí mravenišť*, 1947, *Kronika města Kocourkova*, 1947, *Mravenci se nedají*, 1954, *Na dvoře si děti hrály*, 1955, *Čmelák Aninka*, 1959, *Hurá za Zdendou*, 1960, *Pošta v zoo*, 1963).

SEZIMA Karel (vl. jm. K. Kolář; 13. 10. 1876 v Hořovicích - 14. 12. 1949 v Praze), prozaik ovlivněný dekadentním psychologismem (*Pasiflora*, 1903, *V soumraku srdcí*, 1913, *Za přeludem*, 1917), autor pamětí (*Z mého života*, 1945–1948, 4 sv.), literární kritik a esejista (*Podobizny a reliéfy*, 1919, 1927/28, *Krystaly a průsvity*, 1928, *Masky a modely*, 1930, *MLÁZÍ*, 1936). Sebrané spisy 1927–1930, 10 svazků.

SCHEINPFLUG Karel (28. 12. 1869 ve Slaném - 5. 5. 1948 v Mariánských Lázních), novinář a redaktor (Národní listy, Lidové noviny), prozaik, autor kritickospolečenských povídek a románů (*Perly v octě*, 1909, *Pouta soužití*, 1919, 2 sv., *Babylonská věž*, 1932, *Nevolnictví těla*, 1934, *King-Fu*, 1936), básník (*J. N. R. I.*, 1898, *Opuštěný důl*, 1903, *Šlépěje*, 1925), dramatik (*Mrak*, 1913, *Gejzír*, 1922, *Pod závojem*, 1927), fejetonista (*Italský zájezd*, 1923, *Paříž*, 1924) a publicista (*Otázka židovská*, 1910). Sebrané spisy 1945–1948, 4 svazky, nedokončeno.

SCHEINPFLUGOVÁ Olga (3. 12. 1902 ve Slaném - 13. 4. 1968 v Praze), dcera spisovatele a novináře Karla Scheinpfluga, manželka Karla Čapka, herečka, básnířka (*Tání*, 1925, *Všední den*, 1932, *Štesk*, 1939, *Tunel smrti*, 1945), prozaička (*Babiola*, 1930, *Klíč od domu*, 1934, *Balada z Karlína*, 1935, *Přežitá smrt*, 1939, *Žlutý dům*, 1947, *Bílé dveře*, 1962, *Margita*, 1965, autorka autobiografického románu (*Český román*, 1946), dramatič (*Madla z cihelny*, 1925, *Okénko*, 1931, *Guayana*, 1945, *Diamantové srdce*, 1963), knih pro mládež (*Barevné pohádky*, 1924, *Andula vyhrála*, 1937, *Království na drátkách*, 1962). Napsala knihu esejů (*Divadelní zápisky*, 1928) a vzpomínky (*Byla jsem na světě*, posmrtně 1988). Národní umělkyně.

SCHULZ Karel (6. 5. 1899 v Městci Králové - 27. 2. 1943 v Praze), novinář a redaktor (Lidové noviny, Lidové listy, Národní politika), člen Devětsilu, prozaik (*Tegmeierovy železářny*, 1922, *Sever - jih - západ - východ*, 1923, *Dáma*

u vodotrysku, 1926), později autor barokizujících povídek (*Peníz z noclehárny*, 1940, *Prsten královnin*, 1941) a torza životopisné trilogie o Michelangelovi (*Kámen a bolest*, 1942, *Papežská mše*, 1943). Posmrtně vydán soubor hagiografických textů (*Legenda a invokace*, 1987).

SÍLOVÁ Bohumila (vlast. jm. B. Sýlová, roz. Nováková; 20. 8. 1908 v Praze - 3. 11. 1957 v Praze), úřednice, prozaička, publikující v komunistickém tisku, autorka pohádek a povídek pro děti (*Čertík Mičula*, 1933, *Mury-Bury kouzelník*, 1937, *Paví očko*, 1939, *Paví očko ve hvězdě*, 1939, *Cirkus Pavího oka*, 1940, *Slavnost úplňku*, 1943, *Šibal Makočuba*, 1945), románů pro dívky a mládež (*Dájo, nevolej*, 1939, 1947/2/ s názvem *Papírová figura*, *Papírová Dájo*, 1940, *Stříbrný střípek*, 1940, *Čechy krásné*, *Čechy mé*, 1940, *Třicet koní Věnu honí*, 1950) a knihy satir (*Bajky*, 1956).

SKÁCELÍK František (25. 11. 1873 v Přerově - 26. 12. 1944 v Praze), lékař, prozaik, autor psychologických povídek (*Sebevraždy milenců*, 1910, *Povídky o dětech*, 1917, *Povídky o umělcích*, 1928), klíčových románů (*Venkovský lékař*, 1937, *Architekt Malota*, 1938), básník (*Trosky*, 1932), autor prací pro mládež (*Lovci zlatých much*, 1940, posmrtně *Hřebeček*, 1947) a vzpomínek (*Krásná setkání*, posmrtně 1970). Spoluredigoval *Lumír*, *Samostatnost*, *Humoristické listy* a *Raracha*. Psal referáty divadelní, literární a výtvarné.

SKÁLA Ivan (pův. jm. Karel Hell; nar. 6. 10. 1922 v Brandýse n. Labem), novinář a redaktor (*Rudé právo*), básník publikující své sbírky po r. 1945 (*Křesadlo*, 1946, *Přes práh*, 1948, *Máj země*, 1950, *Fronta je všude*, 1951, *A kokoli se stane*, 1957, *Ranní vlak naděje*, 1958, *Zdravím vás, okna*, 1962, *Blankytný kalendář*, 1963, *Posel přichází pěšky*, 1968, *Čtyři básně o smrti a strom*, 1969, *Co si беру na cestu*, 1975, *Žízeň*, 1975, *Oheň spěchá*, 1979, *Bermudský trojúhelník*, 1982, *Kalendář*, 1986, *Má Vysočina*, 1987, *Havran nepřilétá s květinou*, 1988), literární kritik, překladatel z ruštiny (M. V. Isakovskij, S. P. Ščipačev aj.) a slovenštiny (V. Mihálik, M. Lajčiak). Výbor z publicistiky *Kontinuita* (1980, 2 svazky); Vybrané spisy 1982–1986, 5 svazků, nedokončeno.

SKUPA Josef (16. 1. 1892 ve Strakoniciích - 8. 1. 1957 v Praze), středoškolský profesor, loutkář, herec, dramaturg, režisér, autor satirických divadelních pásem a výstupů pro loutky. R. 1930 založil v Plzni loutkové divadlo (od r. 1945 v Praze), pro něž vytvořil populární dvojici Spejbla a Hurvínka.

SKYBA Zikmund (3. 3. 1909 ve Hvozdně u Gottwaldova - 23. 7. 1957 v Praze), stavitelský asistent, novinář a redaktor (*Právo lidu*, *Lidové noviny*), básník (*Rozhraní*, 1940, *Meditace nad Prostými motivy*, 1941, *Krvácující ticho*, 1943, *Větrve*, 1944, *Tisíciletý čas*, 1948), prozaik (*Svatební šaty*, 1944), autor prací pro děti (*Králičí údolí*, 1941, *Králíček Ušáček ze Strakaté paseky*, 1941, *Králíček Ušáček v myslivně*, 1943, *Králíček Ušáček u cikánů*, 1945). Psal rozhlasová pásma a překládal z ruštiny (D. Bědnýj), bulharštiny (I. Vazov), maďarštiny (S. Petőfi) aj.

SLÁDEK Josef Václav (27. 10. 1845 ve Zbirohu - 28. 6. 1912 ve Zbirohu) viz monografickou kapitolu v Dějinách české literatury III, s. 324–340.

SMĚJA Fran (30. 5. 1904 v Suchých Lazcích u Opavy - 11. 2. 1986 v Opavě), učitel, prozaik, autor žánrových povídek a románů ze slezského venkova (*Úsměvy*, 1932, *Potřásněná tvář*, 1939, *Odcházeli*, 1940, *Pod klenbou dní*, 1944, *Jidáš*, 1946, *Škoda té země*, 1947, *Úhor*, 1960, *Obličejem ke zdi*, 1971), básník humorista (*Od nás*, 1929, *Pletky*, 1940, *Nové pletky*, 1949).

SOKOL Karel Elgart (vl. jm. K. Elgart; 18. 1. 1874 v Ivančicích - 21. 7. 1929 v Potštejně n. Orlicí), učitel, prozaik, autor psychologických a sociálních povídek a románů (*Děti*, 1904, *Slunce*, 1908, *Májové bouře*, 1911, *Přívál*, 1917, 1. část cyklu, *Zlaté rouno*, 1921, 2. část cyklu, *Černý a bílý*, 1925, 3. část cyklu, *Sahara*, 1929, 4. část cyklu; posmrtně *Radhošťské meditace*, 1929, *Zápas*, 1933), dramatik (*Náměly*, 1919, *Moloch*, 1922, *Slunovrat*, 1928), literární a divadelní kritik.

SOKOL-Tůma František (vl. jm. F. Tůma; 2. 5. 1855 v Benešově u Prahy - 31. 12. 1925 v Ostravě), pekař, herec, novinář a redaktor (*Radhošť*, *Ostravský obzor*, *Ostravan*, *Horník*), prozaik, autor lidových románů z průmyslového Ostravska (*Prodané duše*, 1903, *Na šachtě*, 1904, *Pan závodní*, 1909, *Lapači*, 1922, *Na kresách*, 1922, *V záři milionů*, 1922, 1923,

2 sv., Hyeny, 1923), dramatik (*Soucít*, 1903, 1923/2/, *Pasekáři*, 1904, *Zpod jarma*, 1908, *Staříček Holuša*, 1920). Psal také básně (*Hlad*, 1895).

SOLDAN Fedor (9. 12. 1903 ve Vídni - 15. 9. 1979 v Praze), literární historik a kritik, od r. 1959 docent české literatury na pedagogickém institutu a pak pedagogické fakultě KU (*Karel Hlaváček, typ české dekadence*, 1930, *Tři generace*, 1940, *Spisovatelé a doba*, 1940, *Jiří Karásek ze Lvovic*, 1941, *O literárním braku*, 1941, *Jiří Wolker*, 1964, přeprac. 1972, *J. S. Machar*, 1974, *Sociální umění*, posmrtně 1980). Napsal sbírku básní (*Duhový most*, 1932) a prózy pro mládež (*Papouškovi kamarádi*, 1978).

SOUCEK Stanislav (7. 5. 1870 v Náchodě - 30. 12. 1935 v Brně), literární historik, profesor českého jazyka a literatury v Brně od r. 1920 (*Studie štítenské*, 1909, *O Bibli kralické*, 1910, *Dvě pozdní mystifikace Hankovy*, 1924, *Rakovnická vánoční hra*, 1929, *Komenský jako teoretik kazatelského umění*, 1938). Redigoval *Veškeré spisy J. A. Komenského* (od r. 1921).

SOUČKOVÁ Milada (provdaná Rykrová; 24. 1. 1901 v Praze - 1. 2. 1983 v Bostonu, USA; od r. 1948 žila v zahraničí), lékařka, prozaička, autorka experimentálních próz (*První písmena*, 1934, *Amor a Psyché*, 1937, *Škola povídek*, 1943, *Bel canto*, 1944), básnička (parafráze čínské poezie *Žlutý soumrak*, 1942, *Gradus ad Parnassum*, 1957, *Neznámý člověk*, 1962, *Pastorální suita*, 1962, *Alla Romana*, 1966, *Případ poezie*, 1971, *Sešity Josephiny Rykové*, 1981), literární historička, autorka esejů (*Hlava umělce*, 1946) a studií o literatuře (*A literature in Crisis: Czech Literature 1938-50*, 1954, *The Czech Romantics*, 1958, *The Parnassian Jaroslav Vrchlický*, 1964, *A Literary Satellite: Czechoslovak-Russian Literary Relations*, 1970, *Baroque in Bohemia*, 1980).

SOUSEDÍK Miloslav J. (nar. 1. 10. 1910 ve Slušovicích u Zlína), učitel, prozaik, autor románů z beskydského prostředí (*Paprádná nenařká*, 1942, 1. díl trilogie, *Fujary volají na grůň*, 1943, 2. díl trilogie, *Paseka mlčí*, 1943, *Lesy se mstí*, 1944, *I kamenitá země zpívá*, 1945, 3. díl trilogie, *Na hory padá noc*, 1946), básník (*Hodiny ukazují dvanáct*, 1933, *Gombar Martin*, 1945).

SOVA Antonín (26. 2. 1864 v Pacově - 16. 8. 1928 v Pacově) viz monografickou kapitolu v Dějinách české literatury III, s. 527-545.

SPITZER František (28. 12. 1897 ve Dvorech n. Žitavou u N. Zámků - 8. 2. 1945 v koncentračním táboře Mauthausen), režisér, pracovník divadelní ochotnické organizace (DDOČ), Dělnické divadelní obce, dramatik (posmrtně *Tovaryš Martin*, 1947, *Sklárna*, 1948), dramaturg.

SRBOVÁ Olga (provd. Spalová; 16. 7. 1914 v Poličce - 14. 4. 1987 v Praze), středoškolská profesorka, rozhlasová redaktorka, prozaička (*Co nebylo v třídní knize*, 1943, *Létavice*, 1944), rozhlasová pracovnice (*Rozhlas a slovesnost*, 1941), autorka rozhlasových her a dramatizací, divadelní kritička, publicistka, autorka populárně naučných knih (*Co to je, když se řekne...*, 1969, *Malá světová obrazárna*, 1971) a monografie z dějin českého divadla (*Sága rodu Budilova*, 1978), překladatelka z ruštiny (V. Laciš, A. G. Malýškin).

STAŠEK Antal (vl. jm. Antonín Zeman; 22. 7. 1843 ve Stanovém u Vysokého nad Jizerou - 9. 10. 1931 v Praze) viz monografickou kapitolu v Dějinách české literatury III, s. 486-504.

STEHLÍK Ladislav (26. 6. 1908 v Bělčicích u Blatné - 12. 9. 1987 v Praze), učitel, básník, autor lyriky inspirované zejména jihočeskou krajinou (*Kvetoucí trnka*, 1936, 1946/3/, *Zpěv k zemi*, 1936, *Madoně*, 1943, *Pelyněk*, 1949, *Dub královny Johanky*, 1969, *Krajina mýtu*, 1973, *Vratečín*, 1973, *Ticho v oranžích*, 1979, *Světla v oknech*, 1982) a cyklu lyrických próz, črt a reportáží *Země zamyšlená* (2 sv., 1947, 1957/2/, 1966/4/, 3. díl 1970). Napsal také knížky pro děti (*Malý přírodopis*, 1956, *Alšova zvířátka*, 1963, *Zvířata a zvířátka*, 1976, *Ladovy veselé učebnice*, 1977, 1979) a vzpomínky (*Dědečku, povídej...*, 1973, *U krbu*, 1989).

STIVÍN - FOLTÝN Josef (18. 12. 1879 v Praze - 1. 10. 1941 v Praze), sociálnědemokratický politik a novinář, satirik (*Vlčí máky*, 1908) a publicista (*Stavitelé chrámu*, 1924, *Moje učednická léta*, 1934). Psal verše k Ladovým obrázkům (*Veselý přírodopis*, 1917, aj.). Překládal z polštiny (S. Żeromski aj.).

STRAKOŠ Jan (1. 6. 1899 ve Fryčovicích u Frýdku-Místku - 13. 4. 1966 v Sionu, Švýcarsko; od r. 1951 žil v zahraničí), katolický kněz, literární historik (*Počátky obrozeneckého historismu a Mikuláš Adaukt Voigt*, 1929, *Bohuslav Balbín*, 1939).

STROJIL Vladimír M. (nar. 11. 7. 1905 v Přerově), nakladatel a tiskař, dramatik, autor komedií z měšťanského prostředí (*Silnější než smrt*, 1930, *Rodinná pouta*, 1944). Napsal knihu povídek (*Lázeňský film*, 1929).

STUHL Vladimír (18. 4. 1922 v Hradešicích u Horažďovic - 4. 4. 1990), novinář a redaktor (Práce, Lidové noviny, Květy), básník, autor melancholické přírodní lyriky a politické poezie (*Břehy*, 1943, *Prchající laně*, 1944, *Nahlas*, 1950, *Doma i za mořem*, 1960, *Nepřítelnost*, 1967, *Vrh noží proti živé osobě*, 1988). Napsal knihu reportáží (*Dobrý večer, Ameriko*, 1962) a knihy pro mládež (*Jdeme tátovi naproti*, 1953, *Celý les zpívá*, 1962, *Prerů pádí kůň*, 1975, *Ostrov zmijí*, 1976, *Dolů po Mississippi*, 1981, *Strejček z Texasu*, 1981). Překládal z angličtiny (J. Steinbeck, E. Hemingway).

SUCHÁNEK Jiří (27. 1. 1908 v Praze - 21. 8. 1979 v Třebotově u Prahy), básník, autor veršů orientovaných spiritualisticky (*Na konci země*, 1939, *Znamení větrů*, 1940, *Království polního klasu*, 1941, *Promarněné věno*, 1943, *Okouzlená ráže*, 1969), lyrickoepické básně (*Blanický rytíř*, 1945) a baladických zpěvů s válečnou tematikou (*Jan Jiří*, 1946).

SUCHÝ Lothar (6. 5. 1873 v Turnově - 4. 5. 1959 v Turnově), novinář, redaktor (Venkov, Národní politika, Národní listy), divadelní referent (Union, Slovo), dramatik, autor společensko-kritických her (*Nezabiješ*, 1903, *Sláva*, 1905, *Slaboch*, 1909, *David*, 1911, *Červánky svobody*, 1918, *Hamilton a společnost*, 1921, *Hrsta věrných*, 1948), básník a satirik (*Knihy lyriky*, 1904, *Bajky*, 1954), prozaik (*Mučednice lásky*, 1931). Překládal z franštiny (H. de Balzac, E. Rostand, Ch. Baude-laire), němčiny (F. Grillparzer, R. Dehmel).

SUK Ivan (vl. jm. Josef Suchánek; 17. 2. 1901 ve Staré Pace - 23. 11. 1958 v Praze), novinář (České slovo), soudnickář, vitalistický básník (*Lesy a ulice*, 1920), autor bulvárních próz (*Vyloupení Evropy*, 1925, *Dítě noci*, 1930, *Voda mezi prsty*, 1944). S F. Sauerem napsal práci *In memoriam J. Haška* (1924).

SUK Václav František (29. 11. 1883 v Chlístově u Klatov - 1. 7. 1934 v Praze), středoškolský profesor, kritik a propagátor dětské literatury (*O Janu Nerudovi*, 1919, *Dětská literatura česká*, 1924, s O. Pospíšilem). Redigoval Úhor. Vydal F. L. Čelakovského, J. K. Tyla, J. Nerudu aj. Překládal z franštiny (pohádky).

SULA Pavel (vl. jm. Josef Sulík; 3. 3. 1882 ve Svojsčicích u Heřmanova Městce - 27. 7. 1975 v Praze), učitel, prozaik, autor knih pro mládež (*Dolánka*, 1908, *Ráno*, 1910, *Zeměžluč*, 1910, *Vítězství*, 1912, *Človíček*, 1913, *Šťastná zahrada*, 1918, *Melanka*, 1921, *Letňáskové*, 1931, *Kloučkové z předměstí*, 1933, *Osada kmene Juchachá*, 1936, *Zářivá křídla*, 1943, *V dětském světě*, 1955, 1960/2) a drobných próz z maloměstského prostředí (*Tanečnice*, 1911, *Domů pěšinkami*, 1918, *Stvořitelé světa*, 1919, *Pokušitelé*, 1920). Redigoval Úsvit a založil a redigoval Klas (1923–1938).

SUMÍN Jiří (vl. jm. Amálie Vrbová; 9. 10. 1863 v Uhřetěticích u Kojetína - 11. 11. 1936 v Přerově), prozaička, autorka psychologických povídek a románů z moravského venkova a maloměsta (*Z doby našich dědů*, 1895, *Věští*, 1898, *Úskalím*, 1900, *V samotách duší*, 1903, *Potomstvo*, 1903, *Spása*, 1908, *Když vlny opadly*, 1910, *Zápas s andělem a jiné prózy*, 1917, *Děti soumraku*, 1918, *Martin Gaca*, 1930). Sebrané spisy 1920–1924, 4 svazky.

SVATÁ Jarmila (vl. jm. J. Fuksová; 23. 9. 1903 v Kolíně - 29. 4. 1964 v Praze), herečka, prozaička, autorka satiricko-groteskních románů (*Andělčina kariéra*, 1932, *Sedm kamarádů slečny Vivian*, 1938, *Petr zbláznil město*, 1944). Zpracovala vyprávění V. Václavíka (*Milenci SS smrti*, 1945). Napsala knihu pro mládež (*Blaník, hora tajemná*, 1956).

SVATOPLUK T. (vl. jm. S. Turek; 25. 10. 1900 v Hodslavicích - 30. 12. 1972 v Gottwaldově (Zlín)), malíř plakátů,

redaktor (Rudé právo, Tep), prozaik, autor sociálních próz ze zlínského prostředí (*Botostroj*, 1933, *Andělé úspěchu*, 1937, *Bez šéfa*, 1953) a ze života venkovského (*Mrtvá země*, 1936, *Švédský mramor*, 1961), publicista (*Batismus v kostce*, 1950).

SVATOŠ Bedřich (nar. 7. 7. 1908 v Bělči u Křivokláta; od r. 1946 žije v zahraničí), středoškolský profesor, prozaik, autor povídek a románů z venkovského prostředí (*Ruce laskají zemi*, 1941, *Cesta leží uprostřed*, 1941, *Nad lesy stoupá dým*, 1942, *Patrová hospoda*, 1943, *Okovaný krok*, 1946, *Poslední městečko*, 1948; *Hranolem vzpomínky*, 1954, *Mlha šatí strach*, 1956, *Krůpěje zaslého času*, 1960, *Zády k světu*, 1963, *Tváří do světa*, 1978, *Zatmění*, 1978, *Hospůdka na nároží*, 1980).

SVOBODA František Xavier (25. 10. 1860 v Mníšku pod Brdy - 25. 5. 1943 v Praze), manžel R. Svobodové, prozaik, autor konvenčních románů a povídek (*Rozkvět*, 1898, 2 sv., *Řeka*, 1908–1909, 4 sv., *Vlna za vlnou se valí*, 1915, *Skok do tmy*, 1929, *Pokušení*, 1936), básník (*Básně*, 1883, 2 sv., *Květy mých lučin*, 1896, *K žatvě dožrálo*, 1901) a dramatik (*Márinka Válková*, 1889, *Směry života*, 1892, *Rozklad*, 1893, *Čekanky*, 1900, *Olga Rubešová*, 1902, *Poslední muž*, 1920). Sebrané spisy 1908–1938, 99 svazků. Srov. *Dějiny české literatury III*, s. 597.

SVOBODA Jiří Václav (27. 3. 1924 v Brémách v Německu - 13. 2. 1981 v Praze), redaktor (Mladá fronta, Mateřídouška), básník publikující většinu svých sbírek po r. 1945 (*Vějířem větru*, 1943, *Lomikámen*, 1945, *Pro radost*, 1949, *Přes kameny*, 1954, *Svět o jedné neznámé*, 1959, *Těžká krev*, 1963, *Zemská tíže*, 1965, *Tykání s trávou*, 1970), autor knih pro děti (*Běžím, běžím do školy*, 1952, *Zpívej, holubičko*, 1954, *Papírová lodička*, 1963, *Pampelišek. Kniha modrého pána*, 1971, *Za pohádkou pohádka z kouzelného kukátka*, 1972, *Pohádky modrého pána*, 1973, *Síťka na motýly*, 1974, *Podívej se kolem sebe*, 1977). Překládal z ruštiny (S. Maršak, K. Čukovskij, N. Zabolockij), franštiny (F. Jammes), němčiny aj.

SVOBODA Ludvík (4. 5. 1903 v Čejči - 3. 8. 1977 v Praze), profesor filozofie na KU (od r. 1948), autor odborných prací (*Filozofie v SSSR*, 1936, *Nástin socialistické ideologie*, 1946, *F. X. Šalda*, 1967). Přeložil Leninův *Materialismus a empiriokriticismus* (1933) a *Filozofické sešity* (1953).

SVOBODOVÁ Nina (16. 6. 1902 v Praze - 4. 9. 1988 v Praze), prozaička, autorka historických povídek a románů (*Duše fresek*, 1933, *Poutník čtyř světů*, 1940, *Světelný mrak*, 1943, *Vykoupený čas*, 1944, *Dům u Božího oka*, 1971). V I. 1950–1967 byla protiprávně vězněna, r. 1974 rehabilitována.

SVOBODOVÁ Růžena (roz. Čápová; 10. 7. 1868 v Mikulovicích u Znojma - 1. 1. 1920 v Praze), prozaička, představitelka literárního impresionismu (*Na písčité půdě*, 1895, přepr. s názvem *Písčitá půda*, 1917, *Zamotaná vlákna*, 1899, přepr. s názvem *Přítelkyně*, 1918, *Milenky*, 1902, přepr. 1914, *Černí myslivci*, 1908, *Pokojný dům*, 1917), autorka divadelní hry (*V říši tulipánků*, 1903) a prací pro mládež (*Pokání Blaženčino*, 1908, *Dětská srdce*, 1913, *Jarní záhony*, 1916). Sebrané spisy 1915–1924, 21 svazek, 1940–1941, 13 svazků. Srov. *Dějiny české literatury III*, s. 598.

SVOZILOVÁ Herma (provd. Johnová; nar. 29. 8. 1914 v Prostějově), prozaička, autorka povídek a románů zejména z moravského prostředí (*Křížek z amethystů*, 1940, *Šička Božena*, 1942, *Prostřený stůl*, 1944, *Vysoké napětí*, 1948; *Bláznivé počasí*, 1965, *Justina je svědek*, 1968, *Z neznámých důvodů*, 1974, *Odskok z Oxfordu*, 1978, *Švédské epizody*, 1983, *Zvláštní zážitek*, 1987), básnička (*Kavalkáda*, 1945, *Tvé nové kráse*, 1949, *Náčrtník*, 1974). Napsala knihy pro děti (*Víc než dobrodružství*, 1958, *Sedm kolem Tomáše*, 1961).

SYNEK Emil (7. 9. 1903 v Praze - duben 1993 v Paříži), novinář a redaktor (*České slovo*, *Telegraf*), dramatik, autor společenských komedií (*Poslanec Redingot*, 1928, *Láska v nebezpečí*, 1930, *Výdělečné ženy*, 1935) a historické hry (*Dvojitá tvář*, 1934), prozaik (*Ano a ne*, 1928, *Krach*, 1931, *Fanfarón*, 1933) a reportér (*Svět jaký je*, 1938).

ŠAFRÁNEK Ota (pův. jm. Otto Passer; 18. 2. 1911 v Praze - 28. 10. 1980 v Praze), dramaturg a redaktor (Divadlo, Dikobraz), autor tragikomických příběhů (*Svatební dar*, 1940, *Pohodlný Klaudián*, 1942, *Dcera v Londýně*, 1963, *Větší počet tanečnic*, 1965, *Silvestr v šesti*, 1966, *Evergreen aneb Jedinečné iřešnění*, 1968), dramatik (*Červencová noc*, 1948, *Vlastenec*, 1953, *Kudy kam?*, 1955, *Pražské tetinky a jejich zpustlé mravy*, 1974, podle V. K. Klicpery, *Střelba na reklamního textaře*,

1979), autor prací pro mládež (*Bosí rytíři*, 1947, hra *Růžové poupě*, 1952, podle B. Němcové, *Firma Hrášek a bernardýn*, 1970, *Polštář plný příběhů*, 1971).

ŠALDA František Xaver viz str. 96.

ŠIMÁČEK Matěj Anastazia (5. 2. 1860 v Praze - 12. 2. 1913 v Praze), novinář a redaktor (*Světlozor*, *Zvon*), divadelní referent a literární kritik (*Národní politika*), prozaik, autor sociálních románů (*Z opuštěných míst*, 1877, *Ze zápisů phil. stud. Filipa Kořínka*, 1893–1897, *Duše továrny*, 1894, *Světla minulosti*, 1901), dramatik (*Svět malých lidí*, 1890, *Jiný vzduch*, 1894). Začínal jako básník (*Z kroniky chudých*, 1885, *V bludišti lásky*, 1889). Napsal vzpomínky (*Vzpomínky literární, divadelní a jiné*, 1911). Sebrané spisy 1908–1924, 24 svazky. Srov. *Dějiny české literatury III*, s. 599.

ŠIMÁČEK Radovan (16. 11. 1908 v Praze - 25. 6. 1982 v Praze), vnuk M. A. Šimáčka, novinář (*Zvon*, *Lidové noviny*), prozaik, autor historických románů (*Zločin na Zlenicích hradě*, 1941, *Krev a pivo*, 1945, *Výbuch*, 1957, *Valdštejnská rapsodie*, 1969, *Kříž proti kříži*, 1980) a humoristické prózy (*Napoleon byl zavražděn*, 1946). Napsal knihu pro mládež (*Jan Puklice ze Vstuh*, 1946).

ŠIMEK Otokar (15. 5. 1878 v Hustopečích u Brna - 9. 10. 1950 v Hradci Králové), středoškolský profesor, romanista, literární historik a kritik (*Dějiny francouzské literatury v obrysech: Věk klasický*, 1918, *Renesance a reformace*, 1923; souborně ve 4 sv. v I. 1947–1962: *Středověk*, 1947, *Renesance a reformace*, 1948/2/, *Klasický věk*, 1949/2/, *Literatura 18. a 19. století*, 1962). Překládal z franštiny (H. de Balzac, E. de Goncourt, G. de Maupassant, La Bruyère aj.).

ŠKOLAUDY Vlastimil (nar. 28. 9. 1920 v Jindřichově Hradci), redaktor (*Rudé právo*), člen operního sboru Národního divadla, básník publikující své sbírky po r. 1945 (*Žáry*, 1945, *Píseň domova*, 1948, *Hlas doby*, 1950, *Úsvit*, 1954, *U nás doma*, 1956, *Zářivý proud*, 1961, *Zazvoň u mých dveří*, 1977, *Přes celý obzor*, 1983).

ŠLEJHAR Josef Karel (14. 10. 1864 ve Staré Pace - 4. 9. 1914 v Praze), prozaik, autor naturalistických próz z venkovského prostředí, akcentujících fatalitu lidské existence (*Kuře melancholik*, 1889, *Dojmy z přírody a společnosti*, 1894, *Co život opomíjí*, 1895, *Zátiší*, 1898, *Temno*, 1902, *Peklo*, 1905, *Lípa*, 1908, *Vraždění*, 1910). Signatář manifestu České moderny. Sebrané spisy 1929–1931, 5 svazků. Srov. *Dějiny české literatury III*, s. 600.

ŠMEJKAL Jaromír Václav (14. 11. 1902 v Praze - 27. 12. 1941 v koncentračním táboře Mauthausen), novinář a redaktor (*Polední list*, *Venkov*), autor románů s exotickými a dobrodružnými náměty (*Děvče z přístavu*, 1935, *Jsem občanka římská*, 1939, z pozůstalosti *Byla to dobrá loď*, 1946), beletrizovaných kulturních kronik (*Kavárna u nádraží*, 1941, z pozůstalosti *Mánesova Josefina*, 1947, 2 části nedokončené trilogie). Psal exotickou baladickou epiku (*Pirátské melodie*, 1932, *Kormidlo a whisky*, 1940). Vydal knihu fejetonů (*Baskické listy z kraje Ramuntchova*, 1937) a studii o historii české hymny (*Píseň písní národu českého*, 1935).

ŠNOBR Jan (16. 9. 1901 v Klatovech - 1. 12. 1989 v Praze), knihovník, redaktor, básník, autor senzitivní a meditativní lyriky (*Modré vlny*, 1926, *Spirála dní*, 1926, *Růže a smrt*, 1933, *S pečeti vteřin*, 1965, *Věčný proud*, 1978, *Pro zářivý den*, 1985), literární kritik (*Praha v mladé české poezii*, 1934, *O Eduardu Štorchovi*, 1969), bibliograf a editor pohádek.

ŠOTOLA Jiří (28. 5. 1924 ve Smidarech - 8. 5. 1989 v Praze), redaktor (*Květen*, *Kultura*), básník publikující knižně po r. 1945, představitel tzv. generace Května (*Náhrobní kámen*, 1946, *Svět náš vezdejší*, 1957, *Venuše z Mélu*, 1959, *Bylo to v Evropě*, 1960, *Hvězda Ypsilon*, 1962, *Poste restante*, 1963, *Co a jak*, 1964, *Podzimníček*, 1967), prozaik (*Tovaryšstvo Ježíšovo*, 1969, *Kuře na rožni*, 1976, *Svatý na mostě*, 1978, *Malovaný děti*, 1983, *Osmnáct Jeruzalémů*, 1986, *Róza Rio*, 1986, *Podzim v zahradní restauraci*, 1988), fejetonista (*Raci a racci*, 1962, s K. Šiktancem), dramatik (*Ajax*, 1977, *Cesta Karla IV. do Francie a zpět*, 1979, *Možná je na střeše kůň*, 1980, *Pěší ptáci*, 1981, *Bitva u Kresčaku*, 1982, *Padalo listí, padala jablčka*, 1985, *Waterloo*, 1987, *A jenom země bude má*, 1987). Překládal z ruštiny.

ŠPÁLOVÁ Sonja (vl. jm. Františka Ramešová, roz. Sněhlová; nar. 6. 11. 1898 v Ochozu u Brna), prozaička, autorka

románů společenských (*Bludiště lásky*, 1927, *Polyxena*, 1946) a životopisných (*Chlapec s harfou*, 1937, *Černý Honzík*, 1939, *Mánesovi*, 1940, *Il divino Boemo*, 1958, *Byl pozdní večer*, 1978), básníka (*Černý motýl*, 1926, *Písně mrtvého kapitána*, 1929).

ŠRÁMEK Antonín (3. 1. 1894 v Moravských Knínicích - 13. 2. 1972 v Brně), stavitel, prozaik, autor románů z moravského venkova (*Bukovští*, 1930, *Píseň a pluh*, 1943) a historické trilogie z jihoslovanského prostředí (*Dubrovník*, 1939, rozš. 1970, *Hořká léta*, 1940, *Vzpouza*, 1940). Psal také poezii (*Hořící ruce*, 1924, *Křehká kořist*, 1924) a knížky pro mládež (*Chlapec Huška a ti druzí*, 1941, 1946/2/ s názvem *Chlapec Huška, Skřivánci z Velké nivy*, 1944). Překládal z jihoslovanských jazyků.

ŠRÁMEK Fráňa viz str. 139

ŠTECH Václav (29. 4. 1859 v Kladně - 23. 2. 1947 v Praze), učitel, v l. 1908–1914 ředitel Městského divadla na Královských Vinohradech, v l. 1914 až 1918 Uránie aj., dramatik, autor žánrových veselohr (*Maloměstské tradice*, 1888, *Třetí zvonění*, 1900), prozaik, autor maloměstských humoresek a románů zejména z divadelního prostředí (*Maloměstský pepř*, 1893, *Hloží*, 1896, *Humoresky*, 1905, *Divadelní mžitky*, 1913, *Vinohradský případ*, 1922). Napsal vzpomínky (*Džungle divadelní a literární*, 1937) a odborné a popularizační knížky *O veřejných knihovnách*, 1899, *Městské divadlo na Král. Vinohradech za mé správy*, 1923). Souborné vydání Štechova dramata 1911–1931, 13 svazků; 1925–1934, 28 svazků. Srov. Dějiny české literatury III, s. 601.

ŠTĚPÁNEK Zdeněk (22. 9. 1896 v Tvoršovicích u Benešova - 20. 6. 1968 v Praze), herec Národního divadla (od r. 1934), režisér, dramatik (*Transport č. 20*, 1927, s B. Vrbským, *Hrníček štěstí*, 1930, *Lidé minulých dní*, 1932, *Nezbedný bakalář*, 1941, podle Z. Wintra), autor vzpomínek (*Herec*, 1961). Národní umělec.

ŠTOLBA Josef (3. 5. 1846 v Hradci Králové - 12. 5. 1930 v Praze), dramatik, autor frašek a komedií (*Zapovězené ovoce*, 1872, *Vodní družstvo*, 1887, *Maloměstští diplomati*, 1888, *Na letním bytě*, 1898), tragédií (*Závěr*, 1889, *Peníze*, 1895), cestopisných fejetonů (*Na skandinávském severu*, 1884) a povídek (*Novely*, 1885, *Z dramát života*, 1904). Napsal knihy vzpomínek (*Z mých pamětí*, 1906–1907, 2 sv.). Spoluredigoval Palečka. Srov. Dějiny české literatury III, s. 602.

ŠTOLL Ladislav (26. 6. 1902 v Jablonci n. Nisou - 6. 1. 1981 v Praze), komunistický novinář a politik, později rektor Institutu společenských věd při ÚV KSČ, ředitel Ústavu pro českou (a světovou) literaturu ČSAV, literární kritik, autor prací odborných a publicistických (*Politický smysl sokolství*, 1932, *Zápas o nové české myšlení*, 1947, *Skutečnosti tváří v tvář*, 1948, *Třicet let bojů za českou socialistickou poezii*, 1950, *O tvar a strukturu v slovesném umění*, 1966, *O modernosti a modernismu v umění*, 1974, *Básník a naděje*, 1975, *Občan F. X. Šalda*, 1977; posmrtně *K dějinám politických ideologií v období renesance*, 1983; výbory ze statí *Umění a ideologický boj*, 1972, 2 sv., *Socialismus a osobnosti*, 1974, *Z kulturních zápasů*, 1986). Začínal jako prozaik (*Člověk v aeroplánu*, 1927, *Otrávený chléb*, 1929). Překládal díla Marxe a Engelse.

ŠTORCH Eduard (10. 4. 1878 v Ostroměři u Hořic - 25. 6. 1956 v Praze), učitel, prozaik, autor povídek a románů pro mládež, beletrizujících poznatky o pravěku (*Praha v době kamenné*, 1910, 1932/3/ s názvem *U veliké řeky*, *Čarodějův učeň*, 1911, *Lovci mamutů*, 1918, 1937/5/, 1946 s názvem *Lovci mamutů na Bílé skále*, *V šeru dávných věků*, 1920, *Osada Havranů*, 1930, *Bronzový poklad*, 1932, *Hrdina Nik*, 1934, *Meč proti meči*, 1946, *Minchava*, 1950) a odborných spisů (*Reforma školního dějepisu*, 1905, *Nový dějepis*, 1909, *Život v pravěku*, 1912, *Praha v době předhistorické*, 1920, *Školní dějepis v teorii a praxi*, 1946). Souborné vydání Knihy E. Štorcha pro mládež od r. 1971.

ŠUBERT František Adolf (27. 3. 1849 v Dobrušce - 8. 9. 1915 v Praze), novinář a redaktor (*Politik*, *Brousek*, *Pokrok*, *Osvěta*, *Národní politika*), v l. 1883–1900 ředitel Národního divadla v Praze, v l. 1906–1908 ředitel Městského divadla na Vinohradech, prozaik, autor historických románů a povídek (*Král Jiří z Poděbrad*, 1877, *Povídky historické a jiné drobné*, 1872–1880, 3 sv.), dramatik, autor historických a sociálních her (*Probuzeňci*, 1882, *Jan Výrava*, 1886, *Drama čtyř chudých stěn*, 1893). Psal také práce odborné (*Klicpera dramatik*, 1898, *Masky Národního divadla let 1883–1900*, 1902–1906, 3 sv., *Dějiny Národního divadla v Praze let 1883–1900*, 1908–1911, 3 sv.). Srov. Dějiny české literatury III, s. 602.

TAUFER Jiří (5. 7. 1911 v Boskovicích - 3. 12. 1986 v Praze), syn básníka Františka Taura, žurnalista a redaktor (Tvorba), politický pracovník, básník sociální a politické poezie (*Šach mat, Evropa*, 1933, *Na shledanou CCCP*, 1935, *Rentgenogramy*, 1938, *Letopis*, 1958, *Znělec*, 1961, *Rozmluva s V. Majakovským*, 1977, *Pokračování přístě*, 1979, *Indianie*, 1979, *Tristia*, 1981, *Všech šest smyslů*, 1981), autor vzpomínkové knihy (*Strana, lidé, pokolení*, 1962) a prací odborných (*O Vladimíru Majakovském*, 1950, *N. V. Gogol*, 1952, *St. K. Neumann*, 1956, *V. Nezval*, 1957, *Majakovskij v Praze*, 1971, *Únor a současná česká literatura*, 1973, s J. Tomanem, soubory statí *Úděl a díla*, 1973, *Portréty a siluety*, 1980). Překládal zejména z ruštiny (A. Blok, L. N. Martynov, B. L. Gorbato, V. Chlebnikov, V. Majakovskij: Spisy, aj.). Vybrané spisy 1983–1986, 4 svazky.

TAUSSIG Ervín (1887 ve Slaném - srpen 1914 u Tarnopole), lékař, básník generace sdružené kolem Almanachu na rok 1914, autor básní a dramatu v pozůstalosti. Psal divadelní kritiky (Přehled, Scéna).

TECHNIK Alfréd (6. 8. 1913 ve Smržovce u Tanvaldu - 17. 12. 1986 v Praze), technik, rozhlasový pracovník, prozaik, autor reportážních próz a románů (*Muži pod Prahou*, 1942, *Barabové*, 1943, *Mlýn na ponorné řece*, 1956, *Tuláci věčné krve*, 1958, *Svárov*, 1961, *Zelený zápisník*, 1974, *Rosa v pavučinách*, 1978). Pro mládež napsal reportáže (*Majáky televize*, 1957).

TEIGE Karel (13. 12. 1900 v Praze - 1. 10. 1951 v Praze), spoluzakladatel Devětsilu, první předseda Levé fronty, člen surrealistické skupiny, grafik, teoretik umění, kritik, autor odborných prací (*Stavba a báseň*, 1927, *O humoru, klaunech a dadaistech*, sv. I: *Svět, který se směje*, 1928, sv. II: *Svět, který voní*, 1930, *Moderní architektura v Československu*, 1930, *Nejmenší byt*, 1932, *Jarmark umění*, 1936, *Vladimír Majakovskij*, 1936; z pozůstalosti *Vývojové proměny v umění*, 1966; *Výbor z díla 1966–1969*, 2 svazky). Redigoval řadu časopisů a sborníků (Orfeus, Stavba, Host, Pásmo, ReD, Země sovětů, Devětsil, Život II, Mezinárodní soudobá architektura aj.).

TĚSNOHLÍDEK Rudolf (7. 6. 1882 v Čáslavi - 12. 1. 1928 v Brně), novinář (Lidové noviny), básník (*Den*, 1923), autor lyrických próz (*Nénie*, 1902, *Dva mezi ostatními*, 1906, *Květy v jíní*, 1908), soudniček, románů z brněnské periferie (*Poseidon*, 1916, *Kolonia Kutejsk*, 1922) a prací pro děti (*Čimčírínek a chlapi*, 1922, *Nové království*, 1927). Povídku *Liška Bystrouška* (1920) zhudebnil L. Janáček. Překládal ze severských literatur (K. Hamsun, S. Lagerlöfová).

TETAUER Frank (31. 3. 1903 v Praze - 15. 12. 1954 v Praze), v l. 1935–1945 dramaturg Městských divadel pražských, dramatik, autor společenských komedií (*Veřejný nepřítel*, 1935, *Diagnóza*, 1936, *Milostná mámení*, 1938) a historických her (*Život není sen*, 1940, *Zápas draků*, 1941, přeprac. 1959, *Zpovědník*, 1941), prozaik (*Křest ohněm*, 1947, *Krvavá fuga*, 1947) a esejista (*Shaw*, 1929, přeprac. 1948, *Drama i jeho svět*, 1942, 1948/2/, 1958/3/). Překládal z angličtiny (W. Shakespeare, E. O'Neill, G. K. Chesterton, G. B. Shaw, J. Galsworthy aj.).

THEER Otakar (16. 2. 1880 v Černovicích na Ukrajině - 20. 12. 1917 v Praze), knihovník, básník, autor intelektuální lyriky (*Výpravy k Já*, 1900, 1914/2/, *Úzkosti a naděje*, 1911, *Všemu navzdory*, 1916), dramatik (*Faethón*, 1916), literární, divadelní a výtvarný kritik. Vydal knihu próz *Pod stromem lásky* (1903). Překládal z franštiny (P. Lotti, P. Adam, O. Mirbeau aj.). Dílo Otakara Theera 1930–1931, 3 svazky.

THIELE Vladimír (nar. 14. 2. 1921 v Potštejně), truhlář, pak redaktor, básník, autor sentimentální lyriky (*Pokorná pouť*, 1940, *Hoch v modrém*, 1942, *Ohlédnutí*, 1943, *Paleta lásky*, 1947), prozaik (*Střídavě oblačno*, 1941). Po r. 1945 se věnoval zejména pracím pro děti (*Třesu, třesu z rukávu*, 1945, *Lokomotiva Fu - Fu*, 1950, *Krásné léto v Orlím srubu*, 1966, *Jak to všechno dobře dopadlo*, 1969) a otázkám knižní kultury a výtvarného umění. Vydával soubory anekdot (*Úsměvy Jana Masaryka*, 1969, *Pan Shaw a pan Twain*, 1975, *Úsměvy stříbrného plátna*, 1986).

THOMAYER Josef (23. 3. 1853 v Trhanově - 18. 10. 1927 v Praze), profesor vnitřního lékařství na KU (od r. 1897). Vedle prací odborných psal pod pseudonymem R. E. Jamot drobné prózy (*Příroda a lidé*, 1880, *Vedle cesty*, 1895, *Po různých stezkách*, 1902, *Paběrky*, 1911, *Z pamětí lidí nepatrných a jiné práce*, 1913, *Ze zápisů starého lékaře*, 1925) i paměti (*Zpoutí životní*, 1920). Spoluredigoval Zvon. Sebrané spisy 1919–1925, 11 svazků. Srov. Dějiny české literatury III, s. 603.

TILLE Václav (16. 2. 1867 v Táboře - 26. 4. 1937 v Praze), knihovník, literární historik, profesor srovnávacích dějin literatury na KU od r. 1912 (*Filozofie literatury u Taina a předchůdců*, 1902, *Maurice Maeterlinck*, 1910, *Božena Němcová*, 1911, 1914/2, 1920/3), folklorista (*České pohádky do roku 1848*, 1909, *Soupis českých pohádek*, I, 1929, II, sv. 1 1934, sv. 2 1937), divadelní kritik (*Divadelní vzpomínky*, 1917, *Moskva v listopadu*, 1929; psal do časopisů Praha, Národní listy, Nová politika, Den, Jeviště, Venkov, Rozprawy Aventina aj.). Pod jménem Václav Říha psal pohádky (*Bajky*, 1905, *Říhovy pohádky*, 1915, *Dvanáct pohádek z onoho světa*, 1921, *Selské pohádky*, 1930). Překládal z franštiny (G. de Maupassant, M. Maeterlinck, H. Soumagne aj.). Vydával dílo B. Němcové, K. J. Erbena aj.

TILSCHOVÁ Anna Maria (11. 11. 1873 v Praze - 18. 6. 1957 na Dobříši), prozaička, autorka sociálních a psychologických próz (*Fany*, 1915, *Stará rodina*, 1916, *Synové*, 1918, *Vykoupení*, 1923, *Dědicové*, 1924, *Alma mater*, 1934, *Matka a dcery*, 1935, *Tři kříže*, 1940, *Orlí hnízdo*, 1941, *Návrat*, 1945) a románu z proletářského prostředí (*Haldy*, 1927, 2 sv.). Napsala monografii (*Božena Němcová*, 1948). Národní umělkyně. Sebrané spisy 1927–1948, 11 svazků; 1952–1961, 11 svazků, nedokončeno.

TOMAN Josef (6. 4. 1899 v Praze - 27. 1. 1977 v Praze), romanopisec usilující o bohatě fabulovanou prózu (*Člověk odnikud*, 1933, *Vosí hnízdo*, 1938, 1956 s titulem *Dům z karet*, *Lidé pod horami*, 1940, 1958/2, *Don Juan*, 1944, *Kde lišky dávají dobrou noc*, 1957, spolu s manželkou Miroslavou Tomanovou, *Po nás potopa*, 1963, *Sokrates*, 1975, s M. Tomanovou), dramatik (*Černé slunce*, 1929, *Přítelkyně*, 1936, s M. Tomanovou, *Vinice*, 1941, s M. Tomanovou, 1946/2, *Slovanské nebe*, 1949). Psal také poezii (*Zrání*, 1926, *Háj, který vont skořicí*, 1927), rozhlasové hry (*Řeka čaruje*, 1936) a náměty pro film. Vybrané spisy Josefa a Miroslavy Tomanových, 1958–1962, 5 svazků.

TOMAN Karel viz str. 124.

TOMEČEK Jaromír (nar. 30. 9. 1906 v Kroměříži), právník, redaktor (Host do domu), prozaik, autor povídek a románů ze světa přírody (*Vuř se směje*, 1944, 1955/2, *Stříbrný lipan*, 1944, *Admirál na Dyji*, 1962, *Jenom vteřiny*, 1962, *Zemí révového listu*, 1964, *Neklid*, 1965, *Kameje*, 1970, *Doteky ticha*, 1971, *Závaží času*, 1972, *Mezi dvěma výstřely*, 1972, *Zastav se na chvíli*, 1974, *Ve znamení zvěrokruhu*, 1977, *Zázraky v přírodě*, 1978, *Psí hlas*, 1979, *Labutí oblaka*, 1980, *Lásky*, 1981, *Hora hoří*, 1984, *Živly a osudy*, 1985) a prací pro mládež (*Smaragdové stopy*, 1966, *Divotvorné lovy*, 1974, *Když padají hvězdy*, 1980, *Ptačí příběhy*, 1983, *Zlatá mandragora*, 1990). Souborné vydání *Knihy J. Tomečka pro mládež 1967–1979*, 8 svazků.

TOMEŠ Jan Marius (nar. 20. 9. 1913 v Olomouci), pracovník Národní galerie, básník, autor spiritualistických veršů (*Klubko Ariadno*, 1942, *Za...*, 1946, *Ruby*, 1947) a výtvarných monografických prací (*Alois Bubák*, 1956, *Jaroslav Grus*, 1963, *Sochař Josef Wagner*, 1985, *Jindřich Prucha*, 1987, *Oskar Kokoschka*, 1988). Překládal z franštiny (G. de Nerval, S. Renaud) a uspořádal výbor *Magnetická pole* (1967).

TRÄGER Josef (27. 5. 1904 v Praze - 10. 6. 1971 v Praze), nakladatelský redaktor, dramaturg, divadelní kritik (*Literární noviny*, *Právo lidu*, *A-Zet*, *Svobodné slovo*, *Divadelní noviny* aj.) a teoretik, autor odborných prací (*Počátky českého divadla*, 1935, v Čs. vlastivědě VIII, *Dvě přednášky z války o divadle*, 1945, *Národní umělec* V. Vydra, 1951, *E. Vojan*, 1954, spolu s V. Müllerem), vydavatel *Kritického díla J. Vodáka* (spolu s A. Pražákem). Redigoval *Divadelní zápisník*, *knižnici Umlčení* a *zapomenutí*, *Divadelní perspektivy* aj.

TROJAN Josef (10. 5. 1905 v Praze - 21. 7. 1965 v Praze, herec, novinář (*Právo lidu*), soudnickář, prozaik (*Stopa v dešti*, 1929, *Lidičky před soudem*, 1939, *Maminka to řekla*, 1940, *Hoši z nábřeží*, 1947), básník (*Zvon země*, 1926, *Večery v dešti*, 1938), autor prací pro mládež (*Haló, poslední zprávy*, 1936, *Létal jsem s anděly*, 1941) a prací odborných (*Jak sborově recitovat*, 1932). Spoluautor divadelních inscenací v divadle Dada.

TRÝB Antonín (7. 3. 1884 v Karlově u Křivokláta - 3. 9. 1960 v Brně), profesor dermatologie na lékařské fakultě v Brně, básník, autor přírodní a meditativní lyriky (*Pokorné zrání*, 1926, *Sonatiny*, 1942, *Ložské listy*, 1946, *Kruh*, 1956), historického románu (*Císař chudých*, 1935) a próz inspirovaných Dálným východem (*Před branami Východu*, 1921, *Příběhy domu na Čang-Wu*, 1930).

UHER Josef (14. 12. 1880 v Podolí u Tišnova - 5. 12. 1908 v Brně), učitel, prozaik, autor drobných povídek o lidech na okraji společnosti (*Kapitoly o lidech kočovných a jiná próza*, 1906, *Má cesta*, 1907, posmrtně *Dětsví a jiné povídky*, 1909, souborně *Literární pozůstalost J. Uhra*, 1910, 1913, 2 sv., usp. M. Hýsek).

URBAN A. Jaroslav (23. 10. 1899 v Bylanech u Českého Brodu - 4. 3. 1962 v Praze), novinář (Lidové noviny, Národní politika, Právo lidu, Svět v obrazech), filmový dramaturg, kritik, prozaik, autor humoristických a satirických povídek a románů (*Milosrdný smích*, 1934, *Honba za událostmi*, 1939, *O Hitlerovi, Honzovi a SS loupežnících*, 1946, *Vesmír se dívá*, 1946), reportáží (*Námořníkem z Austrálie do Evropy*, 1926, *Město zvané Hollywood*, 1935), dramatik, autor komedií (*Vyučování lásce*, 1936, *Sluneční paseka*, 1941, *Jenom krok*, 1946). Psal také práce pro mládež (*Jako pes a kočka*, 1944, *Barevná hráz*, 1954, *Hoši s plnovousem*, 1957). Překládal z angličtiny.

URBÁNEK Zdeněk (nar. 12. 10. 1917 v Praze), redaktor, filmový dramaturg, prozaik, autor psychologických, introspektivních próz (*Úžeh tmou*, 1940, *Příběh bledého Dominika*, 1941, *Svořitelé světa*, 1989), eseje (*Člověk v mladém poezii*, 1940) a prací pro mládež (*Cestou za Quijotem*, 1949). Překládal z angličtiny (W. Shakespeare, W. Whitman, T. Dreiser, E. L. Masters, J. Galsworthy, J. Joyce, W. Faulkner, W. Saroyan aj.).

URBÁNKOVÁ Jarmila (provdaná Galandauerová; nar. 23. 2. 1911 v Horních Vilémovicích u Třebíče), redaktorka, básnička, autorka citové a intimní poezie (*Slunečnice*, 1942, *K jitrnému prameni*, 1955, *Krůpěje*, 1957, *Zpívající pták*, 1964, *Pod milostnou lunou*, 1968, *Kotvy a stěbla*, 1978, *Ve stínu viklanu*, 1986) a knížek pro děti (*Vonička*, 1943, *Čím bys chtěl být*, 1948). Překládala z angličtiny (J. Aldridge, T. Wolfe, P. Bucková aj.), němčiny, franštiny, slovenštiny.

URX Eduard (29. 1. 1903 ve Velké n. Veličkou - 20. 4. 1942 v koncentračním táboře Mauthausen), komunistický novinář, spoluzakladatel skupiny Dav, marxistický literární kritik a teoretik (posmrtně *výbory Básník v zástupe*, 1961, *V prvních řadách*, 1962, *Umění a proletariát*, 1979), reportér (*Na socialistických polích*, 1934) a publicista (posmrtně *Za pravdu a mír*, 1954, *Urx a naša přítomnost*, 1960).

VÁCLAVEK Bedřich (10. 1. 1897 v Čáslavicích u Třebíče - 5. 3. 1943 v koncentračním táboře Osvětim, marxistický literární vědec, historik, estetik a kritik (*Od umění k tvorbě*, 1928, *Poezie v rozpacích*, 1930, *Česká literatura 20. století*, 1934, *Tvorbou k realitě*, 1937, *Lidová slovesnost v českém vývoji literárním*, 1940; *výbory Tradice a modernost*, 1973, *Tvorba a skutečnost*, 1980, *Ruská revoluce a literatura*, 1980), folklorista a editor (*České písně kramářské*, 1937, spolu s R. Smetanou, *Český národní zpěvník*, 1940, s R. Smetanou, *Historie utěšené a kratochvilné*, 1941, pod jm. L. Čivrný, posmrtně *Český listář*, 1946, *Knihy satir*, 1949, spolu s D. Šajnerem). Redigoval *ReD*, *Index*, *Sociologickou revui*, *Středisko*, *U-Blok*, sborníky *Fronta* (1927), *Nový dům* (1928), *SSSR v čs. poezii* (1936) aj. Překládal z němčiny (L. Frank, G. Keller, J. Wassermann, H. Mann aj.), z ruštiny (F. I. Panfjorov). Sebrané spisy 1949–1978, 15 svazků.

VACHEK Emil (2. 2. 1889 v Hradci Králové - 1. 5. 1964 v Praze), novinář a redaktor (Právo lidu, Nová svoboda, Sport), prozaik, autor psychologických, společenských a humoristických próz (*Řešeto*, 1918, *Sup*, 1920, *Cestou do nebe*, 1921, 1934 s titulem *Puberta, Pán světa*, 1925, trilogie *Chám Dynybyl: Červená zahrada*, 1926, *Svatá*, 1929, *Dvanácti hlasy ano*, 1931; *Bidýlko*, 1927, *Krev nevolá o pomstu*, 1934, *Nepřítel v těle*, 1936, *Žil jsem s cizinkou*, 1938), jeden ze zakladatelů české detektivní literatury (*Tajemství obrazárny*, 1928, *Muž a stín*, 1932, *Zlá minuta*, 1933, *Černá hvězda*, 1959). Psal také dramata (*Ubohý blázen*, 1922, *Prsten*, 1942). Vydal kroniku (*Německá válka*, 1945–1947, 8 sv.). Napsal *Vzpomínky na starý Hradec* (1960). Psal divadelní referáty (Práce). Dílo Emila Vachky 1930–1936, 15 svazků.

VALENTA Edvard (22. 1. 1901 v Prostějově - 21. 8. 1978 v Praze), novinář (Lidové noviny), prozaik, autor cestopisných fejetonů a povídek (*Lidé, které jsem potkal cestou*, 1939, 1948/2/ s titulem *Poprvé a naposledy*, *Světlem pro nic za nic*, 1947, *Nejkrásnější země*, 1958), biografického románu (*Druhé housle*, 1943, 2 sv.) a psychologicko-společenských próz (*Jdi za zeleným světlem*, 1956, *Trám*, 1963, *Srdce a poklad*, 1969, *Žil jsem s miliardářem*, 1980, *Žít ještě jednou*, 1984). Napsal knížky pro mládež (*Strýček Eskymák*, 1941) a s B. Golombkem zpracoval vzpomínky českého polárníka Jana Welzla (viz Golombek B.). Psal také rozhlasové hry a vydal paměti (*Život samé psaní*, 1970).

VALJA Jiří (vl. jm. Josef Bubník; 22. 7. 1914 v Praze - 17. 3. 1967 v Praze), novinář (České slovo, Lidové noviny), prozaik, autor psychologických povídek a románů (*Vypravěč aneb 57 povídek pro všechny případy*, 1940, *Zbraně bezbranných*, 1946, *Zahradní ulice 70*, 1950, *Cestující se zavazadly*, 1958) a prací pro děti (*Děti vítězného května*, 1946). Začal jako básník (*Nohama v blátě*, 1936). Psal rozhlasové hry a překládal z angličtiny (W. Shakespeare, P. B. Shelley, W. B. Yeats, R. Burns, W. Faulkner, L. Hughes, E. Hemingway, G. Greene) a z ruštiny (V. J. Brjusov, N. Tichonov aj.).

VANČURA Vladislav viz str. 310.

VANĚČEK Arnošt (10. 8. 1900 v Nových Benátkách - 28. 9. 1983 v Praze), prozaik, autor lyrizovaných povídek a románů (*Vor Medusy*, 1938, *Pátá symfonie*, 1943, *Světlo v zámku*, 1945, *Černá labuť*, 1947), románových kronik a historických próz (*Sklářská bouře 1890*, 1953, 1961/2/ s titulem *Náhrdelník z červených korálků*, *Barvy století*, 1956, *Rastislavův meč*, 1967, *Zlatý kůň*, 1969, *Králov houslista*, 1977, *Husitská balada*, 1978). Překládal z angličtiny (výbor *Američtí básníci*, W. Blake, C. Sandburg, O. Wilde, R. Aldington aj.).

VANĚK Karel (28. 3. 1887 v Kostelci nad Černými lesy - 18. 7. 1933 v Praze), novinář a redaktor (Rudé právo, České slovo), fejetonista a humorista (*Střepiny*, 1924, *Nuže střepin*, 1930, posmrtně *Poslední střepiny*, 1934), autor válečného deníku (*Charaš, pan, da!?*, 1920). Pokračoval v Haškových Osudech dobrého vojáka Švejka (*Osudy dobrého vojáka Švejka v ruském zajetí*, 1924).

VAŠICA Josef (30. 8. 1884 ve Štítině u Opavy - 11. 4. 1968 v Praze), profesor staroslověnštiny na teologické fakultě v Olomouci (od r. 1920) a v Praze (od r. 1937), autor prací odborných (*Život a pochvala sv. Cyrila*, 1927, *Staročeské evangeliáře*, 1931, *K dějinám staršího českého písemnictví*, 1937, *České literární baroko*, 1938, *Soupis staroslovanských rukopisů Národního muzea v Praze*, 1957, spolu s J. Vajsem, *Literární památky epochy velkomoravské 863-885*, 1966). Objevil a vydal díla B. Bridela, H. Bilovského, F. M. Kruma, M. Tannera, O. F. de Valda aj. Vydával starší českou literaturu (*Naučení rodičům*, *Pastýřská vánoční hra* aj.).

VÁVRA Jaroslav Raimund (8. 3. 1902 v Hradci Králové - 5. 5. 1990 v Praze), nakladatelský redaktor, novinář, prozaik, autor próz z afrického prostředí (*Petrolejář*, 1930, *Ahmed má hlad*, 1935, *Tvrdá pěst Tuaregů*, 1950, *Na březích Nilu*, 1958, *Když kamení promluví*, 1962) a historických románů (*Posel úsvitu*, 1947, *Hutímistr Rückl*, 1952, *Případ skláře Egermanna*, 1975).

VAVŘÍK Zdeněk (21. 9. 1906 v Libhošti u Nového Jičína - 29. 12. 1964 v Praze), knihovník, redaktor (Literární noviny), básník (*Elegie*, 1929, *Plakati světlem*, 1933, *Puklý bronz*, 1939, *Rodná*, 1940), esejista (*Bard*, 1937, *Knihovníkův zápisník*, 1946), autor knih pro děti (*Dobrodružství Marca Pola*, 1942, *Kolovrat*, 1944, *Čtení o Janu Želivském*, 1953). Psal rozhlasové hry a překládal z franštiny.

VČELIČKA Géza (vl. jm. Antonín Eduard Včelička; 7. 5. 1901 v Praze - 30. 12. 1966 v Praze), číšník, skladník, pak novinář v levicovém tisku, prozaik, autor próz z pražského proletářského prostředí (*Kavárna na hlavní třídě*, 1932, 1952/3/, 1953/4/, *Policejní hodina*, 1937, 1946/2/, 1957/6/, *Pražské tajemství*, 1944, 1945/2/), reportáží (*Světoběžníci a robinzoni*, 1932, *V zemi hákového kříže*, 1933, *Dvě města na světě*, 1935), básník (*Pěšinou snů*, 1930, 1940/2/, 1946/3/, *Staré zrcadlo*, 1939, 1946/2/, *Klášteří ulice*, 1944, fíngované vnočení 1938). Dílo Gézy Včeličky 1955–1959, 6 svazků.

VELTRUSKÝ Jiří (5. 6. 1919 v Praze - 31. 5. 1994 v Paříži), sociolog a estetik, člen Pražského lingvistického kroužku, od r. 1948 v zahraničí, kde vydal většinu knižních prací odborných i publicistických, jen zčásti pod svým jménem (*Byrokracie, demokracie a dělnická třída*, 1946, *Dramas as Literature*, Lisse 1977).

VESELÝ Antonín (27. 3. 1888 v Moravských Křižánkách u Svratky - 3. 10. 1945 v Praze), novinář a redaktor (Lumír, Právo lidu, Česká revue, Zlatá Praha, Pražské noviny, Kritika, Pramen), divadelní a literární kritik, literární historik a esejista (*Z literárního alba*, 1923, *Listy autorům*, 1924, *Hovory s herci*, 1926, *K. Elgart Sokol*, 1930, s J. Staňkem, *O Bohuši Zakopalovi*, 1937, *F. A. Šubert*, 1937, *České krajiny*, 1940, *Neblednoucí podobizny*, 1946). Psal také črty (*Barevné stíny*, 1928) a básně (*V záři i stínu*, 1942).

VIKOVÁ - KUNĚTICKÁ Božena (30. 7. 1862 v Pardubicích - 18. 3. 1934 v Libočaněch u Žatce), politická pracovnice, prozaička, autorka žánrových obrázků a společenských románů (*Povídky*, 1887, *Medřická*, 1897, 1. díl trilogie *K světlu*, *Vzpoua*, 1901, 2. díl trilogie, *Pán*, 1905, 3. díl trilogie), dramatička (*Neznámá pevnina*, 1899, *Cop*, 1905, *Holčička*, 1905) a publicistka (*O ženském mandátu do sněmu Království českého*, 1913). Sebrané dílo 1919–1922, 7 svazků. Srov. Dějiny české literatury III, s. 605.

VILIKOVSKÝ Jan (15. 4. 1904 v Semečnicích u Opočna - 15. 11. 1946 v Brně), literární historik, profesor české a slovenské literatury na bratislavské univerzitě (od r. 1936), po r. 1939 v Brně, autor odborných prací (*Latinská poezie žákovská v Čechách*, 1932, *Pisemnictví českého středověku*, 1948), editor (*Básnické spisy P. J. Šafaříka*, 1938, antologie *Próza z doby Karla IV.*, 1938 a 1948, antologie *Staročeská lyrika*, 1940, *Legenda o sv. Kateřině*, 1941 a 1946, *Staročeské satiry*, 1942). Z překladů: Bruno Querfurtský, Život a utrpení sv. Vojtěcha, biskupa a mučedníka, 1935, Vlastný životopis S. Hruškovice, 1943.

VLADYKA Ladislav (vl. jm. L. Přimda; 1. 6. 1893 v Praze - 15. 6. 1956 v Novém Kníně), redaktor, prozaik, autor konvenčních společenských románů (*Včera není dnes*, 1927, *Já v něm*, 1927, *Bar-el-Ghazal*, 1928) a válečné prózy (*Láska v Batuře*, 1929).

VLČEK Bartoš (22. 10. 1897 v Růžďce u Vsetína - 7. 1. 1926 v Brně), učitel, člen Literární skupiny, básník (*Slavnosti večerní*, 1923, *Vzpoua samoty*, 1923, *Milenci*, 1924) a prozaik (*Nevděčné lásky*, 1924, *Marný zápas*, 1925). Napsal drama (*Učeň*, 1924), překládal z italštiny. Výbor *Touha po životě* (1979).

VLČEK Jaroslav (22. 1. 1860 v Banské Bystrici - 21. 1. 1930 v Praze), literární kritik a historik, profesor dějin české literatury na KU od r. 1908 (*Přehled dějin literatury české*, 1885, *Dějiny literatury slovenskej I-II*, 1889–1890, *Několik kapitol z dějin naší slovesnosti*, 1912, *Dějiny české literatury*, 1893–1921, 1931/2/, 1960/5/ s doplněnou bibliografií), editor (J. Král, K. H. Mácha, A. J. Puchmajer, V. Hálek, B. Němcová, J. Matúška, K. Kuzmány aj.). Spoluredigoval Lumír, Den, fejeton Národních listů, Listy filologické, Naši řeč aj. Spolupracoval na *Literatuře české 19. století*. Srov. Dějiny české literatury III, s. 606.

VODÁK Jindřich (7. 11. 1867 v Lysé nad Labem - 10. 4. 1940 v Praze), středoškolský profesor, pak úředník ministerstva školství, divadelní a literární kritik (*České slovo*, *Venkov*, *Jevišťe*, *Rozhledy*, *Literární listy*, *Česká stráž*, *Lidové noviny* aj.), estetik, autor odborných spisů (*Národní divadlo a jeho budovatelé*, 1931, *Idea Národního divadla*, 1933, *K. H. Mácha*, 1936; *Kritické dílo*, 5 sv., 1943–1953; výbor ze statí *Tváře českých herců*, 1967). Překládal z franštiny (C. Flammaraion, R. de Chateaubriand, Stendhal, G. Flaubert aj.). Srov. Dějiny české literatury III, s. 608.

VODIČKA Felix (11. 4. 1909 v Innsbrucku, Rakousko - 5. 1. 1974 v Praze), literární vědec a historik, profesor české literatury na KU (od r. 1949), autor odborných prací (*Počátky krásné prózy novočeské*, 1948, *Cesty a cíle obrozenecké literatury*, 1958, *Struktura vývoje*, 1969), editor (J. Jungmann, J. Kollár, B. Němcová, J. Neruda, F. X. Šalda aj.).

VODIČKA Timotheus (16. 9. 1910 v Olomouci - 12. 5. 1967 v Olomouci), nakladatelský redaktor, katolicky orientovaný literární kritik a historik, esejista (*Skryté dějiny v umění*, 1935, *Chesterton čili Filozofie zdravého rozumu*, 1939, *Rád života*, 1944, *Obráz, maska a pečeť*, 1946, *Stavitel věží*, 1947, *Filozofie umění*, 1948). Překládal z angličtiny (S. Lewis, J. F. Cooper, D. Defoe, R. L. Stevenson, J. Conrad, G. K. Chesterton aj.).

VOKÁČ Karel (28. 10. 1903 ve Zbiroze - popraven nacisty 12. 7. 1944 v Praze), učitel, básník meditativní lyriky (*Modlitební knížka*, 1927, *Pavoukův stín*, 1929, *Žít i umírat*, 1941, *Utkáno z dýmu*, 1942, 1944/2/, posmrtně *Posledním dechem*, 1945), prozaik (*Prasklý zvon*, 1927, *Cizinec*, 1930).

VOKOLEK Vladimír (1. 1. 1913 v Pardubicích - 23. 7. 1988 v Děčíně), knihovník, učitel, básník katolického zaměření (*Žíněné roucho*, 1940, *Národ na dlažbě*, 1945, *Cesta k polední*, 1946, *Vyprodaný čas*, 1949, *Mezi rybou a ptákem*, 1967, *Ke komu mluvím dnes*, 1984).

VOSKOVEC Jiří (vl. jm. J. Wachsmann; 19. 6. 1905 v Sázavě - 1. 8. 1981 Pearl Blossom, Lancaster, Kalifornie, USA, od r. 1950 žil v zahraničí), herec, člen Devětsílu, spolu s J. Werichem zakladatel Osvobozeného divadla (r. 1927). Autor her (viz heslo WERICH Jan). Psal avantgardní verše, tvořil obrazové básně a překládal z franštiny (J. Cocteau, A. Jarry) a do angličtiny (Molière, E. M. Labiche, J. Topol).

VRBA Jan (10. 7. 1889 v Klenčí - 18. 5. 1961 v Domažlicích), původním povoláním lesník, pak novinář (Pramen), prozaik, autor próz z přírody (*Les*, 1917, *Kniha z přírody*, 1920, *Bažantnice a jiné obrázky z přírody*, 1922, *Borovice*, 1925, *Mniška*, 1929), venkovských a historických románů, čerpaných ponejvíce z chodského prostředí (*Dolina*, 1917, *Boží mlýny*, 1919, *Jan Martin Šanda*, 1919, *Chodské rebelie*, 1923–1926, 3 sv., *Soumrak Hadlasuc rodu*, 1929, 3 sv.), básník (*Radostné zaslíbení*, 1914, *V polední stráni*, 1921). Psal také práce odborné a vzpomínkové (*Chodsko pod Haltravou*, 1924, *Otokar Březina a jiní přátelé v mé paměti*, 1932, *Jan Herben*, 1937) a knihy pro mládež (*Zlatý klíček*, 1932, *Ptačí svět*, 1956). Sebrané spisy 1925–1948, 76 svazků.

VRBOVÁ Alena (nar. 3. 10. 1919 ve Starém Plzenci u Plzně), lékařka, básnička (*Řeka na cestách*, 1942, *Do krve*, 1957, *Sondy a písňe*, 1963, *Milostná*, 1968, *Antigony*, 1969, *Blyskání na časy*, 1974, *Odkud přichází hudba*, 1976, *Cestou necestou*, 1984, *Čarodějný čas*, 1988) a prozaička (*My dva*, 1944, *Drsné povídky*, 1964, *Dálkové povídky*, 1967, *Znova v Monte Rose*, 1971, *Ostatné povídky*, 1972, *Benátská*, 1975, *V erbu lvice. Kronika o paní Zdislavě*, 1977, *Odlet do Madrásu*, 1978, *Když kohout dozpíval*, 1981, *Pod kardinálskou pečeti*, 1983, *Rašení*, 1985, *Indiánské léto*, 1986, *Průhled z Pohořelce*, 1988).

VRCHLICKÁ Eva (roz. Frídová, provd. Nevolová; 6. 3. 1888 v Praze - 18. 7. 1969 v Praze), dcera básníka Jaroslava Vrchlického, herečka, básnička (*Prázdniny*, 1925, *Verše*, 1959, *Paprsky*, 1963, *Ozvěny*, 1967), autorka vzpomínkových próz (*Dětství s Vrchlickým*, 1939, 1960/2/ s titulem *Dětství a mládí s Vrchlickým*, *Cestou necestou*, 1946) a prací pro děti (*Z oříšku královny Mab*, 1946). Překládala z ruštiny (M. Gorkij, O. F. Berggolcová).

VRCHLICKÝ Jaroslav (vl. jm. Emil Frída; 17. 2. 1853 v Lounech - 9. 9. 1912 v Domažlicích) - viz monografickou kapitolu v Dějinách české literatury III, s. 294–323.

VYSKOČIL Albert (28. 1. 1890 v Praze - 4. 12. 1966 v Praze), učitel, redaktor, esejista, literární kritik a historik (*Básnickova cesta*, 1927, *Básnickovo slovo*, 1933, *Básník*, 1936, *Znamení u cest*, 1947). Vydal sbírku básní (*Na pokraji dnů*, 1932) a knížku pro mládež (*Kryštof Kolumbus*, 1945). Překládal z angličtiny (D. Defoe, T. Carlyle, E. A. Poe, J. Keats, D. Rossetti), z němčiny (E. T. A. Hoffmann) a vydával díla K. H. Máchy, F. L. Čelakovského, J. V. Sládka, J. Arbesa aj.

WEIL Jiří (6. 8. 1900 v Praskolesích u Hořovic - 13. 12. 1959 v Praze), člen Devětsílu a Bloku, novinář, prozaik, autor reportáží (*Češi stavějí v zemi pětileté*, 1937), románu ze sovětské skutečnosti (*Moskva - hranice*, 1937), lyrizujících próz (*Makanna, otec divů*, 1945, *Barvy*, 1946, *Mír*, 1949, 1957/2/ s názvem *Věže chillonský*); později byl inspirován zejména zážitky z okupace (*Život s hvězdou*, 1949, *Žalozpěv na 77 297 obětí*, 1958, posmrtně *Na střeše je Mendelssohn*, 1960). Psal popularizační práce (*Ruská revoluční literatura*, 1924) a překládal z ruštiny (V. Majakovskij, B. Pasternak, M. Gorkij, N. N. Asejev, E. G. Bagrickij, V. A. Lugovskoj, A. G. Malýškin aj.).

WEINER Richard (6. 11. 1884 v Písku - 3. 1. 1937 v Praze), novinář (Lidové noviny), básník, autor lyriky podvědomí a snů (*Rozcestí*, 1918, *Mnoho nocí*, 1928, *Zátíší s kulichem, herbářem a kostkami*, 1929, *Mezopotamie*, 1930), prozaik (*Litice*, 1916, 1928/2/, *Lazebník*, 1929, *Hra doopravdy*, 1933), publicista (*Třásníčky dějinných dnů*, 1919). Překládal z franštiny (J. Romaine aj.).

WEINGART Miloš (21. 11. 1890 v Praze - 12. 1. 1939 v Praze), filolog, profesor srovnávacího slovanského jazykozpytu a staroslověňštiny na KU od r. 1926 (*Vývoj českého jazyka*, 1918, *Český jazyk v přítomnosti*, 1934, *Rukověť jazyka staroslověnského*, 1937, 1938, 2 sv.) a literární historik (*Problémy a metody české literární historie*, 1922, *Byzantské kroniky v literatuře církevněslovanské*, 1922, 1923, 2 sv., *Dobrovského Institutiones*, 1923, 1925, *Slovanská filologie v českosloven-*

ské literatury, 1931, v Čs. vlastivědě, *Slovanské stati*, 1932, *První česká církevní slovanská legenda o sv. Václavu*, 1934). Redigoval Byzantinoslavica, Archiv pro bádání o životě a díle Dobrovského aj.

WEISS Jan (10. 5. 1892 v Jilemnici - 7. 3. 1972 v Praze), prozaik, autor fantastických povídek a románů (*Barák smrti*, 1927, *Zrcadlo, které se opožďuje*, 1927, *Dům o 1000 patrech*, 1929, *Škola zločinu*, 1931, 1943 přeprac. s titulem *Zázračné ruce, Spáček ve zvěrokruhu*, 1937, *Přišel z hor*, 1941, *Země vnuků*, 1957). Napsal drama (*Tři sny Kristiny Bojarové*, 1931). Dílo Jana Weissse 1958–1962, 6 svazků, nedokončeno.

WERICH Jan (6. 2. 1905 v Praze - 31. 10. 1980 v Praze), herec, spolu s Jiřím Voskovcem zakladatel Osvobozeného divadla (r. 1927) a autor divadelních her (*Vest Pocket Revue*, 1927, *Sever proti Jihu*, 1930, *Caesar*, 1932, *Osel a stín*, 1933, *Kat a blázen*, 1934, *Balada z hadrů*, 1935, *Nebe na zemi*, 1936, *Rub a líc*, 1937, *Těžká Barbora*, 1937, *Pěst na oko aneb Caesarovo finále*, 1938). Samostatně napsal reportážní prózu (*Italské prázdniny*, 1960) a knížku pro děti (*Fimfárum*, 1960, 1963/2); posmrtně vyšlo *Jan Werich vzpomíná... vlastně Potlach* (1984), *Úsměv klauna* (1984) a výbor z dopisů a článků *Listování* (1988). Spolu s J. Voskovcem se zúčastnili práce na filmech (*Pudr a benzín*, *Hej rup* aj.). Národní umělec.

WERNER Vilém (8. 12. 1892 ve Vídni - 22. 5. 1966 v Praze), v l. 1933–1941 dramaturg Čs. rozhlasu, dramatik, autor konverzačních a společenských her (*Zuzana hraje vabank*, 1934, *Lidé na kře*, 1936, *Noví lidé*, 1939, *Červený mlýn*, 1940), prozaik (*Sedlák rybář u vody*, 1942).

WINTER Zikmund (27. 12. 1846 v Praze - 12. 6. 1912 v Reichenhallu, Rakousko), středoškolský profesor, prozaik, autor historických povídek a románů (*Starobylé obrázky z Rakovníka*, 1886–1888, řada I a II, *Pražské obrázky*, 1893, *Ze staré Prahy*, 1894, *Staré listy*, 1902, *Rozina sebranec*, 1905, *Bouře a přeháňka*, 1907, *Mistr Campanus*, 1909, posmrtně *Nezbedný bakalář*, 1915) a odborných prací historických (*Kulturní obraz českých měst*, 1890–1892, 2 sv., *Dějiny kroje v zemích českých od dob nejstarších až po dobu bělohorské bitvy*, 1891–1894, 4 sv., s Č. Zibřtem, *Děje vysokých škol pražských v l. 1409–1622*, 1897, *Dějiny řemesel a obchodu v Čechách ve XIV. a XV. století*, 1906, *Řemeslnictvo a živnosti XVI. věku v Čechách*, 1909). Z. Wintra Sebrané spisy z beletrie a kulturních studií 1911–1925, 21 svazek; Výbor ze Spisů 1910–1930, 13 svazků; Dílo 1937–1950, 8 svazků. Srov. *Dějiny české literatury* III, s. 608.

z WOJKOWICZ Jan (vl. jm. J. Nebeský; 18. 5. 1880 v Nymburce - 6. 12. 1944 v Satalicích u Prahy), básník inspirovaný dekadencí *Moderní revue* (*Poezie*, 1900, *Meditace*, 1906, *Básník a věčnost*, 1925, *Království snu*, 1932) a prozaik (*Mysteria amorosa*, 1899, *Gerda*, 1901, 1944/2). Napsal filozofické pojednání (*O problému individualizace*, 1900).

WOLKER Jiří viz str. 261.

WOLLMAN Frank (5. 5. 1888 v Bohušovicích n. Ohří u Litoměřic - 9. 5. 1969 v Praze), literární historik, profesor srovnávacích dějin slovanských literatur na brněnské univerzitě od r. 1928 (*Žeromski a Reymont*, 1926, *Slovesnost Slovanů*, 1928, *Dramatika slovanského jihu*, 1930, *Slovanství v jazykově literárním obrození u Slovanů*, 1958, *Slavismy a antislavismy za jara národů*, 1968) a dramatik (*Bohokrál*, 1921, *Člun na moři*, 1923, trilogie *Velká Morava*, 1924). Napsal sbírku básní (*Bludný kámen*, 1918) a reportážní črty (*Severozápadní Jugoslavijská*, 1935).

ZAHRADNÍČEK Jan (17. 1. 1905 v Mastníku u Třebíče - 7. 10. 1960 v Uhřinově u Velkého Meziříčí), spirituální lyrik katolického zaměření (*Pokušení smrti*, 1930, *Jeřáby*, 1933, *Žiznivě léto*, 1935, *Pozdravení slunci*, 1937, *Korouhve*, 1940, *Pod bíčem milostným*, 1944, *Stará země*, 1946, *La Saletta*, 1947; posmrtně *Výbor z básní*, 1961, *Rouška Verončina a básně z pozůstalosti*, 1968, *Čtyři léta*, 1969, *Dům strach*, 1981, *Znamení moci*, 1990), esejista (*Pláč koruny české*, 1938, *Náš kraj a kniha*, 1939, *Oslice Balaamova*, 1940). Překládal z němčiny (F. Hölderlin, R. Billinger, E. Mörike, R. M. Rilke, Th. Mann, J. Wassermann aj.). V l. 1951–1960 protiprávně vězněn, umírá krátce po propuštění.

ZAHRADNÍK BRODSKÝ Bohumil (vl. jm. B. Zahradník; 21. 8. 1862 v Hostačově u Žlebu - 26. 11. 1939 v Průhoních), kněz, autor konvenčních povídek a románů (*Opuštěná*, 1898, *Pozdní květ*, 1901, *Z pole a lesa*, 1901, *Václav Lamač*, 1903, *Na sopečné půdě*, 1906, aj.). Nové sebrané spisy 1914–1936, 86 svazků.

ZAORÁLEK Jaroslav (22. 12. 1896 ve Spythněvi u Uherského Hradiště - 20. 10. 1947 v Roztokách u Prahy), překladatel z franštiny (Lautréamont, H. de Balzac, P. Mérimée, G. Flaubert, F. R. de Chateaubriand, G. de Nerval, A. Jarry, J. Laforgue, A. France, M. Maeterlinck, R. Rolland, F. Carco, G. Apollinaire, M. Achard, J. Cocteau, A. Maurois, M. Proust, J. Giono, G. Duhamel, L. Aragon, L. F. Céline, F. Mauriac, J. Romains, J. Anouilh), italštiny (N. Macchiavelli, G. Prezzolini, F. Tombari), němčiny (H. J. Ch. von Grimmelshausen, B. Brecht, L. Frank, J. Wassermann, A. Zweig) a španělštiny (Ortega y Gasset, M. de Unamuno). Autor odborných prací (*Kdo to řekl?*, 1940, s B. Mathesiem, *Lidová rčení*, 1947).

ZÁVADA Vilém (22. 5. 1905 v Hrabové u Ostravy - 30. 11. 1982 v Praze), redaktor, knihovník, básník (*Panychida*, 1927, *Siréna*, 1932, *Cesta pěšky*, 1937, *Hradní věž*, 1940, *Polní kvítí*, 1955, *Jeden život*, 1962, *Na prahu*, 1970, *Živote, díky*, 1977), autor studií (*Za Otokarem Březinou*, 1929, *Václav Šolc, básník Prvosenek*, 1938) a knih pro děti (*Mám rád svou maminku*, 1954, *Jdou vojáci, jdou*, 1956, *Naše pohádky*, 1981). Překládal z franštiny (G. de Nerval), maďarštiny (E. Ady, S. Petőfi), slovenštiny (J. Kostra). Básnické dílo 1972–1979, 5 svazků.

ZAVŘEL František (1. 11. 1885 v Trhové Kamenici - 4. 12. 1947 v Praze), právník, dramatik, autor historických her (*Boleslav Ukrutný*, 1919, *Vzpoura*, 1923, *Napoleon*, 1925, cyklus *Heroika*, 1937: *Kristus*, *Hus*, *Nietzsche*), *Valdštýn*, 1940, básník a epigramatik (*Hanel*, 1903, *Vlast*, 1904, *Napoleon*, 1924, *Před koncem*, přeprac., *Pozdrav od Borové*, 1939), prozaik (*Fortinbras*, 1930, 1933, 2 sv., autobiografie *Zaživa pohřben*, 1942, 1944/2). Psal politické a literární polemiky.

ZEMAN Adolf (24. 1. 1882 v Praze - 8. 7. 1952 v Praze), novinář a redaktor (Národní osvobození), prozaik, autor románů zejména z prostředí českých legií v Rusku (*Sibiřské obrázky*, 1922, *Mrtvá baterie*, 1931–1933, 3 sv., *Zborov*, 1936, *Hrdinové od Arrasu*, 1938) a reportáží (*Československá Odyssea*, 1920, *Československá Golgota*, 1947).

ZEYER Julius (26. 4. 1841 v Praze - 29. 1. 1901 v Praze), básník (*Vyšehrad*, 1880, *Griselda*, 1883, *Poezie*, 1884, *Kronika o sv. Brandanu*, 1886, *Čechův příchod*, 1886, *Z letopisů lásky*, 1889–1892, 4 sv., *Karolínská epopeja*, 1896; posmrtně *Ossianův návrat a jiné básně*, 1905, zde *Troje paměti Víta Chráze*, *Nové básně*, 1907), prozaik (*Ondřej Černýšev*, 1876, *Novely*, 1879, 1884, 2 sv., *Báje Šošany*, 1880, *Román o věrném přátelství Amise a Amila*, 1880, *Dobrodružství Madrány*, 1882, *Fantastické povídky*, 1882, *Gompači a Komurasaki*, 1884, *Sestra Pascalina*, 1887, *Rokoko*, 1887, *Jan Maria Plojhar*, 1891, *Stratonika a jiné povídky*, 1892, *Obnovené obrazy*, 1894, 3 sv., *Tři legendy o krucifixu*, 1895, *Dům U tonoucích hvězd*, 1897, *V soumraku bohů*, 1898, posmrtně *Zahrada mariánská*, 1903), dramatik (*Stará historie*, 1883, *Sulamit*, 1885, *Legenda z Erinu*, 1886, *Libušin hněv*, 1887, *Doňa Sanča*, 1889, *Neklan*, 1893, *Radúz a Mahulena*, 1898). Napsal monografickou práci (*Vojta Náprstek*, 1896). Sebrané spisy 1901–1907, 34 svazky, 1941–1949, 10 svazků, nedokončeno. Srov. *Dějiny české literatury III*, s. 610.

ZICH Otakar (25. 3. 1879 v Městci Králové - 9. 7. 1934 v Ouběnicích u Benešova), estetik a filozof, profesor filozofie na brněnské univerzitě (od r. 1919), profesor estetiky na KU (od r. 1924), skladatel a hudební kritik (*Estetické vnímání hudby*, 1910, *Ke sporu o A. Dvořáka*, 1915, *Estetika dramatického umění*, 1931, *O typech básnických*, 1937). Napsal operní díla (*Malířský nápad*, 1910, *Vina*, 1922, *Preciézky*, 1926), skládal písňové cykly, sbory a orchestrální skladby.

ZORA Josef (vl. jm. J. Tancibudek; nar. 1894), herec, spoluzakladatel Dědrasboru (1920), organizátor dělnického ochotnického divadla, recitátor a filmový pracovník.

ZRZAVÝ Jan (5. 11. 1890 ve Vadíně u Havlíčkova Brodu - 11. 10. 1977 v Praze), malíř, grafik, ilustrátor a scénický výtvarník, odborný publicista (Rozpravy Aventina, sb. *Život aj.*), autor knížky pro děti (*Jenkovy pohádky*, 1924). Národní umělec.

ŽÁK Jaroslav (28. 11. 1906 v Praze - 29. 8. 1960 v Praze), středoškolský profesor, prozaik, autor humoristických a satirických knih z prostředí trampského, studentského a sportovního (*Vzpoura na parníku Primátor Dittrich*, 1930, spolu s V. Radou, *Dobrodružství šesti trampů aneb Nové pověsti české*, 1933, s V. Radou, *Študáci a kantoři*, 1937, *Cesta do hlubin šrudákovy duše*, 1938, *Vydržte až do finise*, 1939, *Svět se mění nenápadně*, 1940, *Z palce*, 1946, *Bavíme se ušlechtilé*, 1946, *Kouzelné rukavice*, 1958).

ŽUPAN Franta (vl. jm. František Procházka; 23. 1. 1858 v Běštině u Hořovic - 13. 1. 1929 v Kolíně), středoškolský profesor, prozaik, žánrový realista a humorista (*Mirolava z Lestkova*, 1881, *Humoresky*, 1885, *Z jednoroční vojny*, 1888, *Z dětských snů*, 1891, *Dle přírody*, 1894, *V pavučině satiry*, 1905), autor knih pro mládež (*Pepánek nezdar*, 1907–1921, 4 sv., *Pohádky a povídky*, 1920, 2 sv.).